

Viorel Paraschiv, Sorin Geacu
GEOGRAFUL CONSTANTIN MARTINIUC
(1915 - 1990)

Viorel Paraschiv este dr. în geografie și profesor în Liceul Economic de Turism din Iași.

Autor al volumelor: *Castele, palate, conace și parcuri boierești cu impact asupra peisajului din județul Iași* (2011), *Rromii, între tradiție și contemporaneitate* (2011, în colaborare), *Mentoratul în geografie* (2012), *Evoluția spațială și temporală a peisajului în Depresiunea Giurgeului* (2014), *Turismul în România: istoric-analize-perspective. Abordări geografice* (2018), *Geografia regională a României* (2019), *Lecturi geografice* (vol. I - 2019; vol. II - 2021), *România. Geografia industriei* (2020, în colaborare), două volume de geografie istorică dedicate profesorilor *Ion Bojoi* (2016) și *Ioan Donisă* (2022) ș.a. Editor-coordonator al revistelor bianuale *Repere geografice* (2013-2022) și *Pe malurile Prutului* (din 2023) – www.pemalurileprutului.ro

Sorin Geacu este dr. în geografie și dr. în biologie, cercetător științific în Institutul de Geografie al Academiei Române din București. Autor al volumelor: *Dicționar geografic al Județului Ialomița* (1997), *Colinele Covurluiului. Potențial ecologic. Comunități biologice. Modificarea antropică a peisajului geografic* (2002), *Județul Galați. Dicționar de geografie fizică* (2007), *Dinamica populațiilor de cervide și bovine din fauna României* (2011), *Cerbul lopătar în România* (2012), *Dropia în România. Studiu biogeografic* (2016), *Istoria geostiințelor în România. Științele geografice* (2018, în colaborare), *Biogeografie generală* (2006, curs universitar în colaborare), *Vertebratele României în perioada 1940-1950* (2018) ș.a.

Colecția „PERSONALITĂȚI GEOGRAFICE IEȘENE”, nr. 3

©Toate drepturile rezervate autorilor și Societății Geografice „Gh. I. Năstase”

**VIOREL PARASCHIV
SORIN GEACU**

**G e o g r a f u l
C O N S T A N T I N M A R T I N I U C
(1915 - 1990)**

**Iași
-2023-**

Tehnoredactare: dr. Paraschiv Viorel

Corectură și traducere în limba engleză: dr. Voicu Cristina-Georgiana

Fotografii provenite din arhive private (Ion Gugiuman, Ion Bojoi, Ioan Donisă, Maria și Nicolae Rădoane, Petru Urdea, Ionuț Vasiliniuc, Rodica Bașno, Viorica și Ovidiu Pricop).

Editare copertă: dr. Mihai Ciprian

Coperta 1, foto - vedere spre Valea Moldovei la Baia de pe interfluviul Moldova-Șomuzul Mare, dinspre structurile monoclinale volhiniene pe direcția Leucușești - Fântâna Mare - Baia – Valea Moldovei. Fotografia profesorului Martiniuc a fost colorizată, originalul alb-negru provine din arhiva profesorului Ioan Donisă

Coperta 4: fragment din harta geomorfologică a orașului Suceava și facsimil olograf din cursul universitar de geomorfologie al profesorului Martiniuc

Cuvânt înainte

Pornind de la impulsul lansat de profesorul Ioan Donisă, unul din mentorii noștri în cercetarea geografiei istorice, desprins din ultima sa mare operă bibliografică geografică ieșeană¹, am considerat firesc să ne aplecăm cu responsabilitate și respect asupra trecutului relativ recent al geografiei românești. Este tot mai clar că cele două dimensiuni de căpătâi ale cercetărilor geografice, spațiul și timpul, suferă comprimări contemporane cu o rapiditate uimitoare, într-o lume din ce în ce mai grăbită spre depășirea granițelor cunoașterii, în perioada globalizării aproape totale a oricărui domeniu al vieții!

Constantin Martiniuc a fost unul din reprezentanții de seamă ai școlii geografice românești de la mijlocul secolului trecut, ce a avut contribuții majore în crearea unui grup de gândire și reflecție geomorfologică aplicativă pentru acea perioadă marcată de dictatura etatistă (comunistă). Elementele de gândire critică din volum sunt reflecția analizei contribuțiilor majore ale profesorului Constantin Martiniuc în geomorfologia românească și asupra inițierii „școlii ieșene de geomorfologie aplicată”, care fusese germinată științific, cel mai probabil, în perioada interbelică de geologii și geografii Ion Simionescu și Mihai David.

Reconstituirea unei personalități academice nu a fost deloc o activitate ușoară, acum la peste 30 de ani de la trecerea lui Constantin Martiniuc în lumea umbrelor. Noi am încercat să relevăm aspectele esențiale ale vieții și activității profesorului Constantin Martiniuc. Pentru a crea o imagine de

¹ „Într-o lume din ce în ce mai grăbită, care își îndreaptă speranțele doar spre viitor, poate părea oarecum anacronic să te mai ocupi de trecut. Și totuși, este inevitabil să te întrebi: cine suntem? De unde venim? Și atunci începi să privești în urmă, să cauți să afli...cu perseverență și răbdare, ajungi să afli că drumul pe care îl urmezi a fost deschis și netezit prin truda înaintașilor, cărora le-a fost mult mai dificil, dar au crezut în misiunea lor. Cunoașterea pe care au agonisit-o și ne-au lăsat-o moștenire ne obligă să o sporim pentru urmașii noștri”. (Ioan Donisă în *File din istoricul geografiei ieșene*, Editura Ștef, Iași, 2014:9).

ansamblu cât mai veridică asupra Profesorului și Omului Constantin Martiniuc, am folosit caracterizările și evocările publicate de colaboratorii săi apropiați (Vasile Băcăuanu, Ion Bojoi, Constantin Grasu), alături de amintirile redactate după zeci de ani din partea foștilor studenți (Petru Urdea, Constantin Rusu, Eugen Gheorghiu, Vasile Cârcotă, Silvia Vieru, Dănuț-Emil Ipate), și doctoranzi (Irina Brândușa Ungureanu, Maria și Nicolae Rădoane și Costică Brânduș)², o voce neutră din mediul academic ieșean (Titus Raveica) și din partea fiicei sale (Elena Lia Martiniuc). Nu am intervenit în textul evocărilor și am dat credit total modului original prin care autorii l-au (re)văzut, perceput și (re)evaluat pe profesorul Constantin Martiniuc.

Constantin Martiniuc a fost un profesionist adaptat vremurilor tulburi traversate de lumea academică românească și, în care, prin educația lui aleasă, a reușit să determine un mod original de comunicare cu toți cei asupra cărora și-a impus amprenta personalității sale științifice.

Dincolo de readucerea în memoria colectivă a parcursului academic al profesorului univ. dr. docent Constantin Martiniuc, considerat de absolut toți cei care l-au cunoscut ca fiind unul fără de cusur, ne-am dorit ca volumul de față să capete interes în rândul generațiilor actuale. Trecerea timpului nu este un aliat în perioada pe care o trăim cu toții! Ori de câte ori îți propui să salvezi un patrimoniu material și imaterial despre o personalitate științifică constați cu mâhnire că, din păcate, de cele mai multe ori, acesta se pierde fără ca generațiile următoare să afle, să cerceteze sau să se bucure de înaintașii lor...

Prof. dr. Viorel Paraschiv

² foști studenți și doctoranzi ai profesorului Martiniuc.

Foreword

Starting from the urge initiated by Professor Ioan Donisă, one of our mentors in historical geography research, based on his last great geographical and bibliographic work from Iași³, we took it as a natural, full of responsibility and respectful duty to focus on the relatively recent past of the Romanian geography. It is increasingly clear that the two key dimensions of the geographical research, i.e. space and time, experience a contemporary compression with an amazing speed, in an increasingly fast-paced world to overcome the boundaries of knowledge, during an almost full globalization of any field of life!

Constantin Martiniuc was one of the prominent representatives of the Romanian geographical academic school since the second half of the last century, which had major contributions in creating a group of applied geomorphological thought and reflection for that period marked by the statist (Communist) dictatorship. The elements of critical thinking within the present volume gather around the analytical reflections on Professor Constantin Martiniuc's major contributions in the Romanian geomorphology and on the setting up the "Iași school of applied geomorphology", which had been scientifically germinated, most likely, during the interwar period by geologists and geographers like Ion Simionescu and Mihai David.

Restoring an academic personality was by no means an easy task, now more than 30 years after Constantin Martiniuc's passing away. We tried to

³ "In an increasingly fast-paced world that turns its hopes only to the future, it may seem somewhat anachronistic to dwell on the past. And yet, it is inevitable to ask: who are we? Where do we come from? And then you begin to look back, to seek to find out... driven by perseverance and patience, you come to find out that the road you are following was opened and smoothed by the toil of the predecessors, who had it much more difficult, but believed in their mission. The knowledge they agonized over and bequeathed to us compels us to increase it for our descendants." (Ioan Donisă in *File din istoricul geografiei ieșene*, Editura Ștef, Iași, 2014:9).

restore the essential aspects of Professor Constantin Martiniuc's life and activity. In order to create the most truthful overview of the Professor and the Man Constantin Martiniuc, we used not only the testimonials and recalls published by his close contributors (Vasile Băcăuanu, Ion Bojoi, Constantin Grasu), along with the memories written after decades by his former students (Petru Urdea, Constantin Rusu, Eugen Gheorghiu, Vasile Cârcotă, Silvia Vieru, Dănuț-Emil Ipate), and PhD students (Irina Brândușa Ungureanu, Maria and Nicolae Rădoane and Costică Brânduș)⁴ but also a neutral voice of Iași academic environment (Titus Raveica) and of his daughter (Elena Lia Martiniuc). We did not apply any change in the text of the recalls and gave full credit to the original way in which the authors (re)called, met and (re)appreciated Professor Constantin Martiniuc.

Constantin Martiniuc was a scholar adapted to the troubled times crossed by the Romanian academic world who, by his chosen education, managed to instill an original way of communication with all those on who he imposed the imprint of his scientific personality.

This volume aimed at gaining interest among current generations besides restoring the academic career of the university professor Dr. Docent Constantin Martiniuc within the collective memory, considered by absolutely everyone who knew him as flawless. Time passing is not an ally nowadays! Whenever you set out to save a tangible and intangible heritage about an academic personality, you sorrowfully realize that, unfortunately, this is mostly lost without the next generations praising, researching or enjoying their forebears...

PhD Viorel Paraschiv

⁴ former students and PhD students of Professor Martiniuc.

CUPRINS

	Cuvânt înainte	5
1.	Viața și opera profesorului Constantin I. Martiniuc	11
1.1	Originile și formarea (S. Geacu)	12
1.2	Cariera universitară (V. Paraschiv)	19
1.3	Creatorul școlii de geomorfologie aplicată de la Iași (V. Paraschiv)	25
1.4	Constantin Martiniuc - Membru al Institutului de Cercetari Geografice al României din București - Filiala Iași (S. Geacu)	33
1.5	Un aspect aproape necunoscut din activitatea științifică a profesorului Constantin Martiniuc – cercetările de geografie umană asupra Bucovinei, cu privire specială asupra huțurilor (S. Geacu)	46
1.6	Conducător de doctorat în geografie fizică (S. Geacu, V. Paraschiv)	55
1.7.	Opera științifică și album foto cu activitatea profesională (V. Paraschiv)	61
1.8	Referințe despre Constantin Martiniuc (V. Paraschiv)	74
1.9	Album foto (V. Paraschiv)	80
2.	Evocarea personalității profesorului Constantin I. Martiniuc (editor V. Paraschiv)	87
2.1	Prof. dr. doc. Constantin I. Martiniuc la 70 ani (Vasile Băcăuanu)	88
2.2	In Memoriam: Prof. dr. doc. Constantin I. Martiniuc (10.VI.1915 – 6. XII. 1990) (Ion Bojoi)	94
2.3	Un destin sub zodie serafică (Constantin Grasu)	98

2.4	Prof. univ. dr. doc. Constantin Martiniuc sau despre mândria de-a fi bucovinean	107
	(Titus Raveica)	
2.5	Remember – Profesorul Constantin Martiniuc	111
	(Irina Ungureanu)	
2.6	Profesorul Constantin Martiniuc, mentorul!	121
	(Costică Brânduș)	
2.7	Profesorul Constantin Martiniuc în amintirile unor elevi de demult	126
	(Maria și Nicu Rădoane)	
2.8	Profesorilor mei, permanentă grațitudine	134
	(Petru Urdea)	
2.9	Constantin Martiniuc – Omul deplin al epocii sale, dascăl desăvârșit și cercetător geomorfolog autentic	143
	(Constantin Rusu)	
2.10	Profesorul Constantin Martiniuc – colegul, vecinul, omul	150
	(Eugen Gheorghiu)	
2.11	Un portret intelectual al profesorului Constantin Martiniuc	156
	(Silvia Vieru)	
2.12	Respectuoase și durabile amintiri despre profesorul Constantin Martiniuc	160
	(Vasile Cârcotă)	
2.13	Cum l-am văzut eu pe profesorul Constantin Martiniuc	162
	(Dănuț Emil Ipate)	
2.14	Amintiri cu familia mea	165
	(Elena Martiniuc - Lia)	

Bibliografie generală

CAPITOLUL 1

**VIAȚA ȘI OPERA PROFESORULUI
CONSTANTIN MARTINIUC**

Motto:

„Culege de la alții pilde ale virtuților”

Dimitrie Cantemir în „Divanul sau Gâlceava înțeleptului cu lumea”

(Iași, 1698)

1.1. ORIGINILE ȘI FORMAREA (Sorin Geacu)

Profesorul Constantin Martiniuc s-a născut în ziua de 10 iunie 1915, într-un sat românesc numit Ciudeiu (sau Ciudei) din Bucovina, aproape de Sirețel (Siretul Mic), afluent al râului Siret. La momentul nașterii sale satul făcea parte din districtul Storojineț al Bucovinei, parte a Imperiului Habsburgic. Certificatul său de naștere a fost eliberat de Parohiatul comunei Ciudeiu.

După Unirea Bucovinei în 1918 cu „Patria-Mamă”, România, satul a fost încadrat județului Storojineț. La sfârșitul perioadei habsburgice, Ciudeiu era considerat târg. Iată prin ce se caracteriza localitatea natală a profesorului Martiniuc în preajma nașterii sale, conform datelor consemnate de E. Grigorovitză în *Dicționarul Geografic al Bucovinei*, tipărit în anul 1908:

- populația totaliza 2331 de locuitori, majoritatea români ortodocși;
- satul era traversat de „drumul mare” dintre Storojineț și Vicovu de Sus (Fig. 1);
- gara locală era pe linia ferată Ciudeiu-Carapciu pe Siret;
- avea oficiu poștal și telegrafic, două școli primare și o biserică cu hramul „Sf. Nicolae”;

„Ciudeiul este însemnat pentru cantitatea mare de lemne ce se duc la gara sa din valea Siretului Mic” nota Grigorovitză (pag. 65);

- comuna avea atunci: 1065 ha terenuri arabile, 566 ha păduri, 374 ha fânețe, 322 ha islaz și 14 ha grădini;
- locuitorii creșteau: 823 vite cornute, 203 porci, 111 cai, 70 oi la care se adăugau 75 de stupi.

Fig. 1 – Amplasarea comunei Ciudeiu (evidențiată) pe drumul dintre Storoginet și Vicovu de Sus (fragment de pe o hartă din 1937).

Iată ce notau Cimpoeșu și Ungureanu, în 1944, despre Ciudeiu: „*Este un sat bogat. Are fabrici de cherestea. Aici se țin târguri în fiecare săptămână*” (pag. 47-48). În urma evenimentelor din 1944, întregul județ Storoginet (ca dealtfel tot nordul Bucovinei) a fost cedat de România fostei U.R.S.S. În perioada sovietică satul Ciudeiu a primit denumirea Mejirecie, dar, la începutul anilor 1990 a revenit la numele inițial. Astăzi se află în Ucraina (raionul Storoginet, regiunea Cernăuți), la numai 10 km nord de granița de stat a României. Având în vedere acest fapt, în perioada comunistă, întrucât satul natal a rămas pe teritoriul fostei Uniuni Sovietice, Constantin Martiniuc a primit din partea autorităților civile un nou Certificat de naștere, care a fost eliberat de Primăria orașului Iași la 26 august 1950.

Constantin Martiniuc provenea dintr-o familie țărănească modestă, părinții săi fiind Floarea și Ioan Martiniuc. Și-a pierdut tatăl în timpul

Primului Război Mondial, dar „*mândria de român bucovinean a afișat-o constant, dar fără ostentație, întreaga viață, ca un omagiu pentru locurile natale*” (Vlad, 2000, pag. 43).

Învățătura primară a început-o în satul natal, satul Ciudeiu având „*o școală primară veche și bună*” (Cimpoieșu, Ungureanu, 1944, pag. 47). Aceasta a fost continuată în orășelul cel mai apropiat - Storojineț -, aflat la 15 km spre nord-est, între anii 1927 și 1934 la Liceul-internat de băieți „Regele Ferdinand” (Fig. 2), care fusese înființat în 1920. În luna septembrie 1925 liceul se mutase într-un local propriu, iar internatul se deschisese în 1926 (Grigoroviță, 1993).

Fig. 2. Liceul-internat de băieți „Regele Ferdinand” din Storojineț în perioada interbelică, unde a învățat C. Martiniuc

Corpul didactic existent la intrarea în această unitate de învățământ era reprezentat de următorii profesori: C. Buliga la Limba Română, C. Spânu la Fizică-Chimie, L. Cucu la Limba Latină, N. Roșu la Geografie și Științe Naturale, I. Popescu la Limba Germană, L. Voloschi la Matematică, N. Kisiel-Kisielevschi la Limba Franceză, C. Iacoviță la Istorie, și pe preotul E. Hoștiuc la Religie. Directorul liceului era atunci profesorul L. Bodnărescu (Fig. 3).

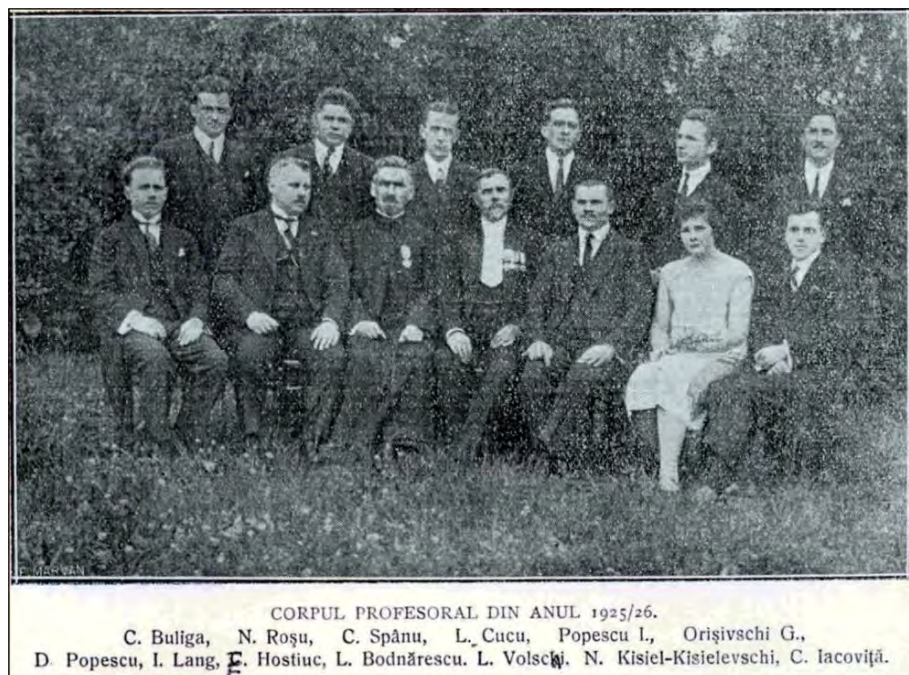

Fig. 3. Corpul profesoral al liceului în anul 1926.

Tânărului Martiniuc i-a plăcut învățătura, fiind conștiincios și corect. Interesul pentru cunoașterea naturii și a satului românesc l-au determinat să își continue studiile în învățământul superior la Iași, la Facultatea de Științe, în cadrul Secției de Geografie. În perioada studenției sale, instituția se numea Universitatea Mihăileană.

Constantin Martiniuc a urmat cursurile cu renumiți profesori și anume:

- 1) Mihai David (1886-1954) a predat Geografia fizică, pe parcursul a doi ani abordând „reliefulurile cu privire specială asupra celor derivate din structuri cutate, prin activitate vulcanică, eolică și coastele maritime” și atmosfera. Lucrările practice, de Topografie, le-a urmat cu Natalia Șenchea (1908-2003).
- 2) Gh. I. Năstase (1896-1985) a predat trei cursuri – Geografie generală. Principii de geografie umană și Geografie economică. În cadrul seminariilor

urmărea „citirea fenomenelor de geografie umană pe hărțile topografice”. Cu studenții realizase excursii pe Dealul Repedea din vecinătatea Iașilor.

3) Nicolae Lupu (1904-1977) predase cursurile de Geografie regională (a continentelor).

4) Emil Diaconescu (1889-1978) a expus Geografia istorică. Într-un an predase „Istoricul descoperirilor geografice în perioada modernă în legătură cu dezvoltarea vieții politice a popoarelor”, iar în alt an „Călătorii și lărgirea cunoștințelor geografice”.

5) Ion Atanasiu (1892-1949) a predat cursul de Geologia generală (lucrările practice fuseseră coordonate de Neculai Macarovici).

6) Ioan Borcea (1879-1936) era titularul cursurilor de Zoologie descriptivă și Zoogeografie, iar lucrările practice le-a urmat cu Constantin Motaș (1881-1980).

7) Constantin Papp (1896-1972) a predat Botanica și Fitogeografia. Pentru aceste două discipline urmate și de studenții naturaliști și de geografi, profesorul Papp organiza patru excursii în lunile aprilie și mai în jurul orașului Iași pentru studiul florei de stepă, antestepă, baltă și pădure.

8) Ioan Gh. Botez (1892-1953) predă cursul de Antropologie. În cadrul lucrărilor practice cu geografii, tematica se referea la Antropologia umană (Primate fosile, Antropometrie și Grupe sanguine).

9) Scarlat Panaitescu – general în rezervă – (1867-1938) predă cursul de Geografie matematică și Cartografie.

În timpul studenției sale, Biblioteca Secției de Geografie avea peste 2800 de cărți și reviste științifice.

Unele dintre cursuri, chiar la vremea aceea, fuseseră litografiate, de exemplu la prof. M. David: Curs de Geografie Fizică – Atmosfera în 1930 și Lecțiuni de Geografie Fizică – Morfologia terestră. Reliefuri în 1933, la prof.

I. Borcea – Curs de Zoologie și Zoogeografie în 1934 și la conf. S. Panaitescu – Globul și harta (Curs de geografie matematică) în 1938.

Licența în geografie a obținut-o în anul 1938. Iată și conținutul Diplomei de licență pe care a primit-o abia după 8 ani de la absolvire, în 1946:

„România. Ministerul Instrucțiunii, Educației, Cultelor și Artelor.

Universitatea „Mihăileană” din Iași, Facultatea de Științe.

În numele Majestății Sale Regelui Mihai I

Noi, Ministrul Secretar de Stat la Departamentul Instrucțiunii, Educației, Cultelor și Artelor, văzând Procesul-verbal nr. 2532 din anul 1938 luna noiembrie ziua 22, încheiat de Comisiunea examinatoare, prin care se constată că: D-l Martiniuc Constantin a trecut examentul de Licență în Geografie. Conferim D-lui Martiniuc Constantin, născut în anul 1915, luna iunie, ziua 10, în Comuna Ciudeiu, Județul Storojineț, Diploma de Licență în Geografie, cu mențiunea „Foarte Bine” pentru a se bucura de toate drepturile și prerogativele acordate de legi.

Data eliberării: Iași, anul 1946, luna octombrie, ziua 20. Nr. Decanatului 1656”.

C. Martiniuc a făcut parte dintr-o serie de 42 de licențiați în Geografie. Este bine să notăm și faptul că a fost coleg de promoție cu viitorul prof. univ. dr., la Academia de Studii Economice (ASE) din București, Claudiu Giurcăneanu (1916-2000).

La scurt timp după absolvire devine cadru didactic universitar. În certificatul nr. 1475 din 7 decembrie 1957 eliberat de Serviciul Cadre al Universității ieșene se menționa faptul că C. Martiniuc era angajat al Universității de la 1 ianuarie 1939, ca asistent suplinitor.

Pregătirea superioară este desăvârșită de C. Martiniuc prin înscrierea la doctorat la profesorul Vintilă Mihăilescu de la Facultatea de Științe (pe

atunci) a Universității din Capitala țării. După mai mulți ani de studii și cercetări, teza de doctorat elaborată a tratat aspecte de geomorfologie, fiind prezentată în anul 1949. A fost ultima teză susținută conform reglementărilor stabilite în perioada interbelică (după reforma învățământului din 1948 acestea fuseseră abrogate). Chiar în numărul 1-2 al Revistei Științifice „Vasile Adamachi” ce apărea la Iași în 1949, era mediatizat acest fapt: *„C. Martiniuc a trecut examenul de doctorat în Geografie la Facultatea de Istorie-Geografie a Universității din București în ziua de 22 iunie 1949, cu lucrarea „Cercetări geomorfologice în regiunea Baia-Suceava”.*

Prin Certificatul nr. 3182 din 24 iunie 1949, eliberat de Universitatea „C. I. Parhon” din București, decanul Facultății de Istorie-Geografie, acad. Emil Condurachi, confirma faptul că *„Domnul Martiniuc I. Constantin, născut în anul 1915, luna iunie, ziua 10, în comuna Ciudeiu, jud. Storojineț, a fost proclamat Doctor în Geografie, pe baza procesului verbal nr. 227 din 22 iunie 1949, cu mențiunea Foarte bine cu distincție. Drept pentru care am eliberat prezentul, spre a-i servi la nevoie, până la întocmirea diplomei în original”.*

Apoi însă, timp de circa un deceniu, regimul comunist nu a mai recunoscut titlurile științifice obținute anterior acestuia. Abia în anii 1960 profesorului Constantin Martiniuc i-a fost recunoscut titlul de doctor.

1.2. CARIERA UNIVERSITARĂ (Viorel Paraschiv)

Profesorul Constantin Martiniuc și-a desfășurat întreaga sa activitate universitară în cadrul *Almei Mater Iassensis*, între anii 1938 – 1980. Ținând cont de schimbările regimului politic pe care cariera profesorului Martiniuc a traversat-o, mai ales în perioada de început a activității de predare și cercetare, traseul său profesional a suportat din plin toate schimbările impuse administrativ-politic și legislativ, astfel: asistent-desenator⁵ și asistent universitar (1938-1950), șef de lucrări (1950-1951), conferențiar (1951-1966), profesor (1966-1980), profesor-consultant (după 1980), conducător de doctorat (1966), plus titlul de doctor docent (1969). Precizăm că de-a lungul carierei universitare a profesorului Martiniuc denumirea universității ieșene a suferit trei schimbări, astfel:

- Universitatea Mihăileană (1933-1942);
- Universitatea Cuza Vodă (1942-1948);
- Universitatea Alexandru Ioan Cuza (1948 - prezent)⁶.

Cariera profesorului Constantin Martiniuc a urmat cronologic următoarele repere, stabilite pe baza informațiilor din documentele de arhivă consultate și cuprinse în lucrarea profesorului Ioan Donisă, din 2014, după cum urmează:

- „după absolvirea Universității Mihăilene, în 1938, ocupă ca suplinitor postul de asistent la Laboratorul de studii geografice al Catedrei de geografie, iar începând cu ianuarie 1939 este numit pe postul de asistent-desenator, post vacant prin numirea D-nei Natalia Șenchea ca asistent – Ministerul Educației Naționale,

⁵ I. Donisă, 2014.

⁶ Iacob, Gh., *Istoria Universității din Iași*. Editura Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași, 2010.

Direcția Contabilității Nr. 4.378/10 II 1939, Decizia Ministerului Educației Naționale Nr. 42.140/12 V 1939”⁷;

- în 1940, este avansat asistent la Laboratorul de geografie fizică și Geografia României, Facultatea de Științe, Universitatea Mihăileană din Iași;

- 1943, este elev al *Școlii de Ofițeri de Rezervă Nr. 2* de la Bacău, verifică materialele (biblioteca, hărți, aparate) pe care le-a adus de la fosta Universitate din Cernăuți (aflată în refugiu după ultimatumul sovietic);

- martie 1944 – mai 1945, perioada refugiului universității ieșene la Alba Iulia și Zlatna; Constantin Martiniuc se căsătorește la Alba Iulia cu colega sa, Jana Martinescu;

- 1944, este încadrat membru referent la Institutul de cercetări geografice al României din București – secția Iași;

- 1947 - este numit asistent provizoriu la universitate; ca și soția sa, Jana Martiniuc;

- 1948 – 1950, este încadrat asistent la Catedra de Geografie fizică și Geografia României, Facultatea de Istorie-Geografie, Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași.

- 1948 – 1949, ca asistent a predat cursul de pregătire de *Geografie fizică și Geografie fizică a R. P. R.* pentru admitere în anul I; a condus lucrări practice de *Morfologie terestră* cu studenții din anul II Geografie; a participat la seminarul de *Geografie aplicată a României*, la anul IV Geografie și la seminarul de *Geografia României*, la anul III Geografie. A participat la efectuarea studiilor în vederea sistematizării urbane a orașului Fălticeni; iar Jana Martiniuc, asistent, a condus lucrări practice de *Hidrologie* și de *Morfologie* la anul II, și a deservit Biblioteca de Geografie.

⁷ *File din istoricul geografiei ieșene* de Ioan Donisă. Editura Ștef, Iași, 2014.

- 1949, Constantin Martiniuc susține teza de doctorat „Cercetări geomorfologice în regiunea Baia-Suceava”, obținând titlul de doctor în Geografie la Universitatea „C. I. Parhon”, București, conducător științific: Vintilă Mihăilescu, confirmarea este obținută însă abia în 1960! Începând din acel an devine titularul cursului de Geomorfologie la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași; asistenta Jana Martiniuc este transferată în învățământul preuniversitar din considerente politice...;
- 1950, este numit șef de lucrări la disciplina Geomorfologie în Catedra de Geologie, Facultatea de Geologie-Geografie, Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași;
- 1951, este încadrat conferențiar la Catedra de Geografie, Facultatea de Geologie - Geografie, Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași;
- 1959, 1 septembrie, prin decizia nr. 258 din a Academiei R. P. Române, C. Martiniuc se eliberează din funcție în cadrul secției Iași a Institutului de Cercetări Geografice;
- 1964, 1 octombrie, Universitatea „Al. I. Cuza” Iași solicită Ministerului Învățământului numirea conf. Martiniuc Constantin ca șef al Catedrei de Geomorfologie și Geografie fizică regională, provenită din scindarea Catedrei de Geografie fizică (Adresa Nr. 997/ 25 IX 1964);
- 1965, 15 noiembrie, prin Ordinul Nr. 4.250/ 1965 al Ministrului Învățământului, conf. dr. Constantin Martiniuc este numit director al Stațiunii de cercetări biologice, geologice și geografice „Stejarul” de la Pângărați, regiunea Bacău (azi în județul Neamț);
- 1965 – 1972, este numit șef al Catedrei de Geomorfologie și Geografie fizică regională, Facultatea de Biologie și Geografie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași;
- 1966, devine profesor universitar la Catedra de Geomorfologie și Geografie fizică regională, Facultatea de Biologie - Geografie, Universitatea „Al. I. Cuza”,

Iași, prin trecerea concursului susținut în ședința din 20 iunie 1966 a Consiliului Științific al Universității „Al. I. Cuza”, Iași;

- 1966, Prof. dr. Constantin Martiniuc devine conducător de doctorat în Geografie fizică;

- 1968, 1 octombrie - prin Decizia Nr.19.666/27 XI 1968 a Universității „Al. I. Cuza” Iași, se delegă în funcție de șef de catedră: Gugiuman Ion la Catedra de Geografie fizică generală și Climatologie, Șandru Ioan la Catedra de Geografie economică și Martiniuc Constantin la Catedra de Geomorfologie și Geografie fizică regională;

- 1968, 19 noiembrie – i se acordă gradul didactic superior de profesor în specialitatea „geomorfologie” (Hotărârea Nr. 688/19 XI 1968).

- 1969, Prof. dr. Constantin Martiniuc devine doctor docent;

- 1970, 1 ianuarie - prin Ordinul Ministrului Nr. 60/26 I 1970, s-au acordat gradatăii de merit profesorilor Gugiuman Ion, Martiniuc Constantin și Șandru Ioan;

- 1971, Universitatea „Al. I. Cuza” Iași propune să se acorde noi gradatăii de merit profesorilor Șandru Ioan, Martiniuc Constantin și Gugiuman Ion.

- 1975 - septembrie, Tadeusz Gerlach profesor de la Institutul de Geografie din Cracovia, R. P. Polonă, care efectuează un stagiu de specializare de 3 luni în România, solicită să facă o vizită la Facultatea de Biologie-Geografie din Iași pentru a discuta cu prof. dr. Constantin Martiniuc;

- 1978, 7 iunie, decesul profesoarei Jana Martiniuc în municipiul Iași;

- 1980, 1 iulie, prof. dr. doc. Constantin Martiniuc este eliberat din învățământ în vederea pensionării pentru limită de vârstă (Ordinul M. E. I. Nr. 3.142/1980).

- 1980, prof. dr. doc. Constatin Martiniuc este numit profesor consultant la Catedra de Geologie-Mineralogie-Geografie, Facultatea de Biologie, Geografie și Geologie, Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași.

- 1990, primește **Premiul „Gh. Munteanu - Murgoci” al Academiei Române** pentru lucrarea științifică colectivă „Geografia municipiului Iași” (1987), autori: Apăvăloaiei M., Barbu N., Băcăuanu V., Erhan Elena, Giosu Veronica, Gugiuman I., Lupu-Bratiloveanu N., **Martiniuc C.**, Nimigeanu V., Pantazică Maria, Poghirc P., Schram Maria, Șandru I., Ungureanu Al., Ungureanu Irina, volum coordonat de profesorii Barbu Nicolae și Ungureanu Alexandru și editat de Universitatea „Al. I. Cuza” Iași, 1987;
- 1990, 6 decembrie – decesul profesorului dr. doc. Constantin Martiniuc în municipiul Iași.

De-a lungul întregii sale cariere profesorul Martiniuc a uimit prin veridicitatea și credibilitatea argumentelor sale științifice, pe care le etala cu har și cu entuziasm contagios. A avut numeroși discipoli, numeroși doctoranzi, pe care i-a îndrumat cu grijă pentru a descifra trăsăturile calitative și cantitative ale reliefului: *„Lucrările sale elaborate îi definesc calitățile de om de știință angajat în lărgirea bazelor teoretice și metodologice ale geomorfologiei, realizând legături puternice între învățământ, cercetare și activitatea economică. Și-a adus contribuții în geomorfologia generală, a evidențiat rolul morfogenetic al condițiilor geologice și hidro-climatice, a cercetat și caracterizat procesele de versant și a avut preocupări pentru studiile geo-hidro-morfologice. Este primul cercetător care caracterizează și delimitează clar subunitățile de relief de pe latura vestică a Carpaților Orientali...”*⁸

Prin întreaga sa activitate didactico-științifică a dovedit o preocupare intensă pentru cercetarea reliefului fiind implicat în lărgirea bazelor teoretice și metodologice ale geomorfologiei și la realizarea unei puternice legături între învățământ, cercetare și activitatea economică, creând premisele utilizării rezultatelor obținute de lumea academică în practică.

⁸ <http://150.uaic.ro/personalitati/geografie-si-geologie/constantin-martiniuc/>

Prin studiile și lucrările sale a ajutat la elaborarea planurilor și proiectelor de sistematizare a numeroase localități urbane și rurale, care au fost valorificate pentru utilizarea și organizarea suprafețelor agricole și pentru combaterea proceselor geomorfologice gravitaționale care afectează o mare parte a țării.

Pentru valoarea întregii sale activități, Constantin Martiniuc a fost apreciat cu onorante funcții didactice, științifice și administrative, dintre care amintim: șef de catedră, membru în Consiliul profesoral al Facultății și în Senatul Universității, director al Stațiunii de Cercetări biologice și geografice „Stejarul” Pângărați (județul Neamț), președinte al Filialei Iași a Societății de Științe Geografice, conducător al Filialei Iași a Institutului de Geografie din cadrul Academiei Române, membru al Comitetului Național de Geografie, a făcut parte, ca specialist geomorfolog, din diferite organisme științifice naționale și internaționale și a primit Premiul Academiei Române.

1.3. CONSTANTIN MARTINIUC, CREATORUL ȘCOLII IEȘENE DE GEOMORFOLOGIE APLICATĂ (Viorel Paraschiv)

Contribuțiile meritorii ale profesorului doctor docent Constantin Martiniuc la dezvoltarea geografiei fizice românești sunt meritorii și considerăm că, pe bună dreptate, profesorul este considerat drept creatorul unei adevărate școli de concepție geomorfologică la Universitatea ieșeană. Pentru a putea înțelege în profunzime strategia și procedurile tehnice ale analizelor sale de teren trebuie să plecăm de la evoluția gândirii

geomorfologice în școlile Europei de vest și de dincolo de Atlantic⁹ ale acelor timpuri și, mai apoi, translarea experiențelor și bunelor practici de cercetare occidentale spre tradițiile științifice ale specialiștilor ieșeni. Să nu uităm că în perioada aceea știința românească era sub ocupație totală sovietică, iar profesorul Martiniuc a dovedit demnitate și curaj prin citarea altor lucrări științifice decât cele (obligatorii) sovietice impuse de cenzură.

Practic, geografia ieșeană a avut înaintași de mare calibru în analiza de teren fizico-geografică, profesori a căror formare inițială a fost geologică: Grigore Cobâlcescu, Ion Simionescu, Mihai David, Gheorghe I. Năstase, Victor Tufescu, Natalia Șenchea, Claudiu T. Giurcăneanu ș.a. Astfel se explică legătura structuralistă care s-a stabilit, începând din perioada interbelică, în analiza și interpretarea geomorfologică regională și națională. Apoi, zona de studiu asupra căreia profesorul C. Martiniuc i s-a dedicat cu precădere a fost, în sensul general strict, dominată de orogenul carpatic și de formațiunile sedimentare periferice și de contact intern și extern ale acestuia, ce a făcut ca analizele structurale să ofere explicațiile și interpretările geomorfologice ample și de mare acuratețe științifică pentru acea perioadă. Profesorul Constantin Martiniuc a elaborat modele de interpretare a reliefului diferite sau a completat mai vechile modele și metodologii de cercetare ale predecesorilor săi. Acesta a continuat investigațiile de teren și a dezvoltat metodologii personale de cercetare oferind soluții tehnico – științifice de valoare economică și practică și în domeniul proceselor geomorfologice actuale, respectiv a alunecărilor și porniturilor de teren.

⁹ În anii 1950 geomorfologia aplicată capătă amploare sub impulsul teoriilor nou experimentate de A. Strahler (1950), a teoriei echilibrului dinamic care a fost continuată de R.J. Chorley (1965) și G.H. Dury (1966), A. Cholley (1950) cu sistemele de eroziune, J. Tricart-A. Cailleux (1953) cu sistemele morfoclimatice sau morfogenetice, C. Troll (1947) și J. Dylik (1953) cu sistemul morfogenetic de modelare periglaciara, J. Tricart (1962) ș.a.

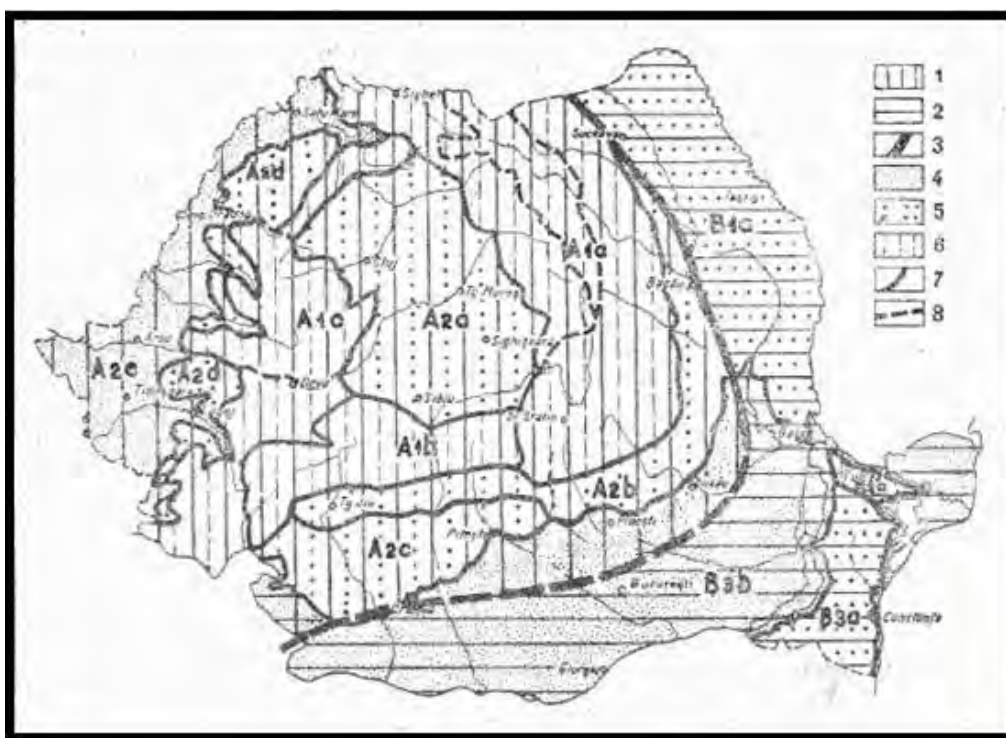

Fig. 4. Raionarea geomorfologică a teritoriului României (1958)¹⁰

În articolul din 1958 pe cele câteva pagini din lucrarea colectivă se analizează „harta geomorfologică, conținutul și raporturile cu cea geologică” și se arată nevoia uniformizării principiilor și a metodelor de reprezentare a reliefului, dându-se exemplul Poloniei care a propus atât metodologia cât și metodele generale. Principiile raionării asupra României din acest articol sunt exemplificate în fig. 4 fiind, practic, o etapă intermediară din punct de vedere metodologic a elaborării hărților ulterioare. Argumentarea pentru unele delimitări clare a unor regiuni reflectă nivelul științific al vremurilor respective. Bibliografia acestui articol are referințe importante pentru geografia mondială, cu titluri aparținând lui Cailleux și Tricart, Gherasimov, de Martonne, dar și autori români precum: V. Mihăilescu, Gh. Munteanu-Murgoci, I. Popa Burcă, I.P. Voitești ș.a.

¹⁰ P. Coteș, L. Kamanin, C. Martiniuc, „Conținutul hărții și principiile raionării geomorfologice a teritoriului RPR”, în *Realizări în Geografia RPR în perioada 1947-1957*, Editura Științifică, București, 1958.

Considerăm că o bună parte a contribuțiilor sale științifice în domeniul geomorfologiei, din perioada de dezvoltare a școlii ieșene de geomorfologie aplicată, au fost valorificate în *Monografia geografică a R.P.R.*, apărută în 1960, în care profesorul Martiniuc a elaborat împreună cu Petre Coteț capitolul „Geomorfologia”, care se întinde între paginile 147-255. Întreaga monografie a fost realizată de geografi români împreună cu cei sovietici, o contribuție importantă revenindu-i profesorului dr. Gheorghe I. Năstase, cel care nu avea drept de „semnătură” și cu care profesorul Martiniuc avea o bună colaborare¹¹. Raionarea geomorfologică a României întocmită de profesorul Martiniuc reprezintă o regionare originală care oglindește în cea mai mare parte o foarte bună stăpânire a complexului fizico-geografic al reliefului țării noastre. Pornind de la abordarea istorică a stabilirii marilor regiuni geografice, realizată de înaintașii săi: Grigore Cobâlcescu, Gh. Munteanu-Murgoci, Ludovic Mrazec, Sava Athanasiu, Ion Simionescu și continuând cu Emmanuel de Martonne, Lubomir Sawicki, George Vâlsan, Al. Dimitrescu-Aldem, Mihai David, Vintilă Mihăilescu și Victor Tufescu, profesorul Martiniuc stabilește regiunile structurale fundamentale (geomorfologice), pe baza tectonicii, reușind să cuantifice studiile și cercetările de teren cele mai recente ale școlilor geografice românești de la București, Cluj și Iași. Dintre ieșeni, sunt amintite contribuțiile geomorfologice ale colegilor profesorului Constantin Martiniuc din acea perioadă (1955-1959) cu care acesta a colaborat activ: Gheorghe I. Năstase, Ion Sîrcu, Victor Sficlea, Alexandru Obreja, Nicolae Barbu, Vasile Băcăuanu, Maria Schram, Maria Pantazică, Ioan Donisă, Maria Popovici, I. Hârjoabă, I.

¹¹ Profesorul Gheorghe I. Năstase a fost dat afară din universitatea ieșeană de către regimul comunist fiind arestat timp de 11 luni (1948-1949), și nepublicat toată viața sa ulterioară pe motiv că a fost deputat în „Sfatul Țării” de la Chișinău, pentru că a votat Unirea din 27 martie 1918 și pentru că a făcut parte din delegația României la Tratatul de Pace de la Paris-Versailles (Palatul Trianon), unde a susținut Problema agrară basarabeană și că Basarabia este parte istorică a Regatului României.

Maxim, M. Dănilă și G. Ilieș¹². Gruparea tipurilor genetice de relief propusă a avut drept bază științifică elementele geostructurale și morfostructurale, în principal trăsăturile morfosculpturale condiționate climatic și litologic.

În *Monografia geografică a R.P.R.* (1960 – fig. 5) au fost publicate, text și hărți în *Anexă*, mai multe tipuri de raionări (regionări) între care și una geomorfologică (scara 1: 3000000) semnată de *P. Coteș* și *C. Martiniuc*, iar harta a fost întocmită numai de *C. Martiniuc*. După un foarte scurt istoric al raionării geomorfologice „*autorii acestei scheme pornesc de la idea relațiilor reciproce strânse, care există în natură între formele de relief și tectonică și disting, ca unități morfostructurale fundamentale ale țării, regiuni cu relief de geosinclinal și de platformă, efectuând mai departe împărțirea acestora în unități taxonomice mai mici*” (pag. 193). Prin urmare, nu e vorba de regiuni ca unicate teritoriale, ci de cele două tipuri de unități morfostructurale (orogen și platformă) din care este compus uscatul terestru. Autorii își mai sprijină regionarea pe faptul că „*au fost utilizate metodele noi de raionare elaborate de școala geomorfologică sovietică...*” (pag. 193). De reținut însă, că autorii notează „*... în literatura noastră geografică nu există încă suficientă claritate în ceea ce privește conținutul hărților geomorfologice generale și a hărților de raionare geomorfologică ...*” (pag. 194) demonstrate prin „*gruparea tipurilor genetice de relief (deci tipuri și nu regiuni) pe care o propunem ține seama de elementele geostructurale și morfostructurale...*” (pag. 195). Ca unități taxonomice de bază sunt nominalizate: *provincia, ținutul și districtul* (fig. 6), la care se adaugă și subdiviziuni intermediare ca unități de subîmpărțire geomorfologică de tranziție *subprovincie, subținut și subdistrict*.

¹² *Monografia geografică a RPR*, 1960: 194.

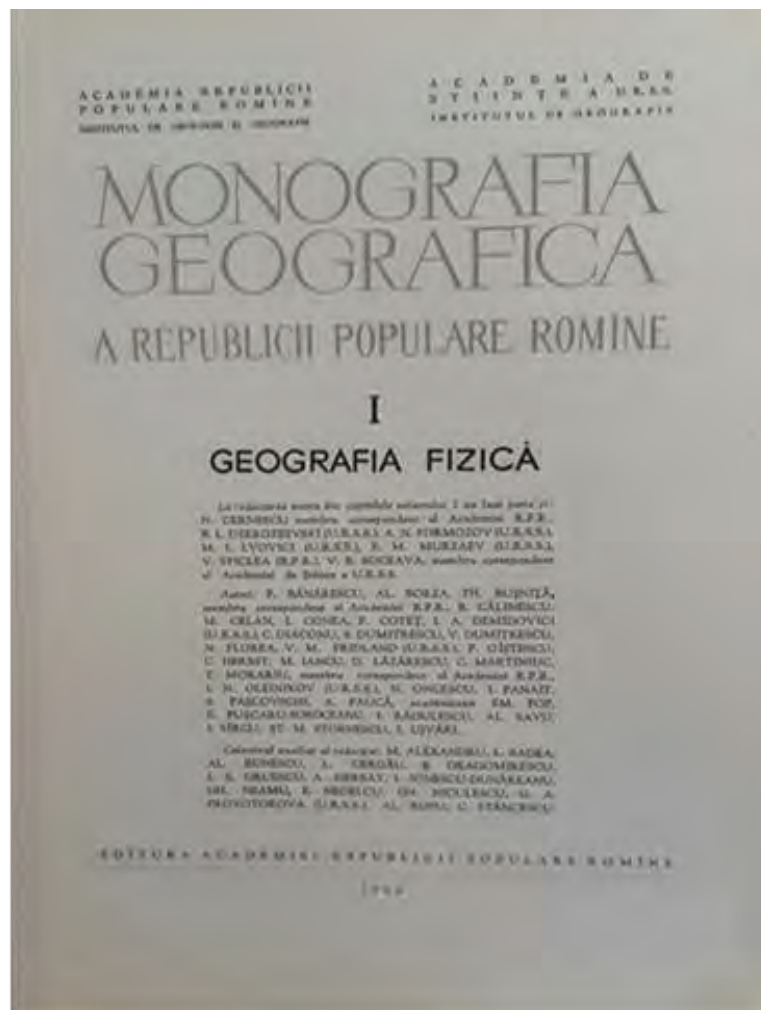

Fig. 5. Monografia geografică a RPR (1960)

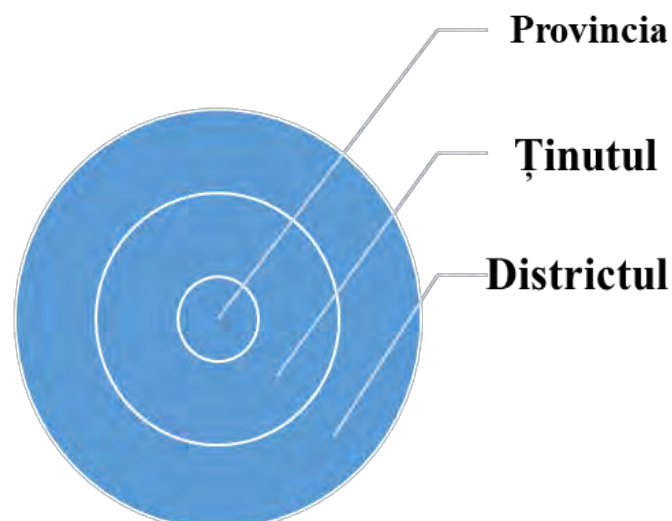

Fig. 6. Raionarea geomorfologică a României (1960)

În mod concret, inclusiv pe hartă, au fost conturate trei categorii de „unități geomorfologice”: pe fundament de geosinclinal (provincia geosinclinalului alpino-carpatic), pe fundament de platformă (provincia platformei Est-europene) și alta pe fundament de platformă și de geosinclinal. Exemple de subținuturi (notate cu I, II, III...) sunt: Carpații Orientali, Piemonturile și Subcarpații Transilvaniei, Piemonturile Vestice, Câmpia Tisei, Câmpia Română (care este și provincie). Exemple de subținuturi (notate cu A, B, C ...): Munții zonei cristalino-mezozoice, Munții flîșului, Grupa sudică (Munții Banatului), Piemonturile și depresiunile de contact, Câmpia piemontană a glacisurilor, Câmpia de tranziție ș.a. Considerăm că aici avem o relație între de numele regionale (toponimie geomorfologică) și tipurile genetice de relief. Putem observa că, regional, se remarcă o anumită lipsă de continuitate spațială a unor provincii sau ținuturi și subținuturi, după cum urmează: Dobrogea inclusă în aceeași provincie cu Podișul Moldovei, deși sunt despărțite de provincia Câmpiei Române; Piemonturile Vestice sunt discontinui (pe hartă), ca și Câmpia piemontană a glacisurilor subcolinare (din Câmpia Tisei)... Discutabile din punct de vedere tectono-structural mai sunt și: regionarea longitudinală a Carpaților Orientali, cea în fâșii concentrice a Transilvaniei, sau în fâșii est-vest a Câmpiei Române, precum și denumirea Dobrogei Central-Nordice ca „Munții peneplenizați ai Dobrogei”, sau includerea Podișului Silvaniei (Munții insulari ai Someșului) la Carpații Occidentali ș.a.¹³ Harta din Anexa XII a *Monografiei geografice a RPR* (1960) este reprezentativă pentru modul de regionare al României propus de către profesorul Constantin Martiniuc, care a pus în practică metodologiile descrise de acesta în perioada de după 1955.

¹³ Coteș P., Kamanin L.G., Martiniuc C., „Conținutul hărții și principiile raionării geomorfologice a teritoriului R.P.R.” În vol. *Realizări în geografia R.P.R. în perioada 1947-1957*. Editura Științifică, București, 1958.

În 1978, profesorul *Constantin Martiniuc* publică împreună cu *Vasile Băcăuanu*, în „Atlasul Republicii Socialiste România”, o hartă la scara 1: 3000000 intitulată „*Regiunile geomorfologice*”. Această hartă este, în mare parte, o reluare a hărții publicate în 1960. Potrivit autorilor deosebim „*două provincii geomorfologice (carpatică și extracarpatică), în cuprinsul cărora se diferențiază 4 subprovincii și 14 regiuni care coincid cu tot atâtea unități structurale, 31 de subregiuni și 168 de districte, redând particularitățile morfologice ale teritoriului*”. Observăm reducerea numărului provinciilor de la trei la două, este introdusă „subprovincia”, însă numai pentru provincia carpatică, iar ținutele sunt numite „regiuni”. Au fost păstrate criteriile de regionare pentru împărțirea longitudinal-structurală a Carpaților Orientali (cu toate că fâșia cristalină este totuși discontinuă), care sunt estinși însă până la valea Dâmboviței, Carpații Meridionali (ca regiune) cuprind două subregiuni (Alpii Transilvaniei și Munții Banatului), Carpații Apuseni se extind și peste Dealurile și „Munții insulari” ai Silvaniei (până la depresiunile Baia Mare și Lăpuș, inclusiv), Depresiunea Panonică are rang de subprovincie și este împărțită în Piemonturile Vestice (care sunt discontinui) și Câmpia Banato-Crișană, Câmpia Română este denumită Câmpia Dunării de Jos, cuprinzând și Delta Dunării; cele trei părți ale Dobrogei (de Nord, Centrală și de Sud) au fiecare același rang cu Podișul Moldovei care, la rândul său, este subdivizat în cinci subregiuni (Podișul Piemontan – de la Depresiunea Rădăuți până la Culoarul Moldova – Siret), Podișul Sucevei, Câmpia Moldovei, Podișul Central Moldovenesc și Colinele Bârladului).

Meritele științifice asupra operei geografice și a științelor înrudite pe care ne-a lăsat-o moștenire profesorul Constantin Martiniuc sunt foarte mari. Unele ipoteze de interpretare geomorfologică și stabilirea metodologiilor de cercetare și cartare de teren și-au dovedit utilitatea

practică și academică decenii la rând. Interpretarea poligenetică a reliefului pe baza condiționărilor și corelărilor structurale, litologice și morfo-hidro-climatic, au fost elementele care individualizează „școala geomorfologică” creată și dezvoltată de profesorul Constantin Martiniuc la Iași.

Profesorul Martiniuc este considerat, pe bună dreptate, creatorul „școlii ieșene de geomorfologie aplicată” care s-a manifestat activ și peren și prin colectivul de cercetare multidisciplinară de la Stațiunea de cercetări biologice, geologice și geografice „Stejarul”, de la Pângărați, locul efervescentei creatoare și a modelelor de cercetare care au revoluționat geomorfologia românească. Pe timpul directoratului său stațiunea de cercetări interdisciplinare de la Pângărați s-a transformat într-un creuzet științific și uman, a devenit locul în care s-au format mari geomorfologi români îndrumați de profesorul Martiniuc, care ulterior au ajuns mari personalități științifice naționale, unii cu recunoștere internațională, în domeniul geografiei fizice și a geomorfologiei, mai ales. Evoluția acestora în carieră a fost importantă, majoritatea lor devenind cercetători și profesori în universitățile din Iași, Suceava, București, Cluj, Constanța sau în institutele de cercetare și proiectare științifică. Contribuțiile practice de geomorfologie dinamică sunt extrem de importante în marea parte a operei științifice a profesorului Martiniuc, acestea fiind obiectul principal al școlii de geomorfologie pe care acesta a dezvoltat-o la Iași și Pângărați.

Dacă dorim să încadrăm perioada cea mai importantă a carierei academice a profesorului Constantin Martiniuc în curentele științifice al vremii atunci putem afirma că „revoluția cantitativă”, specifică perioadei 1950-1970, a marcat decisiv nivelul gândirii fizico-geografice¹⁴, poate puțin mai subtil decât în geografia umană care era puternic aglutinată politic pro-

¹⁴ Donisă I., “The geographic school of Iași”, An. Științ. ale Univ. Iași, s. Geogr., nr. 46, p. 21 – 28, 2000.

sovietic¹⁵, dar și în „revoluția culturală” cu „tentația neo-environmentalistă” (1960-1980)¹⁶ în care geomorfologia românească a realizat numeroase studii regionale ample și de mare impact teoretic și practic.

Profesorul dr. doc. Constantin Martiniuc completează panoplia marilor valori academice ieșene, fiind asociat grupării marilor personalități pe care *Alma Mater Iassiensis* le-a dat în prima sa parte din cea de-a doua jumătate a secolului al XX-lea.

1.4. CONSTANTIN MARTINIUC – MEMBRU AL INSTITUTULUI DE CERCETĂRI GEOGRAFICE AL ROMÂNIEI¹⁷ (Sorin Geacu)

Prin legea de înființare a Institutului de Cercetări Geografice al României din 1944, C. Martiniuc a fost numit „membru referent”. A activat timp de 15 ani în cadrul Secției Iași a acestuia, pe care a și condus-o un timp (în anii '50).

În ședințele științifice ale secției ieșene a prezentat o serie de comunicări ca de exemplu:

- la 21 octombrie 1945: *Date noi geomorfologice asupra regiunii Baia-Suceava* (publicată în anul următor în *Revista Geografică*, editată de Institut);
- la 7 aprilie 1946: *Câteva probleme geomorfologice în legătură cu Subcarpații Românești*;

¹⁵ Ungureanu A., „Școala de geografie umană de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași”, în revista „Geograful” nr. 3, București, 2010 (pag. 3-10).

¹⁶ Groza O., „Anthropocene: Future Environment & Sustainable Development”, Conferința Internațională „Mediul actual și dezvoltarea durabilă”, 9 iunie 2022, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași – Departamentul de Geografie (mss).

¹⁷ Azi Institutul de Geografie al Academiei Române din București.

- la 25 ianuarie 1947: *Noi contribuțiuni la geomorfologia regiunii subcarpatice Românești;*
- la 30 martie 1947: *Câteva date noi geografice asupra limitei de vest a Podișului Sarmatic Moldovenesc;*
- la 8 iunie 1947: *Câteva date noi geomorfologice în legătură cu Subcarpații Moldovei, comparativ cu cei de la Curbură;*
- la 7 decembrie 1947: *Date noi geomorfologice asupra Bazinului Transilvaniei;*
- la 23 mai 1948: *Noi date geomorfologice în legătură cu regiunea dintre Siret și Prut;*
- la 9 ianuarie 1949: *Contribuții la studiul geomorfologic al zonei de contact dintre Podișul Moldovenesc și orogenul Carpatic;*
- la 23 ianuarie 1949: *Considerațiuni geomorfologice asupra unui profil de relief din valea Siretului (regiunea orașului Bacău) și până la Moinești în marginea Carpaților.* Ședințele Secției Iași a Institutului se desfășurau în amfiteatrul „Grigore Cobălcescu” al Facultății de Științe. La 17 februarie 1946 a participat în excursia de studii cu membrii Secției ieșene în regiunea Repedea-Păun, de la sud de Iași.

Din 1945 și până la sfârșitul vieții, profesorul Martiniuc a realizat cercetări numai în geomorfologie, domeniu în care devine un reputat specialist în țara noastră. Astfel, chiar de la începutul activității sale în Institut, s-a ocupat de realizarea tezei de doctorat intitulată „*Cercetări geomorfologice în regiunea Baia -Suceava*” alcătuită sub coordonarea prof. Vintilă Mihăilescu care era atât cadru didactic la Universitatea din București, dar și director al Institutului de Cercetări Geografice al României. Regiunea studiată se află între valea Sucevei și orașul omonim la nord și nord-est, valea Râșca în sud, localitatea Dolhasca dinspre Siret în est, Gura Humorului în nord-vest și regiunea înaltă în vest (Fig. 7). A fost subdivizată în Depresiunile

Baia, Litenii Bucovinei și Râșca și regiunea platformelor înalte Hârtop-Giurgești.

Fig. 7. Arealul studiat în teza de doctorat de C. Martiniuc (regiunea Baia-Suceava).

Teza de doctorat a lui C. Martiniuc s-a încadrat în planul Institutului de cercetare a unor regiuni geografice puțin cunoscute atunci (cum a fost cazul și cu P. Coteț care a studiat Câmpia Olteniei, I. Vintilescu care s-a ocupat de Podișul Mehedinți, tot ca doctoranzi ai prof. V. Mihăilescu). Cercetările pentru lucrarea de doctorat au fost deosebit de intense în intervalul 1945-1949.

În raportul de activitate pentru perioada 1 aprilie - 1 octombrie 1945 (Fig. 8), Martiniuc arăta că pentru acea regiune „*mi-am propus să aprofundez anumite probleme de geografie în legătură cu structura și compoziția rocilor care o alcătuiesc*”. Regiunea neavând studii geologice, Martiniuc menționa și

faptul că „am fost obligat să fac singur geologia regiunii direct pe teren, pentru ca apoi să pot trage concluziile necesare de ordin geografic”. A realizat în total 70 de profile geologice. Urmărind și corelația dintre relief și vetrele așezărilor rurale, adunase material documentar astfel încât concluziona: „care mă îndreptățește să cred în existența unui nou tip de așezare pe care îl numesc provizoriu „hârtop”, tip care predomină în regiune în proporție de peste 50%”.

Într-un alt raport înaintat Institutului în care menționa activitatea din perioada 1 octombrie 1945 - 1 aprilie 1946, nota faptul că: „pentru desăvârșirea studiului geomorfologic asupra regiunii Baia-Suceava, m-am deplasat la București în perioada 25 noiembrie 1945 - 15 februarie 1946 unde am lucrat tot timpul în Laboratoarele de Geologie generală, Geologie aplicată, Paleontologie, Geografie, Mineralogie și la Institutul Geologic al României, cu care ocazie mi-am completat studiile de laborator asupra materialului petrografic și paleontologic colectat din regiune, făcând determinările necesare” (laboratoarele și colecțiile Universității din Iași erau nefuncționale la revenirea din refugiul de la Alba Iulia¹⁸ - fig. 8).

Teza de doctorat a fost susținută la București în vara anului 1949. Din păcate, numai o mică parte din rezultatele obținute le-a publicat (de exemplu în *Revista Geografică* în 1946).

Tot în cadrul Institutului, profesorul Martiniuc s-a preocupat și de studiul Subcarpaților. Chiar într-un raport din 1948, menționa că avea în pregătire „O sinteză geografică asupra Subcarpaților României”.

Chiar din titlurile comunicărilor prezentate la Iași, se observă această preocupare a sa.

¹⁸ La 26 septembrie 1944, la Alba Iulia, C. Martiniuc s-a căsătorit cu Jana Martinescu născută la 3 octombrie 1912 în Iași, amândoi fiind atunci asistenți universitari la secția de Geografie.

Raport de activitate științifică în cadrul Institutului
de Cercetări Geografice al României - Secția Cart. - pentru
perioada de timp de la 1. Aprilie 1945 - 1. Octombrie 1945.

Perioada acestui de timp n'a putut fi utilizată de noi în condiții normale
pentru a putea lucra la rezolvarea problemelor de geografie fizică și umedă și
ne-am propus a le studia. După ce ne-am demobilizat abia pe data 1. Iunie
1945 - a urmat reîntrirea Universității de la Alba-Iulia la Iași unde nici
până astăzi nu ne găsim în condițiile de lucru de altădată.
Cu toate aceste greutate enorme am reușit, totuși, să ne preocupăm de anumite
probleme geografice atât în laborator cât și pe teren.

- Pentru studiul monografic al regiunii „Bacă - Lucăra” mi-am obținut
fișele necesare cu tot materialul pe care scriu cât și o bibliografie din cele mai
complecte, depășind cu mult cadrul lucrării.
- După un studiu detaliat al hărților și a literaturii existente.

Fig. 8. Fragment din raportul de activitate pentru perioada 1 aprilie - 1 octombrie 1945
înaintat Institutului de Cercetări Geografice al României de C. Martiniuc.

Și în Institut, la București, a susținut câteva comunicări în acest sens
dintre care amintim doar două:

- cea din 13 februarie 1946 în care a prezentat „Date noi în morfologia
Subcarpaților” și
- cea din 22 octombrie 1947 cu titlul „Date geomorfologice în legătură cu
Subcarpații Românești, cu referire specială asupra Subcarpaților Moldovei și
cei din Transilvania”.

Totodată, problemele geomorfologice pe care și le-a propus de urmărit
au fost comunicate în ședința din 6 februarie 1946. Problema unei regiuni
subcarpatice și a unităților geografice învecinate din partea vestică a

Munților Harghita - Perșani a urmărit-o printr-o serie de deplasări pe teren, pe bază de date geologice și de relief. A realizat atât schițe dar și profile geomorfologice ori fotografii. A avut în vedere și platourile vulcanice. O parte a cercetărilor în acest sens au fost expuse în ședința Secției Iași din 7 aprilie 1946 și publicate în același an în *Revista Geografică*. A fost primul cercetător care a urmărit interesantul aspect al existenței unei zone subcarpatice în Transilvania.

În primăvara și vara anului 1946 a studiat o serie de depresiuni subcarpatice din Moldova, Muntenia (în regiunea de la vest de Dâmbovița împreună cu P. Coteț) și Transilvania. În anul următor a cercetat și geomorfologia regiunii Cacica (jud. Suceava). Chiar într-una din ședințele de comunicări de la Institut, la București, cea din 22 octombrie 1947, a expus unele date geomorfologice în legătură cu Subcarpații Românești, cu privire specială asupra Subcarpaților Moldovei și a celor din Transilvania (publicate în 1950). Acestea au fost obținute în urma multor luni de cercetări pe teren în județele Neamț, Baia, Suceava. Semnalează, delimitează și caracterizează zona piemontană din vestul Podișului Moldovei. Pentru Transilvania prezintă rezultatele cercetărilor din zona Făgăraș-Sibiu. Prezent la ședință, geomorfologul P. Coteț a apreciat lucrarea ca fiind *„foarte interesantă prin materialul bogat și varietatea de probleme pe care o aduce; ceea ce reiese ca un fapt absolut esențial din cercetarea făcută este atenția mare pe care o dă faciesurilor petrografice. O noutate pe care o aduce colegul Martiniuc este folosirea termenului de piemont fosil”* (1950, pag. 71).

Într-un raport înaintat la București pe 10 octombrie 1946, C. Martiniuc menționa că *„atât de Subcarpații din Moldova cât și de cei din Transilvania mă voi ocupa și în continuare pentru a duce la bun sfârșit ceea ce mi-am propus să fac în cadrul Institutului”*. Tot în cadrul cercetărilor din Institut, s-a preocupat și de studiul Sarmațianului din Moldova. Astfel, pe bază de probe

paleontologice, a semnalat pentru prima dată prezența Sarmațianului superior în județul Neamț și sudul județului Baia.

În raportul de cercetare pe perioada aprilie-octombrie 1947 înaintat Institutului, nota faptul că, în luna septembrie 1947 *„am întreprins un studiu de ansamblu asupra anumitor secțiuni din Podișul Moldovenesc, Subcarpați și Carpații Orientali, pentru a-mi definitiva o concepție nouă asupra nivelelor de eroziune, și cred că, în mare parte, am reușit să prind lucruri de reală valoare științifică”*. În același raport mai nota un aspect semnificativ: *„posed o colecție completă de faună din Sarmațianul superior, colecție adunată din județele Bacău, Roman, Neamț și Baia”*. În vara anului 1947 își mărise colecția de fosile din Sarmațianul din vestul Podișului Moldovei, care *„era etichetată și determinată în cea mai mare parte, trecând de mai multe mii de eșantioane. Am început să-mi înjgheb și o colecție de cuaternar necesară pentru problema studiului teraselor”*.

În anul următor a publicat două lucrări în acest sens. Una a avut titlul *„Date noi asupra evoluției paleogeografice a Sarmațianului din partea de vest a Podișului Moldovenesc”*, în care face referire la depozitele sarmațiene urmărite pe teritoriile județelor Suceava, Baia, Neamț, Roman și Bacău. Cea de-a doua s-a intitulat *„Contributions à la connaissance du Sarmatien entre le Sireth et les Carpathes. Note preliminaire”*, fiind tipărită în ultimul număr al seriei vechi a *Analelor Universității ieșene*. Cartări ale teraselor Siretului, Tazlăului, Moldovei și Bistriței a realizat în iunie 1947, iar în august 1947 observații asupra depozitelor cuaternare din bazinul râului Bahlui. Ulterior, în lunile aprilie și mai 1948 face cercetări de teren pe văile Prutului (între Iași și Ștefănești), Siretului (între Pașcani și Roman), dar și în Podișul Central Moldovenesc (între Bahlui și Bârladul superior) (Fig. 9).

Conform adresei nr. 550 din 28 iunie 1948, Institutul de Cercetări Geografice al României informa Secția Iași de solicitarea Ministerului de

Interne (Comisia de sistematizare și refacere urbană) pentru realizarea unor studii geografice asupra unor orașe din țară

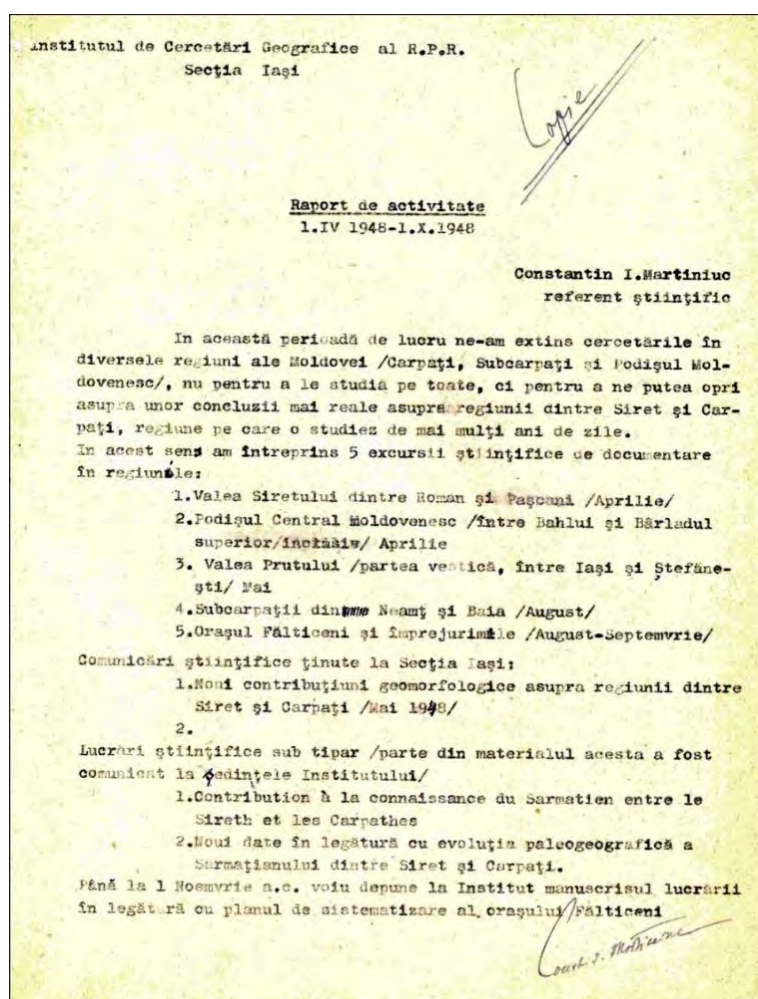

Fig. 9. Copia raportului de activitate pentru perioada 1 aprilie - 1 octombrie 1948 înaintat Institutului de Cercetări Geografice al României și semnat olograf de C. Martiniuc.

În ședința Secției ieșene din 30 iunie 1948, se definitivase lista orașelor asupra cărora membrii acesteia se implicau în realizarea de monografii, între aceștia fiind și C. Martiniuc pentru orașul Fălticeni reședința de atunci a județului Baia. Studiul realizat de profesorul Martiniuc se intitulează „Orașul Fălticeni”, fiind extins pe 84 de pagini, ce include text, hărți, profile și tabele. Acesta este împărțit în două părți. Prima parte intitulată „Date asupra regiunii și vetrei orașului” include aspectele de

geografie fizică (poziția geografică, relieful, solul și subsolul, clima, hidrografia cu apele subterane (pânzele captive de apă din interiorul formațiunii sarmațiene; pânzele de apă freatică de sub aluviunile cuaternare ale teraselor) și apele de suprafață, vegetația și fauna), în total 35 de pagini. Partea a II-a intitulată simplu „Orașul”, cuprinde, pe 50 de pagini, mai multe capitole:

I. Fizionomia orașului (densitatea și extinderea pe verticală a locuințelor, zonarea după materialul de construcție al pereților și al acoperișului, textura și caracteristicile străzilor, date asupra clădirilor publice și zonele structurale interne). În cadrul acestora din urmă a delimitat – zona comercială centrală (târgul central), zona locuințelor (cartiere de odihnă ale funcționarilor și populației agricole, cartiere muncitorești, cartierul comercial, locuințele colective, suburbiile orașului), zona fabricilor, antrepozitelor și atelierelor, cea administrativă, cea agricolă și cartierele militare.

II. Populația și felul ei de trai (date demografice, naționalitățile și repartitia lor, ocupațiile populației active, starea locuințelor și gospodăriilor, starea sanitară a orașului, producția naturală (= agricolă).

III. Funcțiile orașului (zonele funcționale și de aprovizionare, aria de proveniență a muncitorilor industriali, agricoli, permanenți sau temporari, zone de plasare și de redistribuire a produselor, zonele de participare la iarmarocul periodic, baza de activitate a gării, circulația prin barierele orașului).

IV. Evoluția orașului (scurt istoric și evoluția teritorială, factorii care au determinat așezarea și dezvoltarea acestuia, etapele de dezvoltare, evoluția edilitară, evoluția funcțională din punct de vedere economic, administrativ și cultural).

V. Propuneri finale pentru „ridicarea” orașului și „edilitatea” acestuia.

Materialul grafic și cartografic cuprinde: zonele de vegetație lemnoasă care au ca punct de valorificare orașul Fălticeni, rozele frecvenței vânturilor pe anotimpuri și anual, curba regimului pluviometric, schițe cu extinderea târgului în anii 1805, 1823 și 1850, curba regimului termic (lunar și anotimpual), un profil geologic prin regiunea orașului, un profil geomorfologic și antropogeografic al orașului cu suburbiile sale (Fig. 10), harta zonelor de aprovizionare, distribuie și redistribuire ale orașului, zilnic și săptămânal și planul urban din 1948.

Fig. 10. Profil geomorfologic și antropogeografic al orașului Fălticeni cu suburbiile sale, realizat de C. Martiniuc în 1948.

Intravilanul era extins atunci pe circa 400 ha, iar 95% dintre clădirile orașului nu aveau etaj. Totodată nu exista nici o clădire cu 3 etaje și doar 20 de clădiri aveau apă curentă! Noaptea, străzile acestuia erau „aproape total în întineric” (pag. 61). Încadra orașul în rândul „târgurilor de tip moldovenesc cu caracter mixt – orașul comercial, bine distinct, compact și amplasat pe axele de încrucișare a vechilor drumuri moldovenești, și „orașul

grădină” cu cartierele de odihnă și administrativ în care ocupația orășenească dublează pe cea agricolă” (pag. 57).

Iarmarocul anual de Sf. Ilie era atunci foarte renumit. *„Se poate aprecia, fără a greși, că, cel puțin 100.000 de oameni se perindă în zilele iarmarocului periodic în târgul Fălticenilor”* menționa Martiniuc (pag. 62). Considera că *„Fălticeni e un oraș frumos, comparabil în parte cu Piatra Neamț, curat, înecat în livezi de pomi fructiferi (cu excepția nucleului comercial), cu case vechi boierești, pitorești, cu case de țară modernizate, cu un muzeu – cel mai complet și mai bine pus la punct din toate din Moldova”* (pag. 64-65). În timpul celui de-al Doilea Război Mondial însă, se distruseseră 342 de clădiri, orașul fiind situat pe linia frontului de lupte. Monografia a fost lucrată pe teren în lunile august-septembrie 1948, până la sfârșitul aceluia an fiind depusă la Institut.

În primele luni ale anului 1949, C. Martiniuc a lucrat la redactarea unei lucrări asupra „Piemontului Pericarpatic”. Secției Iași pentru 1949-1950, Institutul îi stabilise ca temă de cercetare „Problema regimului râurilor din cuprinsul R. P. Române”. În cadrul acesteia, C. Martiniuc s-a ocupat de regimul hidrologic al Crișurilor.

Prin adresa nr. 48 din 4 septembrie 1950, Secția Iași informa Institutul de faptul că membrii acesteia *„lucrează la monografia geografică a orașului Iași, munca pe teren fiind începută de la 15 august 1950”*. Astfel, în anii 1950-1951, C. Martiniuc s-a implicat în realizarea schiței de sistematizare a orașului, urmărind aspecte de hidrologie a intravilanului urban și împrejurimilor sale.

La restructurarea Institutului din 1952, Constantin Martiniuc devine cercetător principal cu jumătate de normă (Fig. 11). Tot atunci, Institutul și-a fixat ca obiectiv central realizarea *Monografiei Geografice a țării*.

Fig. 11. *C. Martiniuc cercetător principal în Institutul de Cercetări Geografice al României.
Fotografie din anul 1958*

Astfel, timp de mai mulți ani, profesorul Martiniuc s-a implicat în realizarea părții de geomorfologie a acestui tratat științific. Inițial a redactat două lucrări intitulate: *Raionarea geomorfologică a părții de nord-vest a Podișului Moldovenesc* și, împreună cu P. Coteș – *Raionarea geomorfologică a R. P. Române*, ambele fiind depuse la Institutul de Cercetări Geografice al României în anul 1955.

Trebuie menționat și faptul că partea referitoare la podișul Moldovei (55 pagini de text cu hărți, profile, blocdiagrame, schițe panoramice, tabele) a publicat-o în volumul colectiv intitulat „Geografia fizică a R.P.R.”, sub egida Ministerului Învățământului și Institutului de Cercetări Geografice, apărută în 1955 (Fig. 12).

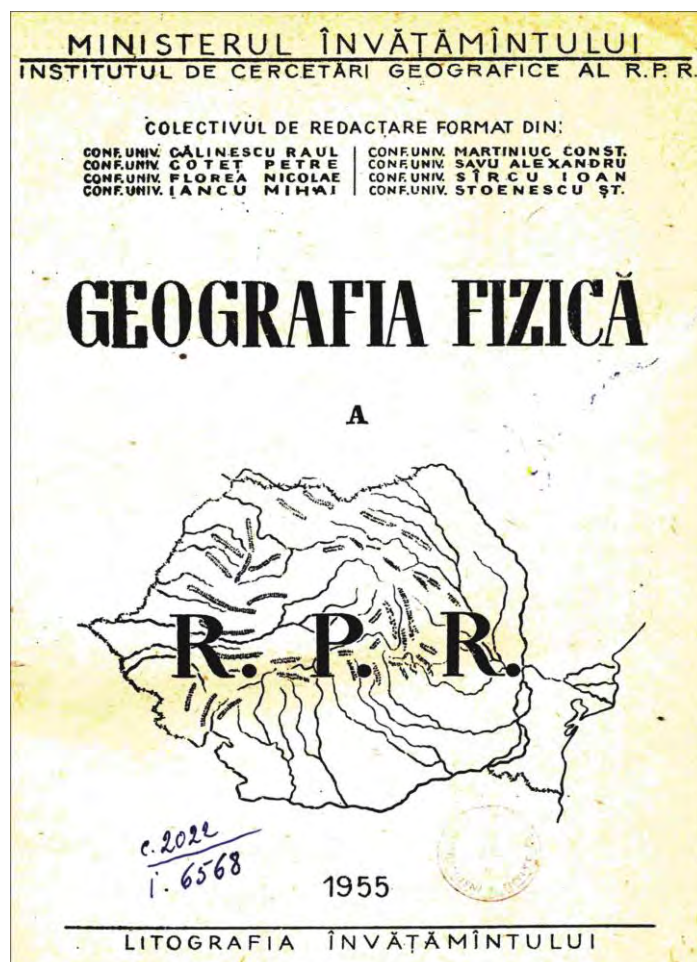

Fig. 12. Coperta volumului „Geografia fizică a R.P.R.” (1955)

În final, împreună cu P. Coteț, a elaborat capitolul de geomorfologie inclus în primul volum (Geografia fizică) al *Monografiei Geografice* a țării, tipărit în 1960 (110 pagini text cu hărți, profile, blocdiagrame, schițe panoramice, fotografii, tabele). În fascicula care include anexele acestui volum a realizat harta color a raionării geomorfologice a țării (imprimată în 1959).

A colaborat și la revista *Probleme de Geografie* editată de Institut, chiar de la volumul I (1954), cu un material referitor la „Pantele deluviale. Contribuții la studiul degradărilor de teren”, necesar planului de electrificare al țării.

Activitatea în Institutul de Cercetări Geografice a încheiat-o în anul 1959. Astfel, prin decizia nr. 258 din 1 septembrie 1959 a Academiei R. P. Române, C. Martiniuc se eliberează din funcție cu data de 1 septembrie 1959. Directorul Institutului, prof. Virgil Ianovici, în adresa nr. 2034 din 9 septembrie 1959, îi transmitea prof. Constantin Martiniuc următoarele: *„Vă aducem mulțumirile noastre pentru activitatea depusă în timpul funcționării la noi”*.

**1.5. UN ASPECT APROAPE NECUNOSCUȚ DIN ACTIVITATEA
ȘTIINȚIFICĂ A PROFESORULUI CONSTANTIN MARTINIUC –
CERCETĂRILE DE GEOGRAFIE UMANĂ ASUPRA BUCOVINEI, CU
PRIVIRE SPECIALĂ ASUPRA HUȚULILOR
(Sorin Geacu)**

După încadrarea în corpul universitar, în primii ani, probabil la îndemnul prof. Gh. Năstase, C. Martiniuc s-a preocupat de studierea unor aspecte referitoare la populația și așezările din regiunea înaltă a Bucovinei, realizând numeroase deplasări pe teren de unde culege date inedite.

Un prim aspect urmărit a fost problema etnică. Unele din articolele sale au fost publicate în contextul raptului teritorial din vara anului 1940, când Bucovina de Nord și Basarabia au fost ocupate de fosta Uniune Sovietică, eveniment care l-a afectat și personal (satul său natal rămăsese în altă țară !).

Într-o notă intitulată „Bucovina la 1938 și 1940” (publicată în 1941), pe baza unor statistici culese la fața locului, a verificat raportul dintre români și ruteni sau huțuli. A constatat faptul că, în rândul rutenilor (nume dat ucrainenilor în Imperiul Habsburgic) ori huțulilor, erau incluși și mulți români *„lucru care m-a făcut să propun ministrului propagandei (în 1939 și*

1940) să se facă un studiu special cu specialiști istorici, geografi, lingviști, antropologi, punându-se la punct – în mod definitiv – , problema frontierelor istorice și etnice ale României” (pag. 127). După ocuparea de către fosta U.R.S.S. a Bucovinei de Nord în vara anului 1940, rămăseseră acolo peste 160.000 de români. Deși în lucrare menționa faptul că „*asupra acestei cheștiuni vom reveni cu altă ocazie*” (pag. 127), nu a mai fost cazul întrucât, după un an, în vara anului 1941, teritoriul a reintrat între granițele României.

Asupra fenomenului de rutenizare forțată a nordului Bucovinei insistă într-o lucrare intitulată sugestiv „Din problemele Bucovinei” (tipărită în 1940). „*Cutreierând satele bucovinene poți culege date extrem de interesante. Găsești sate unde astăzi numai tineretul știe să vorbească românește, pe când cei bătrâni „și-au pierdut limba” deși poartă nume românești. În schimb e foarte surprinzător faptul că acești bătrâni spun rugăciunile în limba română, singura reminiscență a limbii căruia aparțineau în trecut*” nota Martiniuc (pag. 58). În problema frontierei de pe râul Ceremuș (care a fost între România și Polonia) a semnalat faptul că, încă din perioada austriacă, când Ceremușul nu era frontieră, localnicii foloseau denumirile „*lietki bic*” pentru partea polonă și „*voloski bic*” pentru partea valahă, românească.

„*Voi publica cu altă ocazie, - specifica Martiniuc - un glosar cu câteva sute de nume românești, care contează astăzi ca ruteni. Sunt nenumărate familii de români care după nume par a fi rutenești. Totul s-a făcut la adăpostul autorităților austriace. Deschizând condicele parohiale găsești schimbări de nume făcute dintr-o simplă retușare de condei, fie prin adăugarea la sfârșitul numelui a terminațiunii –iuc, fie prin traducerea directă a numelui într-un echivalent rutenesc*” (pag. 58).

Din păcate, acel glosar pe care-l strânsese și-l alcătuisese nu l-a mai publicat. O altă serie de considerații etnico-statistice asupra provinciei natale o expune într-o altă notă cu titlul „Bucovina. Cifre și realități” (tot în

1940 publicată). Susține caracterul inițial românesc al Bucovinei, afirmând că *„românii au fost primii stăpânitori ai Bucovinei de Nord, ei n-au părăsit niciodată aceste locuri; în schimb, acești români copleșiți de infiltrația rusească de la sfârșitul secolului 19 îndeosebi, și-au pierdut limba, parte din port și obiceiuri”* (pag. 126).

Cercetările sale de teren au dus la identificarea de inscripții românești în bisericile și cimitirele rutenilor și huțulilor. *„Deznaționalizarea este încă caldă. De ce să ne fie frică de a spune acest adevăr?”* accentua Martiniuc (pag. 127).

Tot în acea lucrare găsim exprimată și opinia sa potrivit căreia se putea realiza un schimb de populație între România și Ucraina pentru că *„fără să fim nedrepti putem afirma cu siguranță că peste Nistru se găsesc cel puțin tot atâția români câți ucrainieni sălășluiesc pe teritoriul statului nostru”* (pag. 126).

Referitor tot la hotarul de pe Ceremuș, Martiniuc cercetase o serie de documente din secolele XV-XVIII, ajungând la concluzia că hotarul vechi, spre Polonia, ar fi fost, pe pârâul Sarafineț și pe Ceremușul Negru, deci ceva mai larg decât cel din 1918. Toate acestea le-a publicat, în 1941, sub titlul „Ce ne spun documentele despre frontiera de nord a Bucovinei”.

Într-o altă lucrare „Bucovina (Moldova de Sus). Între statistică și realitate” (Fig. 13), acesta face referire la diferitele naționalități ale regiunii, pe bază de date statistice din perioada 1774-1910, cu privire specială asupra raporturilor dintre români și ruteni, constatând reducerea numărului românilor și creșterea numerică a celorlalți. Explicațiile profesorului au fost următoarele: 1) încurajarea imigrării rutenilor în vederea diminuării majorității românești și 2) falsificarea datelor statistice. Ia în considerare și recensământul românesc din 1930, dar propune un lucru interesant pentru viitoarele recensăminte, și anume includerea unei rubrici intitulată „români

deznaționalizați”. „Nici numele locuitorilor bucovineni terminate în -iuc, -ețchi etc. nu sunt indicii care să ne facă a crede că aceștia sunt de origine ucrainiană. Priviți condicele parohiale din Bucovina și veți găsi lucruri extraordinare – falsificări de nume, schimbări, ștersături -, toate acestea au fost făcute la adăpostul unei stăpâniri trecute care sub masca perfidiei, patrona orice act abuziv făcut în defavoarea românilor” (pag. 51). La acestea se adaugă și „năvala” zecilor de mii de evrei galițieni în Bucovina.

Fig. 13. Coperta lucrării „Bucovina (Moldova de Sus). Între statistică și realitate” (1941).

Nu uita să reliefeze rolul important al geografilor în studierea și clarificarea aspectelor de geografie umană din Bucovina, „pe care numai un studiu obiectiv, ce incumbă în primul rând geografilor, ar putea aduce cel mai real serviciu pentru elucidarea definitivă a unor chestiuni foarte susceptibile atunci când nu sunt cunoscute de toată lumea, în lumina adevăratelor realități” (Din problemele Bucovinei, 1940, pag. 59).

Tot în legătură cu problema minorităților, C. Martiniuc a mai publicat și două note referitoare la naționalitățile din fosta Uniune Sovietică (în 1941) și la falsificarea unor hărți etnografice (în 1944).

Al doilea aspect urmărit, inedit, a fost cel al studiului populației de huțuli, vorbitori de limbă slavă și de religie ortodoxă, oameni pașnici și primitivi răspândiți pe plaiurile înalte ale Bucovinei, pe care îi cercetează în frecvente studii de teren.

Fig. 14. Coperta lucrării „Cîteva aspecte din viața huțulilor (gospodăria, portul și viața lor)” (1939)

Mai întâi s-a documentat asupra numelui acestora, publicând o notă încă din primul an de activitate la catedra universitară (1939). Întreba personal pe huțulii din diferite sate de originea numelui lor (numiți și „huțani” sau „ruski”). A constatat că localnicii își zic huțuli, iar românii le zic huțani. În comuna Brodina (jud. Suceava), constatase că se făcea distincție

între aceste denumiri: huțanii erau „români de limbă rusească”, iar huțulii – „venetici din Galiția” (pag. 154). „Foarte rar întâlnești huțuli care să-și zică ruteni sau ucrainieni” (pag. 154). Toate „aceste date culese personal din satele huțule ale Bucovinei sunt absolut obiective, urmărind numai scopul științific” atenționa C. Martiniuc (pag. 154).

„Câteva aspecte din viața huțulilor (gospodăria, portul și viața lor)” (Fig. 14) este titlul unui interesant articol pe care l-a publicat tot în anul 1939. În lucrare prezintă: casele acestora (material de construcție, mod de construcție, plan), gospodăriile și organizarea lor (Fig. 15), locurile de iernare a vitelor, portul bărbătesc și femeiesc, creșterea animalelor, religia, alimentația și starea sanitară.

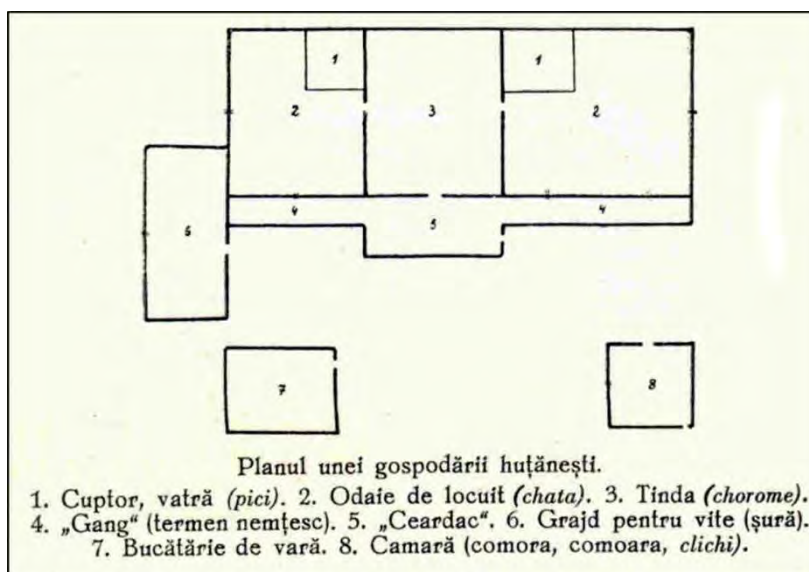

Fig. 15. Planul unei gospodării huțule alcătuit de prof. C. Martiniuc (1939)

Considera huțulii ca fiind „cea mai pașnică minoritate din România” (pag. 179), ale cărei cele mai sudice sate sunt Cârlibaba, Ostra și Gemenea (jud. Suceava). Așezările de huțuli le consideră a fi mai ales „cătune-poieni”, realizând o comparație interesantă afirmând că „grupurile de case risipite pe

spinările Obcinelor defrișate, ne dau aspectul unui adevărat peisagiu elvețian" (pag. 179).

Profesorul Martiniuc măsurase personal chiar și ferestrele caselor! A identificat și faptul că bucătăria de vară a gospodărilor era construită exact după sistemul stânelor.

Constatase că portul huțulilor avea *„o variație extraordinară a culorilor, ca o copie fidelă a peisagiilor de munte, cu flori de culori foarte vii*" (pag. 180).

Cunoașterea limbii ruse l-a ajutat pe C. Martiniuc în cercetările întreprinse asupra acestui grup etnic, constatând că *„sunt foarte multe cătune și chiar sate în care nici copiii de școală nu știu să vorbească românește. Trist dar adevărat !”* (pag. 183).

Urma să trateze „cu altă ocazie” un capitol special despre „arta huțanească” (în târgul Seletin văzuse chiar un muzeu de acest fel realizat de un cadru didactic).

„Huțulii sunt o populație deosebită de rutenii din regiunea dealurilor și tocmai pentru acest fapt, voi încerca printr-o serie de note să descriu rând pe rând, aspecte din viața unora și altora, pentru a face distincția cuvenită” menționa Martiniuc (pag. 179).

Obiceiurile de la nunțile huțule din Munții Bucovinei au fost consemnate pe baza cercetărilor realizate în regiunea Putila (azi în Ucraina). A constatat că 90% din nunți au loc în zilele de marți și joi, pentru că ei *„consideră aceste zile aducătoare de mult noroc și fericire”* (1941, pag. 128).

În ședința științifică din 14 aprilie 1940 a Societății Geografice „Dimitrie Cantemir” din Iași, C. Martiniuc a prezentat lucrarea intitulată „Date noi asupra huțulilor din Bucovina”. Doar o parte a acesteia a fost publicată în anul următor sub titlul „Aspecte din umanizarea Carpaților Bucovinei”. Chiar de la început afirma faptul că *„în geografia umană, pentru*

trecutul neamului nostru, putem alcătui și descifra cu certitudine diferite profile etnice. Voi căuta să dau câteva date, cele mai multe din ele necunoscute până astăzi, asupra profilului etnic din Munții Bucovinei” (pag. 294). Huțulii și ucrainenii (rutenii) fac parte din aceeași ramură slavă, „însă dezvoltați în cadre geografice complet diferite” (pag. 295). „Unele particularități privitoare la port, obiceiuri, ocupații, construcția caselor și chiar limbă sunt datorate strict mediului geografic care a fost ignorat aproape în toate studiile publicate până acum asupra slavilor din nordul Bucovinei” (pag. 295).

Umanizarea plaiurilor montane bucovinene s-a făcut prin așezarea mai recentă a huțulilor. *„Documentele ne indică existența unor așezări românești în bazinele Moldovei, Sucevei și Ceremușului cu mult înainte de venirea „huțulilor. Se poate deci dovedi - și aceasta o voi face mai detaliat cu altă ocazie – că, înainte de apariția huțulilor, regiunea de munte din bazinele Ceremușului, Sucevei, Moldovei și Bistriței a fost locuită și stăpânită de o populație românească. Huțulii au început a se infiltra pe teritoriul românesc începând din secolul al XVII-lea (...) la început ca populație nestatornică” (pag. 297). Ei s-au suprapus peste o populație românească, pe care au copleșit-o prin număr” (pag. 298). Patria lor a fost Pocuția.*

Considera mănăstirile bucovinene ca fiind *„mărturia cea mai grăitoare”* a existenței românilor, iar huțulii care au sate pe o mare parte a teritoriului Bucovinei n-au nici o mănăstire *„deși ei sunt tot atât de religioși, dacă nu mai mult ca românii” (pag. 295).*

Pentru anul 1938 Martiniuc aprecia numărul huțulilor ca fiind de circa 34.000 – *„datele au fost culese personal, din comună în comună, ele nefiind conforme cu datele oficiale” (pag. 298).* Tocmai de aceea a accentuat asupra faptului că *„în regiunile de frontieră, unde încrucișările de populații au fost foarte active, recensămintele ar trebui să fie făcute pe baza unor studii*

serioase, încredințate unor persoane competente, pentru a nu da naștere la confuzii, în special pentru vremurile viitoare” (pag. 298).

Asupra „expansiunii forte” a huțulilor „vom mai reveni” își încheia articolul. După cum se observă, profesorul Constantin Martiniuc strânsese un bogat material referitor la huțuli dar pe care nu l-a mai putut publica după 1944. Constatăm însă cu surprindere că puținele note și articole referitoare la huțuli pe care a apucat să le tipărească, nu au fost folosite nici în lucrări recente consacrate acestora (Andronic, în 1998 ș.a.).

Tot din acțiunile de cercetare a huțulilor, a rezultat și o notă în care prezintă câteva date economice asupra localității Seletin de pe valea râului Suceava, azi aflat în Ucraina, dar în imediata apropiere a graniței cu România. Seletin era un important centru economic din Munții Bucovinei, atunci cu multe exporturi de lemn.

* * *

Toate aceste contribuții din domeniul geografiei umane le-a inserat în trei periodice ieșene: Revista Științifică „Vasile Adamachi”, „Cetatea Moldovei” – care era „revistă de probleme actuale, literatură și critică” – și în Lucrările Societății Geografice „Dimitrie Cantemir”¹⁹.

Schimbarea regimului politic în țară, în 1944, l-a determinat pe Constantin Martiniuc să renunțe la cercetările de geografie umană, iar unele lucrări pe care le publicase deja în acest domeniu au intrat în așa-numitele „fonduri speciale” ale bibliotecilor, care se studiau după aprobări greu obținute, iar altele au fost chiar trecute în „fondurile interzise” cum a fost de exemplu cazul cu lucrarea „Bucovina (Moldova de Sus). Între statistică și

¹⁹ Toate revistele universității și ale comunității locale au fost suprimate în 1948 de regimul comunist. Au mai apărut în 1949 doar acele publicații aflate sub tipar la data interdicției și care nu aduceau atingere regimului care instituisese cenzura totală (n.a. este bazată pe documente de arhivă din istoria universității ieșene).

realitate” din 1941, în Biblioteca Academiei Române din București de exemplu (Fig. 4).

1.6. CONDUCĂTOR DE DOCTORAT ÎN GEOGRAFIE FIZICĂ (Sorin Geacu, Viorel Paraschiv)

În anul 1968 profesorul Constantin Martiniuc devine conducător de doctorat în domeniul Geografiei fizice la Facultatea de Biologie - Geografie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. În această calitate a îndrumat și coordonat o serie de doctoranzi în geomorfologie, mulți fiind foști studenți ai profesorului – tabelul nr. 1.

Tabel nr. 1 - Tezele de doctorat îndrumate de Prof. dr. doc. Constantin Martiniuc și susținute public

(reconstituire după I. Donisă, 2014, și

<https://ciudei.files.wordpress.com/2019/04/teze-doctorat-martiniuc.pdf>)

Numele și prenumele	Titlul tezei	Anul susținerii
Ungureanu Irina Brândușa	<i>Studiu metodologic asupra hărților geomorfologice. Aplicație la România</i>	1971
Sficlea Victor	<i>Platforma Covurluiului, studiu geomorfologic</i>	1972
Ichim Ioniță	<i>Munții flișului dintre valea Moldovei și valea Bistriței. Studiu geomorfologic</i>	1973
Brânduș Costică	<i>Subcarpații Tazlăului – studiu geomorfologic</i>	1974
Lăzărescu Gheorghe	<i>Munții Poiana Ruscă – studiu geomorfologic</i>	1976
Savin Constantin	<i>Studiul geohidromorfologic al șesului Jiului din sectorul Piemontului Getic și al Câmpiei Olteniei</i>	1976
Apopei Virgil	<i>Studiul geohidromorfologic al șesului Bistriței inferioare și al lacurilor mici de baraj dintre Pângărați și Bacău</i>	1980

Rădoane Maria	<i>Relieful și procesele reliefogene din zona lacului de baraj Izvoru Muntelui de pe valea Bistriței Moldovenesti</i>	1983
Apostol Leonid	<i>Studiul paleogeografic al părții de sud-est a Câmpiei Române, cu privire specială asupra perioadei cuaternare</i>	1983
Surdeanu Virgil	<i>Studiul alunecărilor de teren din valea mijlocie a Bistriței. Zona munților flișului</i>	1987
Rădoane Nicolae	<i>Studiul proceselor geomorfologice actuale și microrelieful creat de ele în bazinele râurilor Pângărați și Oanțu din Carpații Orientali</i>	1988
Grigoraș Constantin	<i>Câmpia de Vest dintre Mureș și Crișul Alb. Studiu pedogeografic</i>	1988
Lupașcu Gheorghe	<i>Depresiunea Cracău-Bistrița, studiu pedogeografic *</i>	1991

* Teza a fost susținută de titular avându-l coordonator final pe prof. dr. Nicolae Barbu, după decesul profesorului Constantin Martiniuc

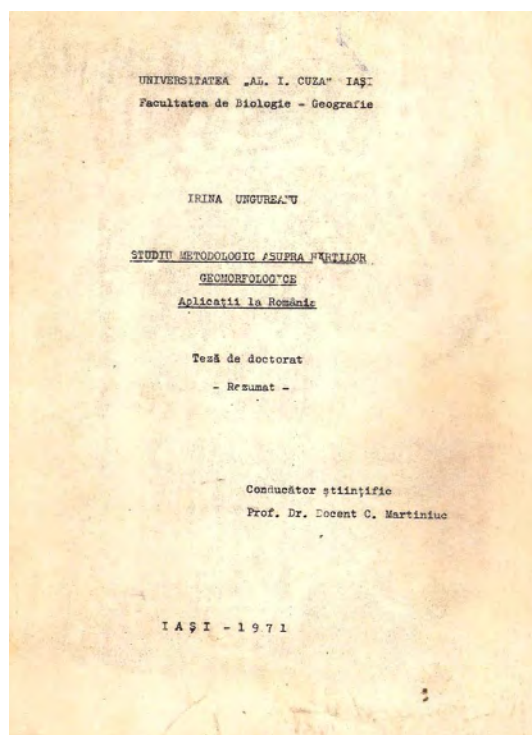

Fig. 16-17. Rezumatele tezelor de doctorat realizate de Irina Ungureanu și Victor Sficlea

Unii dintre doctoranzii săi erau cadre universitare, alții activau în cercetarea științifică. De exemplu, membrii colectivului de geomorfologie de la Stațiunea de Cercetări Biologice-Geografice și Geologice „Stejarul” de la Pângărați - Neamț i-au fost doctoranzi (profesorul a și condus acea stațiune în perioada 1965-1970).

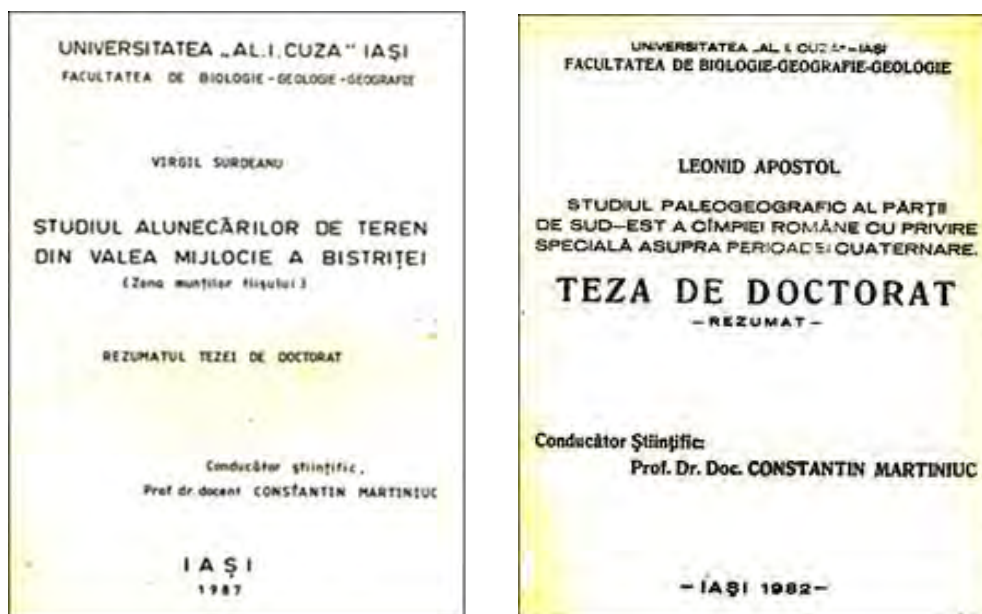

Fig. 18-19. Rezumatele tezelor de doctorat elaborate de Virgil Surdeanu și Leonid Apostol

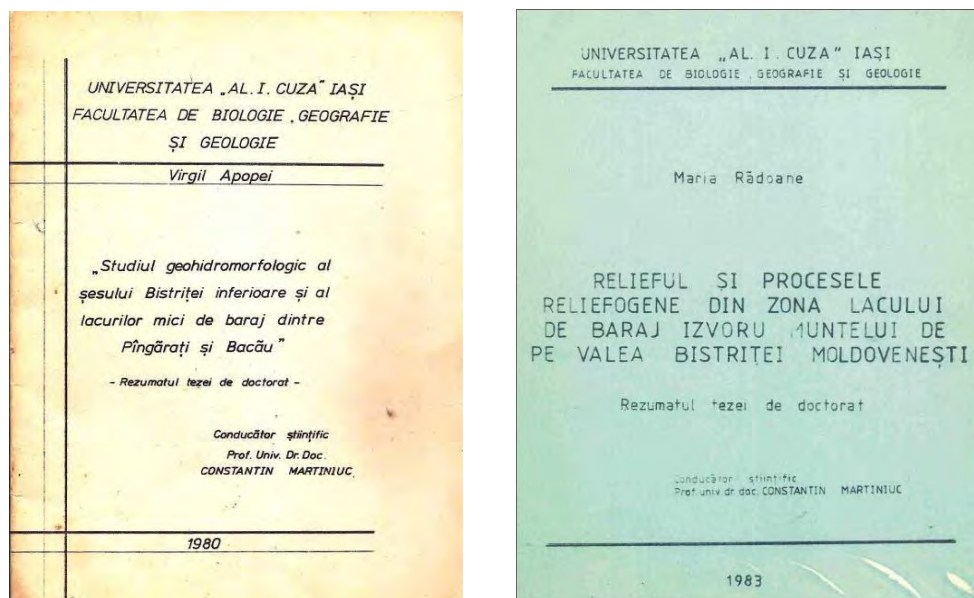

Fig. 20-21. Rezumatele tezelor de doctorat elaborate de Virgil Apopei și Maria Rădoane

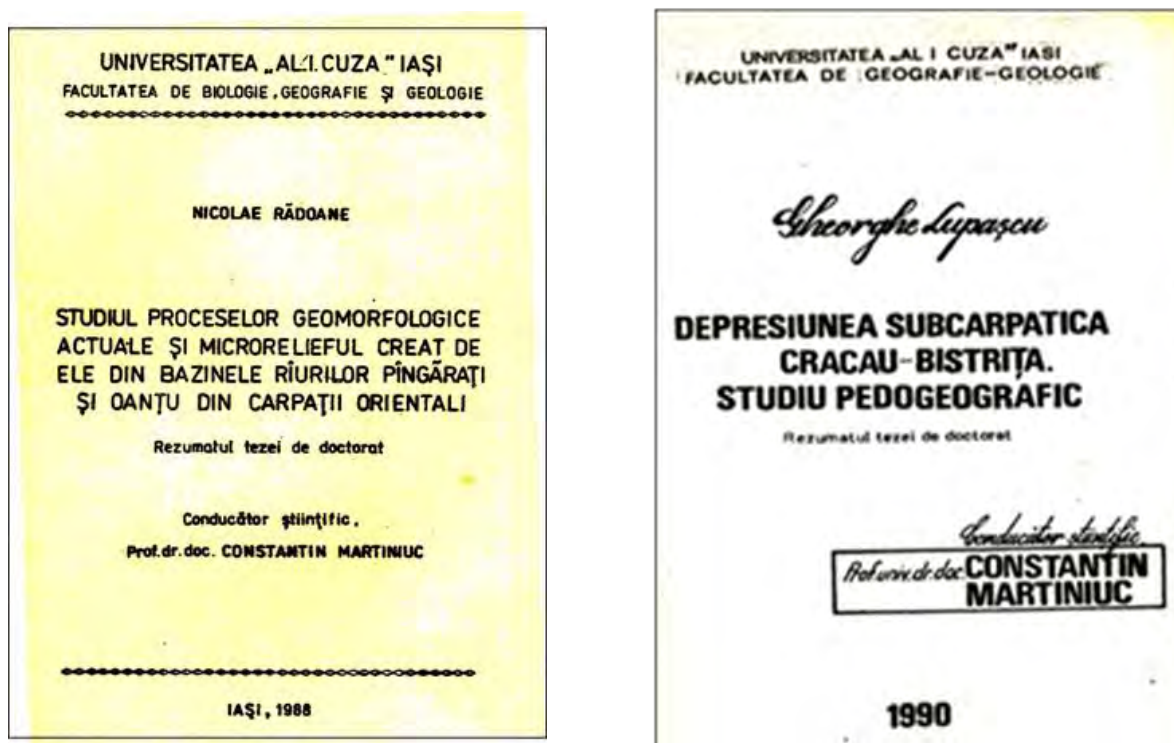

Fig. 22-23. Rezumatele tezelor de doctorat realizate de Nicolae Rădoane și Gh. Lupașcu

Ulterior, Ion Ioniță, căruia profesorul Martiniuc îi dăduse ca lucrare de doctorat *Studiul geomorfologic al degradărilor de teren din bazinul mijlociu al Bârladului*, a finalizat-o prin susținerea abia în 1998, sub coordonarea prof. I. Hârjoabă. Unele din aceste teze de doctorat apoi au fost publicate. Două dintre ele au apărut la Editura *Academiei Române* din București:

- cea elaborată de către Ioniță Ichim s-a publicat în 1979, cu titlul „Munții Stînișoarei – studiu geomorfologic” (121 de pag.), unde, în prefață, C. Martiniuc aprecia că „face cinste nu numai autorului, ci și geografiei românești” (pag. 8) și
- cea alcătuită de Costică Brînduș s-a tipărit în 1981, cu titlul „Subcarpații Tazlăului – studiu geomorfologic” (141 de pag.). În finalul prefeței, profesorul Martiniuc scria că: „ea constituie un model de studiu geomorfologic pentru o regiune subcarpatică din țara noastră” (pag. 8).

În aceste două teze de doctorat se remarcă capitolele de regionare geomorfologică care folosesc teorii multicriteriale (tectonice, structurale, petrografice), care au la bază studiile profesorului Martiniuc. În teza de doctorat a lui Ioniță Ichim remarcăm „Considerațiile de geomorfologie aplicată, relieful antropic”, ca o translare în timp a evoluției gândirii geomorfologice a școlii ieșene dezvoltată de profesorul Martiniuc.

Teza Irinei Ungureanu s-a tipărit sub titlul „Hărți geomorfologice” de către Editura ieșeană „Junimea” în 1978. Și tot într-o editură din Iași („Corson”, în 1996) s-a publicat și teza elaborată de Gheorghe Lupașcu.

După mai mulți ani de la susținere, două teze au fost publicate în Editura Universității „Ștefan cel Mare”, de la Suceava: în 2002, Nicolae Rădoane a tipărit-o cu titlul „Geomorfologia bazinelor hidrografice mici”, iar Maria Rădoane în anul 2004 cu titlul „Dinamica reliefului în zona lacului Izvoru Muntelui”.

În toate aceste teze de doctorat, autorii își exprimă nu doar respectul ci și recunoștința față de profesorul Martiniuc în privința îndrumărilor primite. Și amintim câteva exemple extrase din rezumatele tezelor de doctorat:

- „*Îi exprim o profundă gratitudine pentru încurajările și sfaturile alese de profesiune și viață*” (Maria Rădoane, 1983, pag. 1);
- „*am fost îndrumat cu multă competență*” (Nicolae Rădoane, 1988, pag. 1), iar
- Virgil Surdeanu menționa „*sprijinul științific autoritar și totuși discret*” al profesorului (1987, pag. 1)²⁰

Și Gheorghe Lupașcu în introducerea cărții sale nu a uitat să amintească faptul că: „*în primul rând rămân îndatorat domnului profesor*

²⁰ Surdeanu, Virgil, *Studiul alunecărilor de teren din valea mijlocie a Bistriței (zona munților flișului)*, Iași – rezumatul tezei de doctorat, 1987.

univ. dr. C. Martiniuc care nu a pregetat nici o clipă să participe alături de mine până la sfârșitul vieții dumnealui, la edificarea și completarea acestei lucrări. Aceste mulțumiri nu le pot limita numai la ajutorul dat pentru finalizarea acestei lucrări, ci ele se referă și la formarea mea ca personalitate umană și ca specialist în domeniul geografiei și pedogeografiei” (pag. 9).

Ion Bojoi a lăsat pagini și mărturii despre colaborările sale cu profesorul Martiniuc. În prefața tezei sale de doctorat, Ion Bojoi menționează faptul că *„în orientarea și aprofundarea cercetărilor, un sprijin prețios am primit din partea prof. dr. doc. Constantin Martiniuc, căruia îi exprimăm și pe această cale, mulțumiri deosebite”*²¹. Reținem și mențiunile din perioada elaborării tezei sale de doctorat, care i-a fost îndrumată de profesorul Ion Gugiuman, unde amintește de ajutorul profesorului Martiniuc: *„sfaturile competente pe care le-a primit din partea profesorului Martiniuc pe parcursul etapei de teren, a îndrumărilor sale pertinente asupra geomorfologiei Hăghimașului pe criterii genetice, structurale și evolutive mi-au limpezit firul călăuzitor al lucrării și ideile finale. Despre geologia din zona Lacului Roșu și împrejurimile lui am primit sugestii structurale utile de la profesorul Pierre Jeanrenaud. De asemenea trebuie să amintesc ajutorul important al profesorului Martiniuc în vederea uniformizării legendei geomorfologice, mai ales în faza de redactare a tezei, dar și asupra micro-regionării unității geografice cercetate...”*²².

Este bine să menționăm și faptul că, în comisiile de susținere a tezelor de doctorat, profesorul Martiniuc a inclus personalități științifice recunoscute din lumea geografică a vremii, așa cum sunt profesorii I. Gugiuman, I. Donisă, N. Barbu, V. Băcăuanu, I. Bojoi din cadrul Universității

²¹ Ion Bojoi „Munții Hăghimaș și Zona Cheilor Bicăzului. Studiu geomorfologic cu privire specială asupra carstului”, Teză de doctorat, Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași, 1971 (mss).

²² Ion Bojoi – manuscris provenit din biblioteca familiei și folosit de V. Paraschiv în realizarea volumului „Ion Bojoi (1936-1998). Viața și opera”, Editura Pim, Iași, 2016.

ieșene, profesorul clujean A. Savu, prof. G. Posea și prof. A. Roșu de la Universitatea din București, prof. M. Paucă și dr. T. Bandrabur de la Institutul Geologic din București, dr. docent M. Băcescu directorul Muzeului de Istorie Naturală „Gr. Antipa” din București, dr. doc. ing. D. Teaci din Institutul de Pedologie și Agrochimie din București, prof. T. Sillion și prof. V. Băloiu din Institutul Politehnic din Iași ș.m.a.

1.7. OPERA ȘTIINȚIFICĂ A PROFESORULUI CONSTANTIN MARTINIUC

(Reconstituire selectivă de Viorel Paraschiv)

1.7.1. Lucrări ca prim autor

Martiniuc, C. (1939), „Câteva informații asupra numelui „Huțul”, în *Revista Științifică „Vasile Adamachi”*, nr. 3, Iași

Martiniuc, C. (1939), „Câteva aspecte din viața huțurilor (Gospodăria, portul și viața lor)”, în *Lucrările Societății Geografice „Dimitrie Cantemir”*, vol. 2, Institutul de Arte Grafice „Brawo”, Iași

Martiniuc, C. (1940), „Din problemele Bucovinei”, în *Revista Științifică „Vasile Adamachi”*, vol. XXVI, nr. 1-2, Iași

Martiniuc, C. (1940), „Bucovina la 1938 și 1940”, în *Revista Științifică „Vasile Adamachi”*, nr. 3, Iași

Martiniuc, C. (1940), „Bucovina. Cifre și realități”, în *Revista Științifică „Vasile Adamachi”*, nr. 3, Iași

Martiniuc, C. (1940), „Cercetări geomorfologice în Regiunea Baia-Suceava”, în *Analele Univ. „Cuza-Vodă”*, II, 2, pag. 403-408, Iași

Martiniuc, C. (1941), „Naționalitățile care compun Uniunea Sovietică”, în *Revista Științifică „Vasile Adamachi”*, nr. 1, Iași

Martiniuc, C. (1941), „Obiceiuri la nunțile huțurile din Munții Bucovinei”, în *Revista Științifică „Vasile Adamachi”*, nr. 2-3, Iași

Martiniuc, C. (1941), „Ce ne spun documentele despre frontiera de nord a Bucovinei”, în *Cetatea Moldovei*, nr. 8, Iași

Martiniuc, C. (1941) „Câteva date economice asupra localității Seletin (Bucovina)”, în *Cetatea Moldovei*, nr. 8, Iași

- Martiniuc, C.** (1941), „Bucovina (Moldova de Sus). Între statistică și realitate”, în *Cetatea Moldovei*, nr. 10, Iași
- Martiniuc, C.** (1941), „Aspecte din umanizarea Carpaților Bucovinei”, *Lucrările Societății Geografice „Dimitrie Cantemir”*, vol. 3, Institutul Românesc de Arte Grafice „Brawo”, Iași (pag. 294-298)
- Martiniuc, C.** (1941), „Colonizarea germanilor din Europa de Est”, *Lucrările Societății Geografice „Dimitrie Cantemir”*, vol. 4, Institutul Românesc de Arte Grafice „Brawo”, Iași
- Martiniuc, C.** (1941), „Activitatea Societății Geografice D. Cantemir 1940”, în *Lucrările Societății Geografice „Dimitrie Cantemir”*, vol. 3, Institutul Românesc de Arte Grafice „Brawo”, Iași, (pag. 299 – 300)
- Martiniuc, C.** (1944), „Falsificarea unor hărți etnografice”, *Revista Științifică „Vasile Adamachi”*, nr. 4, Alba Iulia.
- Martiniuc, C.** (1946), „Date noi geomorfologice asupra regiunii Baia - Suceava”, în *Revista Geografică*, an III, fasc. I-III, București
- Martiniuc, C.** (1946), „Problema unei regiuni subcarpatice și a unităților geografice învecinate pe rama de vest a Munților Harghita-Perșani (Câteva considerații geomorfologice)”, în *Revista Geografică*, an III, nr.1, fasc. IV, București
- Martiniuc, C.** (1948), „Contributions à la connaissance du Sarmatien entre le Sireth et les Carpathes. Note preliminaire”, *Annales Scientifiques de l'Université de Iassy*, seria II, vol. XXXI, Tipografia Terek, Iași (pag. 56-64)
- Martiniuc, C.** (1948), *Orașul Fălticeni*, București
- Martiniuc, C.** (1948), „Date noi asupra evoluției paleogeografice a Sarmatianului din partea de vest a Podișului Moldovenesc”, *Revista Științifică „Vasile Adamachi”*, vol. XXXIV, nr. 3, Iași, (pag. 197-199).
- Martiniuc, C.** (1950), „Date geomorfologice în legătură cu Subcarpații Românești, cu referire specială asupra Subcarpaților Moldovei și cei din Transilvania”, în vol. *Din lucrările Institutului de Cercetări Geografice al Republicei Populare Române (1947-1950)*, Tipografia Învățământului, București.
- Martiniuc, C.** (1954), „Pantele deluviale. Contribuții la studiul degradărilor de teren”, în *Probleme de Geografie*, vol. I, pag. 217-226, București.
- Martiniuc, C.** (1954), „Geomorfologia tipurilor de pante din regiunea Bârladului (Situția degradărilor de teren)”, în *Dări de seamă, Comitetul Geologic*, XXXVIII (1950-1951), pag. 276-285, București

- Martiniuc, C.** (1954), „Geomorfologia degradărilor de teren din bazinul mijlociu și superior al Tutovei”, în *Dări de seamă, Comitetul Geologic*, XXXVIII (1950-1951), pag. 286-298, București
- Martiniuc, C.** (1955), „Câteva probleme de geografie fizică în sprijinul dezvoltării agriculturii în țara noastră” – în rev. *Natura*, nr. 4, București, , pp. 17-26, 5 fig
- Martiniuc, C.** (1955), „Podișul Moldovenesc, privire fizico-geografică” în *Curs de Geografia fizică a RPR*, Editura Ministerului Învățământului, București
- Martiniuc, C.** (1956), „Cercetări geomorfologice în regiunea Baia - Suceava”, în *Analele șt. Univ. Al. I. Cuza Iași*, secț. II, tom II, f. 2, Iași
- Martiniuc, C.** (1956), „O variantă a schiței program de sistematizare a orașului Iași”, în *Analele Univ. A.I. Cuza*, seria șt. nat.-geogr., II, 2, 1, Iași
- Martiniuc, C., Coteș, P.** (1956), „Câteva observații geomorfologice asupra munților Ciucaș-Zăganu și împrejurimi”, în *Probleme de geografie*, vol. IV, pag. 33-43, București
- Martiniuc, C., Băcăuanu, V., Dumitrașcu, M.** (1956), „Observații geomorfologice asupra bazinului râului Ciric din Câmpia Moldovei”, în *Analele Univ. A.I. Cuza*, seria șt. nat.-geogr., II, 2, pag. 373-386, Iași
- Martiniuc, C., Safca Maria, Băcăuanu, V., Barbu, N., Pantazică, Maria** (1956) „Contribuții la studiul hidroenergetic al regiunii orașului Iași”, în *Probleme de geografie*, vol. III, București, pag.61-80
- Martiniuc, C., Safca, Maria, Băcăuanu, V., Barbu, N., Pantazică, Maria** (1956), „Contribuție la studiul hidrogeologic al regiunii orașului Pașcani”, în *Probl. Geogr.*, București, vol. III, pp. 81-95, 3 fig., rez. l. rusă, l. fr.
- Martiniuc C., Schram, Maria** (1957), „Cercetări geomorfologice în regiunea Crivești - Docani din bazinul Bârladului”, în *Analele Univ. Al. I. Cuza din Iași*, tom III, fasc. 2.
- Martiniuc, C., Barbu, N.** (1958), „Câteva observații geomorfologice asupra terasei inferioare a Miletinului la Șipote” în *Analele Univ. Al. I. Cuza din Iași* (pag. 243-245)
- Martiniuc, C.** (1959), „Harta geomorfologică a R.P.R. sc. 1: 500.000”, în *Monografia geografică a R.P.R.*, vol. I, Geografia fizică, Anexe, Editura Academiei, București
- Martiniuc, C., Băcăuanu, V.** (1959), „Harta geomorfologică a orașului Iași”, în *Analele Univ. Iași*, șt.nat., V, 1, pag. 183-196, Iași, fasc.1, pp. 183-190, h. color.
- Martiniuc, C.** (1960), „Interpretarea geomorfologică a unităților geostructurale ce alcătuiesc teritoriul R.P.R.”, în *An. Șt. Univ. „Al. I. Cuza”, Iași*, s. II, Șt. Nat., t. VI, fasc. 4, pp. 388-389, rez. l. rom., l. rusă, l. fr.

- Martiniuc, C., Băcăuanu, V.** (1960) „Contribuții la studiul geomorfologic al orașului Suceava și a împrejurimilor sale” în *Analele Univ. Al. I. Cuza din Iași*, tom VI, fasc. 4
- Martiniuc, C.** (1960), „Harta raionării geomorfologice”, în *Monografia Geografică a Republicii Populare Române, vol. I (Geografia fizică)* - Anexe, Edit. Academiei R. P. Române, București
- Martiniuc, C., Băcăuanu, V.** (1961), „Geomorfologia teritoriului GAC Dumești (reg. Iași) și a împrejurimilor sale” în *Analele șt. ale Univ. Al. I. Cuza Iași*, șt.nat., VII, fasc. 1, pag. 181-192, Iași
- Martiniuc, C., Băcăuanu, V.** (1961), „Porniturile de teren și modul cum pot fi prevenite sau stabilizate” în rev. *Natura*, geol.-geogr., XIII, 4, pag. 25-35, București
- Martiniuc, C., Băcăuanu, V.** (1962), „Contribuții la studiul geomorfologic al regiunii Cotnari”, în *An. Șt. Univ. „Al. I. Cuza”, Iași*, s. II b, Geol.-Geogr., t. VIII, pp. 33-44, 5 fg., h. color, rez. l. rusă, l. fr.
- Martiniuc, C., Donisă, I., Hârjoabă, I.** (1962), „Geomorfologia teritoriului orașului Vatra Dornei”, în *An. Șt. Univ. „Al. I. Cuza”, Iași*, s. II b, t. VIII, pp. 45-56, 2 fig., 1 h. color, rez. l. rusă, l. fr.
- Martiniuc, C., Băcăuanu, V.** (1963), „Cercetări de geomorfologie aplicată în sprijinul sistematizărilor urbane și rurale din Moldova (metodica cercetărilor)” în *Analele Univ. Iași*, seria geol.- geogr., IX, pag. 91-101, Iași
- Martiniuc, C.** (1964), „Dealuri și coline”, în *Analele șt. Univ. A. I. Cuza*, șt. nat., seria geol.-geogr., X, pag. 93-104, Iași
- Martiniuc, C.** (1964), „Problèmes de géomorphologie appliquée dans la systématisation des villes en Moldavie”, en *Rev. Roum. Géogr.*, București, t. 8, pp. 223-231, 3 fig., 1 h. color.
- Martiniuc, C., Băcăuanu, V.** (1964), „Problems of Applied Geomorphology in the Systematising of the Towns in Eastern Romania”, in *Abstracts of Papers 20th International Geographical Congress*, United Kingdom, London, 1964, Section VII, Applied Geography
- Martiniuc, C., Băcăuanu, V.** (1964), „Problèmes de géomorphologie appliquée dans la systématisation des villes en Moldavie”, en *Revue Roumaine de Géologie, Géophysique et Géographie*, série de Géographie, tom 8, Edition de L'Académie de la République Populaire Roumaine

Martiniuc, C., Băcăuanu, V. (1964), „Problèmes de géomorphologie appliquée dans la systématization des villes en Moldavie”, en *Revue Roumaine de GGG*, serie Géographie, 8, București

Martiniuc, C., Apăvăloaie, M., Giosu Veronica (1965), „Regiunea Suceava”, în *rev. Natura*, seria geol.-geogr., XVII; 1, pag. 18-31, București

Martiniuc, C., Văcaru, Gh., Druțu, Tr., Diamandescu, M., Agachi, A., Maxim, I. (1967), „Regionarea fizico-geografică folosită ca metodă de asamblare pedologică (cu aplicații la raionul Bârlad), în vederea organizării raționale a agriculturii”, *Comunic. Geografie*, vol. IV, pp. 27-37, 2 fig., rez. l. rusă, l. engl.

Martiniuc, C., Băcăuanu, V., Ploscaru, D. (1967), „Contribution à l'étude géomorphologique du territoire de la ville Fălticeni et de ses environs”, en *Revue Romaine GGG-Geographie*, 11, 2, pag. 127-139, București

Martiniuc, C., Băcăuanu, V. (1968), „La ville de Jassy problèmes de géomorphologie appliquée à la systematisation urbaine”, en *Trav. du Symposium International de Géomorphologie appliquée*, Bucarest, mai, 1967, pp. 33-39, rez. l. rom.

Martiniuc, C., Cosmulescu, P. (1968) „Observații cu privire la măsurătorile radiometrice efectuate în cadrul studiului terenului noii grădini botanice a Universității „Alexandru Ioan Cuza”, în *Analele șt. Univ. Cuza Iași- seria Geol., Geogr., sect. II-b*, XIV, Iași

Martiniuc, C. (1969), „Recherches géomorphologiques pour les projets des canous d'irigation” en *Travaux de Symposium International de Géomorphologie Appliquée*, București, pp. 191-195, rez. l. rom.

Martiniuc, C., Băcăuanu, V. (1969), „La ville de Jassy. Problèmes de géomorphologie appliquée à la systematisation urbaine”, en *Travaux de Symposium International de Géomorphologie Appliquée*, București

Martiniuc, C. (1969), „Préoccupations de géographie appliquée à la Station de recherches „Stejarul” de l'Université „Al. I. Cuza” de Jassy”, en *An. Șt. Univ. „Al. I. Cuza”, Iași*, s. II c, Geogr., t. XV, pp. 130-131 (rezumat). Publicat in extenso într-un set aferent „Les travaux du deuxième Colloque de Géographie Roumain-Francais (Deuxieme partie). Les communications des Geographes de Jassy. Résumé”, pp. 127-134.

Martiniuc, C. (1970), „Cercetări geomorfologice asupra părții de sud a interfluviului Moldova-Siret”, în *Analele șt. ale Univ. Cuza Iași*, seria Geogr., sect. II-c, XVI, Iași

Martiniuc, C. (1970), „Itinerar al unei excursii științifice în Moldova de nord pentru cea de a VII-a Conferință națională de știința solului”, *Ghidul excursiei celei de a VII-a Conferințe Naționale de Știința Solului*, București.

Martiniuc, C., Ungureanu, A. (1970), „Județul Iași - caracterizare geografică”, în *rev. Terra*, 1, pag. 41-49, București

Martiniuc, C., Barbu, N., Băcăuanu, V., Burduja, C. (1970), „Cadrul natural al Moldovei de Nord”, *Lucr. Celei de-a VII-a Conf. Naț. Șt. Solului*

Martiniuc, C. (colab.) (1971), „Zona de contact între Carpații Orientali și Podișul Sucevei”, *Studii și Comunic.*, Șt. Nat., Muzeul jud. Suceava.

Martiniuc, C., Bojoi, I., Grasu, C., Ichim, I., Apopei, V., Surdeanu V. (1971), „Caracterizarea condițiilor geohidromorfologice care influențează stabilitatea versanților lacului Izvoru Muntelui, din zona Hangu-Brădițel” în *Lucrările Stațiunii „Stejarul”*, biogeol.-geogr., vol. 4, pag. 107-129, Piatra Neamț, 14 fig., rez. l. fr.

Martiniuc, C., Barbu, N., Pantazică, Maria (1971), „Bazinul Bahluiului. Caracterizare fizico-geografică”, în *Conceptul sociologic de zonă*, Acad. Șt. Soc. și Polit. a R. S. R., Centrul de Șt. Soc. Iași.

Martiniuc, C. (1973), „Studii de geomorfologie aplicată în sprijinul sistematizării localităților urbane și rurale din RSR, în ultimii 25 de ani”, în *Realizări în geografia României*, pag. 319-325, București

Martiniuc, C. (1975) „Studiu geohidrogeomorfologic al alunecărilor de teren din orașul Iași”, IGMPS, 1974-1975 (mss.)

Martiniuc, C. (1975), „Hărțile geomorfologice la scară mare în sprijinul economiei naționale. (Bazele teoretice ale alcătuirii lor)”, în vol. *Lucrările Colocviului de geomorfologie aplicată și cartografie geomorfologică*, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 1973, pp. 323-337

Martiniuc, C. (1975), „Regionarea bonitativă în sprijinul sistematizării localităților urbane și rurale pe baza studiilor geohidromorfologice”, în vol. *Lucrările Colocviului de geomorfologie aplicată și cartografie geomorfologică*, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 1973, pag. 23-27

Martiniuc, C., Amăriucăi, M. (1975), „Albiile îngropate din lunca Moldovei extracarpatice și importanța lor practică”, în *Lucr. Sem. Geogr. D. Cantemir*, Univ. Al. I. Cuza, Iași

- Martiniuc, C., Hârjoabă. I.** (1975), „Probleme actuale ale geomorfologiei aplicate” în *Lucrările colocv. de geomorfologie aplicată și cartografie geomorfologică*, pag. 5-12, Iași
- Martiniuc, C.** (coautor), Planșa III-3. „Terasese”, în *Atlasul Geografic Național*, Editura Academiei R.S.R., București, 1975-1980.
- Martiniuc, C.** (coautor), Planșa III-5. „Tipuri de relief”, în *Atlasul Geografic Național*, Editura Academiei R.S.R., București, 1975-1980
- Martiniuc, C.** (colab.) (1976), „Pozitia geomorfologică și cultural-cronologică a așezării Cucuteni A de la Iași – splaiul Bahluiului”, în *Studii și Cercetări de Istorie veche și Arheologie*, Acad. R.S.R., București
- Martiniuc, C., Gheorghiu, E.** (1976), „Contribuții la studiul alunecărilor sub raport geomorfologic în zonele localităților Pocreaca și Trestiana”, în *Analele șt. Univ. Al. I. Cuza Iași*, biol.-geol.-geogr., XXII, pag. 65-68, Iași
- Martiniuc, C., Gheorghiu, E.** (1976), „O structură periglaciara la Vlădeni (jud. Iași)”, *An. Șt. Univ. „Al. I. Cuza”, Iași*, s. II, t. XXII, pp. 87-89, 3 fig.
- Martiniuc, C.** (1977), „Aspecte hidrologice din zona municipiului Iași și împrejurimi”, în *Analelele șt. ale Univ. Cuza Iași - seria Geogr.*, tom. XIII, Iași
- Martiniuc C., Stănescu I., Gheorghiu E.** (1978), „Relieful, condiție naturală în dezvoltarea economică a județului Iași”, *Analele șt. ale Univ. Cuza Iași – seria Geogr.*, secț. II.b, tom. XXIV, Iași, pp. 79-86, 1 h., 1 tab., rez. l. fr.
- Martiniuc, C.** (1979), prefață la vol. *Munții Stînișoara, studiu geomorfologic* de Ioniță Ichim. Editura Academiei RSR, București
- Martiniuc, C.** (1981), prefață la vol. *Subcarpații Tazlăului – studiu geomorfologic* de Costică Brânduș, Editura Academiei RSR, București
- Martiniuc, C.** (1982), „Deplasările de teren din municipiul Iași și împrejurimi”, în *Bul. Soc. de științe geogr. din România*, nr. IV, București (pag. 152 – 158)
- Martiniuc, C.** (1982), „Contribuții hidrogeologice în opera lui Grigore Cobălcescu” în *Lucrările Sesiunii științifice Grigore Cobălcescu*, Univ. Al. I. Cuza din Iași (pag. 15-19)
- Martiniuc, C., Amăriucăi M.** (1982), „Contribuții la studiul albiilor îngropate sub aluviunile râului Moldova din zona extracarpatică și importanța lor practică”, *Al VI-lea Colocvii Național de Geomorfologie*, Pângărați și Piatra Neamț
- Martiniuc, C.** (1983), „Contribuții la studiul geomorfologic al teraselor văii Moldovei între Păltinoasa și Timișești”, în *Analele șt. ale Univ. Al. I. Cuza din Iași*, seria II.b, Geol-Geogr, Iași (pag. 57-66)

Martiniuc, C. (colab.) (1983), Ghidul Simpozionului „Importanța experimentelor de teren pentru amenajarea terenurilor și apelor”, A VI-a reuniune a Comisiei U.I.G., “Field Experiments in Geomorphology”, București

Martiniuc, C. – coautor-, (1987), *Geografia Municipiului Iași*, Iași, 312 p.

Martiniuc, C., Băcăuanu, V. (1991), „Conceptia geomorfologică a lui Mihai David” în *Memoriile secțiilor științifice*, seria IV, tom X, nr. 1, 1988, Editura Academiei Române, București

1.7.2. Lucrări în colaborare cu alți autori

Băcăuanu, V., Schram, Maria, Pantazică, Maria, Obreja, A., Martiniuc, C. (1958), „Câteva observații geomorfologice și hidrologice asupra orașului Dorohoi”, *An. Șt. Univ. „Al. I. Cuza”*, Iași, s. II, Șt. Nat., t. IV, fasc. 2, pp. 463-470, rez. l. rusă, l. fr.

Băcăuanu, V., Martiniuc, C. (1966), „Cercetări asupra teraselor din bazinul Bahlui”, în *Analele șt. Ale Univ. Al. I. Cuza*, seria II.a, tom. XII, Iași

Băcăuanu, V., Martiniuc, C. (1971), „Cercetări geomorfologice asupra părții de sud a interfluviului Moldova – Siret”, în *Analele șt. ale Univ. „Al. I. Cuza” Iași*, secț. II.c, Geografie, tom XVI, Iași

Bucur N., Barbu N., Martiniuc C., Băcăuanu V. (1960), „Contribuții la studiul solurilor fosile din Câmpia Jijiei-Bahlui”, în *Analele științifice ale Univ. Al. I. Cuza Iași*, seria 2.b (șt.nat.), VI, 1, pag. 193 - 201, Iași

Cernătescu, A., Martiniuc, C., Sillion, T., Ciubotaru, V., Mihăilescu, C. (1966), „Contribuții la studierea versanților din raza orașului Iași”, în *Buletinul Inst. Politehnic Gh. Asachi*, t. XII (XVI), fasc. 3-4, Iași

Coteț, P., Martiniuc, C. (1957), „Contribuții la studiul periglaciului din România” în *Analele Univ. C.I. Parhon București- șt.nat.*, nr. 15, pag. 191-195, București

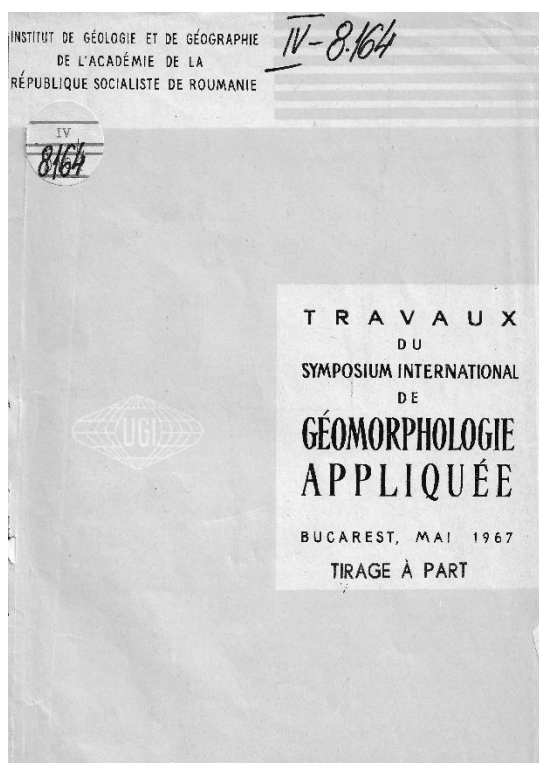
Coteț P., Kamanin L.G., Martiniuc C. (1958), „Conținutul hărții și principiile raionării geomorfologice a teritoriului R.P.R.” în vol. *Realizări în geografia R.P.R. în perioada 1947-1957*. Editura Științifică, București

Coteț, P., Martiniuc, C. (1960), „Geomorfologia”, în *Monografia Geografică a Republicii Populare Române*, vol. I (Geografia fizică), Edit. Academiei R. P. Române, București

Donisă, I., Martiniuc C. (1979), „Unele particularități ale teraselor fluviatile de pe marginea estică a Carpaților Orientali” în *Lucrările Staț. Stejarul*, seria geol.-geogr., vol. 7, Pângărați - Neamț

- Donisă, I., Băcăuanu, V., Martiniuc, C.** (1975), „Contribuții la studiul proceselor de versant din Piemontul Panciului în vederea utilizării raționale a teritoriului” în *Lucrările colocviului de geomorfologie aplicată, cartare geomorfologică*, pag. 111-119, Iași
- Mihăilescu, V., Martiniuc, C.** (1969), „Géomorphologie et urbanisme en Roumanie”, *Trav. du Symposium International de Géomorphologie appliquée*, Bucarest, mai, 1967, pp. 11-15, rez. l. rom.
- Pantazică Maria, Schram, Maria, Martiniuc C.** (1962), „Observații hidrogeologice pe teritoriul orașului Vatra Dornei”, *Analele șt. ale Univ. Al. I. Cuza din Iași*, sect. II, tom VIII, Iași (pag. 57-62)
- Pantazică, Maria, Martiniuc, C.** (1985), „Contribuții la cunoașterea dinamicii apelor subterane din zona centrală a municipiului Iași”, în *Lucr. Sem. Geogr. „Dimitrie Cantemir”, Iași*, nr. 5 (1984), pp. 143-149, 7 fig.
- Popp N., Martiniuc C.** (1971), „Zona de contact între Carpații Orientali și Podișul Sucevei”, în *Studii și comunicări*, seria șt. nat., an. II, nr. 1, pag. 21-33, Muzeul județean Suceava
- Schram, Maria, Pantazică Maria, Martiniuc C.** (1977), „Aspecte hidrogeologice din zona municipiului Iași și împrejurimi”, în *Analele șt. ale Univ. Al. I. Cuza din Iași*, sect. II, tom XXIII, Iași (pag. 107-113)
- Schram, Maria, Pantazică Maria, Martiniuc C.** (1965), „Contribuții la studiul hidrogeologic al teritoriului orașului Fălticeni” în *Analele șt. ale Univ. Al. I. Cuza din Iași*, sect. II, tom X, Iași (pag. 153-160)
- Surdeanu V., Martiniuc C.** (1982) „Contribuții la întocmirea hărților de risc natural în valea Bistriței” la *Al VI-lea Colocviu national de Geomorfologie*, Piatra Neamț și Pângărați
- Șandru, I., Martiniuc, C., Băcăuanu, V., Pantazică, Maria, Safca, Maria, Barbu, N., Poghiric, P., Giosu, Veronica** (1957), „Contribuții geografice la studiul orașului Huși”, în *Probleme de geografie*, nr. 5, București
- Șandru, I., Martiniuc, C., Păunel, Ș., Chiriacescu, S.** (1956), „O variantă a schiței programului de sistematizare a orașului Iași” în *Analele șt. Universitatea Cuza Iași*, șt.nat., I, pag. 339-352, Iași
- Ujvari, I., Martiniuc, C.** (1969), „Problema cartării hidrografice a teritoriului României (cu exemplificare privitoare la valea Lunei din județul Cluj)”, în *Lucr. Staț. „Stejarul”, Pângărați*, vol. 2, pp. 3951, 1 fig., rez. l. fr.

Extrase din lucrările științifice

AM VANDERBILT-GEOL. SURVEY
par
C. MARTINIUC et V. BACĂUANU

Dezvoltarea orașului Iași - ca și a tuturor orașelor României, a impus o aprofundare a studiilor de geomorfologie urbană. Inițial, observațiile și studiile de geomorfologie consacrate sistematizării urbane au reprezentat numai un capitol al monografiilor geografice urbane. Mai târziu, în cursul etapei de elaborare a planului de sistematizare a orașului Iași, studiile geomorfologice au fost efectuate în strânsă colaborare cu ingineri, arhitecți, geotehnicieni, geologi, hidrologi etc. Studiile geomorfologice la scări variind între 1:1.000 și 1:20.000 au cuprins forme, microforme, procese actuale, precum și geneza și stadiul lor de dezvoltare. Paralel cu hărțile geomorfologice generale au fost executate și hărți speciale: hărți hipsometrice, pante, energia reliefului, evoluția versanților, stabilitatea versanților, hărți hidrogeomorfologice și altele.

Jassy, la plus grande ville de Moldavie, est situé au NE de la Roumanie, dans la vallée du Bahlui, au centre du Plateau Moldave, près du contact entre la Plaine collinaire de Jijia (40 à 200 m) et le Plateau Central Moldave (300 à 400 m). Le relief de la ville est très varié, formé de collines (Copeu, Șorogari, Cîric, Miroslava, Cetățuia, Socola, Căprița) et des vallées du Bahlui et de ses affluents (Aedu, Podgoria Copeu, Cîrlig, Cîric, Valea Lungă, Nicolina, Văneșoia), avec des terrasses alluviales (7 - 8 terrasses), disposées en éventail sur une largeur de 6 km, avec des glacis colluvio-proluviaux, des plaines alluviales humides et partiellement inondables et avec des versants sur lesquels prédominent les glissements de terrain, le creep, les érosions aréolaires et, dans une mesure plus restreinte, les érosions torrentielles.

Sur le territoire de la ville, les plus grandes altitudes arrivent jusqu'à 206 m dans la colline de Breazu, alors que la partie la plus basse, 35 m, se trouve dans la plaine alluviale qui longe la vallée du Bahlui. Près de 80% du centre de la ville possède une énergie de relief réduite, au-dessous de 60 m (45% avec une énergie de relief au-dessous de 15 m et 35% avec une énergie entre 15 et 60 m); 15% du territoire de la ville a une altitude relative entre 60 et 110 m, et seulement 5% du territoire présente des altitudes relatives qui varient entre 110 et 160 m.

Jusqu'en 1948 - 1950, lorsqu'ont été élaborés les premiers plans d'État destinés à assurer une organisation planifiée de l'éc-

Fig. 24. Extras din *Travaux du Symposium International de Géomorphologie appliquée*, Bucarest, mai 1967, tipărit în 1969

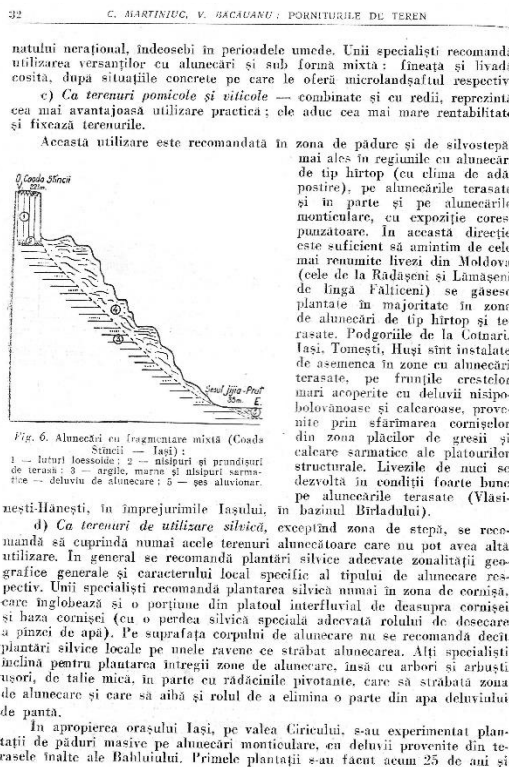

Fig. 25. „Porniturile de teren și modul cum pot fi prevenite sau stabilizate” în rev. *Natura, geol.-geogr.*, XIII, 4, pag. 25-35, București, 1961

III-12554

ANALELE ȘTIINȚIFICE ALE UNIVERSITĂȚII „AL. I. CUZA” DIN IASI

(SERIE NOUĂ)

SECȚIUNEA II

b. Geologie-geografie

TOMUL XXIX, ANUL 1983

EXTRAS

Analele științifice ale Universității „Al. I. Cuza” din Iași
Tomul XXIX, s. II b, Geologie-Geografie, 1983

43.935

III-12554

208357
B.C.U. - IAS

CONTRIBUȚII LA STUDIUL GEOMORFOLOGIC AL TERASELOR VĂII MOLDOVEI DINTRE PĂLTINOASA ȘI TIMIȘEȘTI

DE
C. MARTINIUC ȘI V. BĂCĂUANU

Evoluția văii Moldovei din sectorul studiat, ca și particularitățile sale geomorfologice, reflectă, în bună măsură, poziția sa în extremitatea vestică a podișului cu același nume — în imediata apropiere a Subcarpaților Neamțului — și prezenta, aici, a unor vechi formațiuni piemontane, alcătuite din depozite delatice de vârstă sarmatică. Sînt evidente, de asemenea, unele influențe tectono-structurale și morfoclimatice materializate în raporturile reliefului fluvial cu cel structural și sculptural, în convergența, spre aval, a teraselor inferioare și în caracterul lor îmbucut.

Deși unitară, în ansamblul său, morfologia acestei văi a fost studiată pe spații limitate, corespunzătoare principalelor unități geografice pe care le străbate, singurul tronson deficitar, sub acest aspect, fiind cel dintre Păltinoasa și Timișești.

Dintre contribuțiile științifice mai importante privitoare la geomorfologia văii Moldovei — îndeosebi la studiul teraselor — amintim pe cele aduse de G. Nimigeanu (1949), G. Ilieș și M. Ilieș (1953), C. Martiniuc (1965), I. Iosep și D. Paulencu (1970), N. Barbu (1976) și I. Ichim (1979) pentru unitatea carpatică, precum și ale lui C. Martiniuc (1946, 1956, 1960 ș.a.), V. Tufescu (1966), V. Băcăuanu și C. Martiniuc (1970), N. Rădoane și Maria Rădoane (1976), M. Amărușcă (1975, 1982 ș.a.) pentru sectorul corespunzător podișului. Numeroase date și fapte care interesează această problemă sînt înserate însă și în alte lucrări geografice și geologice, mai vechi sau mai noi, T. Joja (1952), P. și G. Polonic (1962), N. Macarovici (1964), N. Barbu, Gh. Lupașcu, C. Rusu (1975) ș.a.

Sectorul de vale la care ne referim are aspectul unui culoar larg, orientat pe direcția NV—SE, cu o lungime de cca 55 km și lățimi de 2—5 km la nivelul luncii și 10—15 km la partea superioară a versanților.

În cuprinsul luncii altitudinile descreșc ușor de la 460 m la Păltinoasa, pînă la 285 m la Timișești. Flancul drept al văii, fragmentat de numeroși afluenți mici, este dominat de o succesiune de forme deluroase, dintre care mai importante sînt: D. Mironu (584 m), D. Mielușoai—Mălini (519 m), D. Gura Mlăzii—Bogata (497 m), D. Grîi—Bogdăneșu (488 m), D. Dadeș—Boroaia (458 m), D. Crucii—Brusturi (467 m) ș.a. La partea superioară a versantului stîng se remarcă prezența unor culmi și platouri mai unitare, între care: D. Ciungi—Păltinoasa (688 m), D. Imașu Corlată—Berchișești

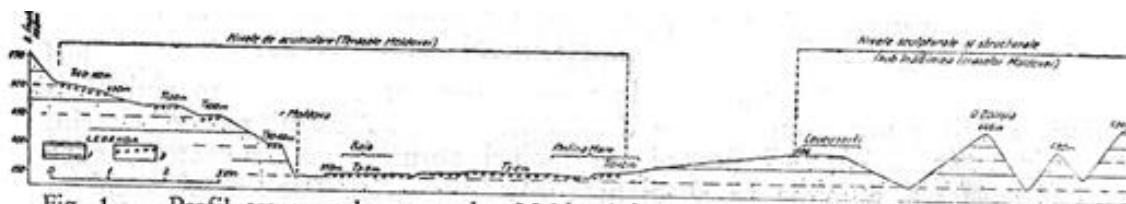

Fig. 1 — Profil transversal peste valea Moldovei în sectorul localității Baia. 1 — Depozite volhinienice; 2 — Depozite cuaternare de terasă

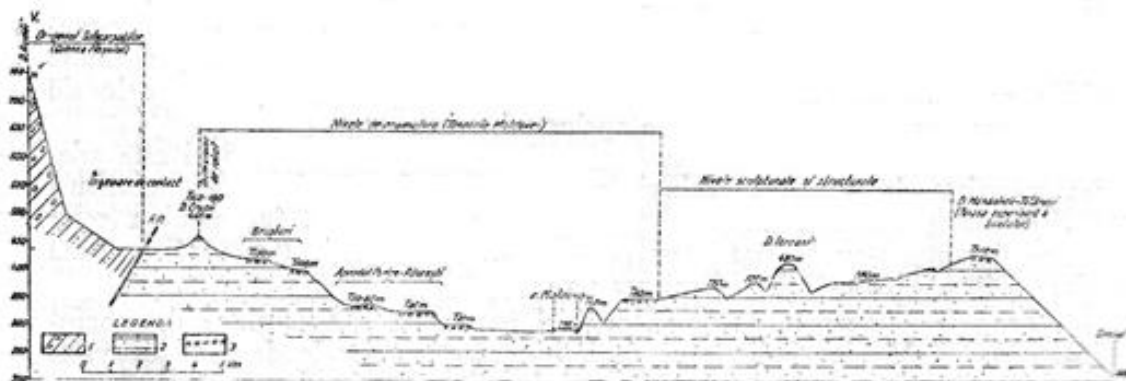
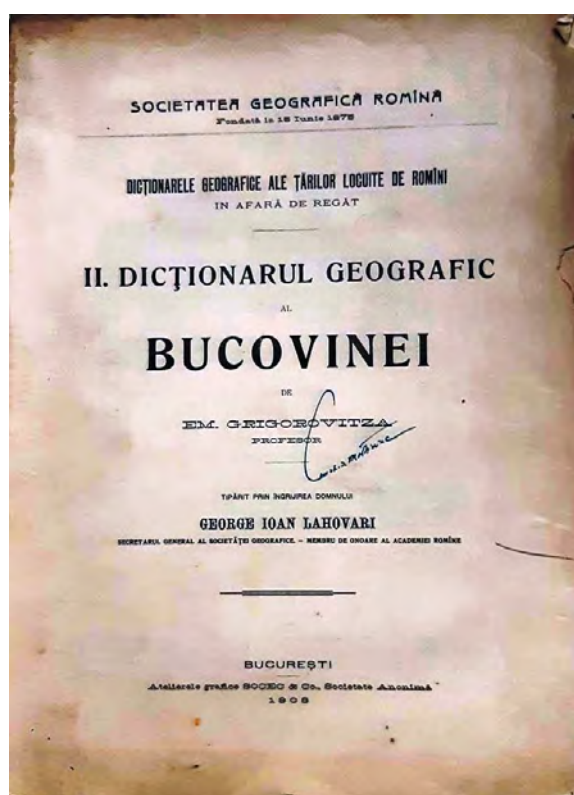
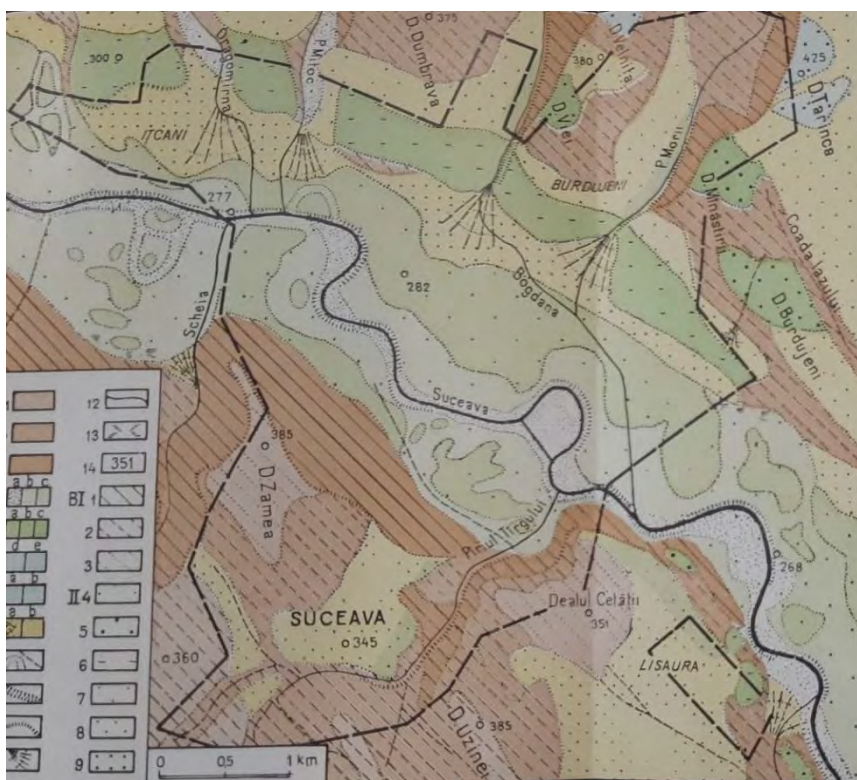

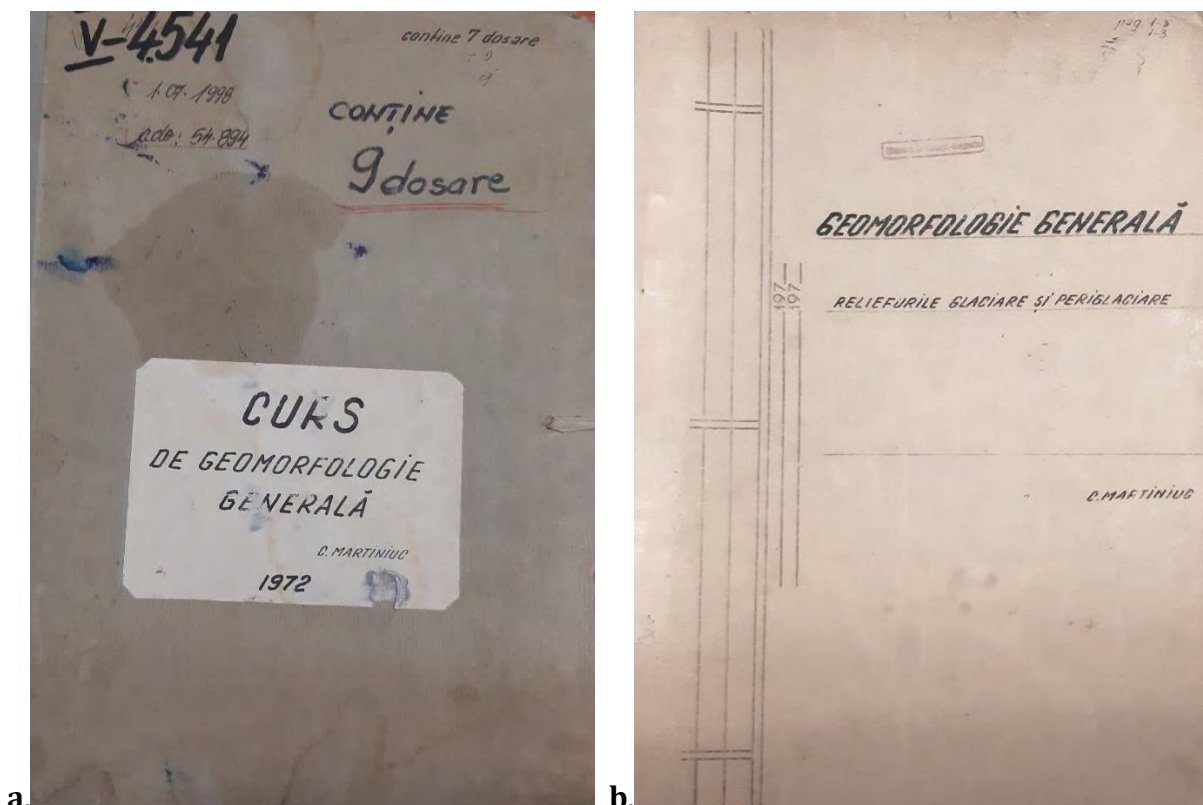
Fig. 2 — Profil transversal peste valea Moldovei în sectorul Brusturi—Tătăruși. 1 — Formațiunile miocene cutate ale Subcarpaților; 2 — Depozitele volhinienice monoclinale ale Podișului Moldovei; 3 — Depozite cuaternare de terasă; FP — Falia pericarpatică

Fig. 26-27. Extrase din Analele Universității „Al. I. Cuza”, 1983

În unele lucrări de geomorfologie se încearcă a se considera eroziunea și denuclăzarea selectivă, care se desfășoară diferențial, pe scară anumită, categorii de roci, creându-se relieful specific, cu „un aer de familie” propriu, este o lege particulară din domeniul geomorfologiei. Relieful care rezultă de pe urma eroziunii și denuclăzării selective, poartă numele de relieful petrografic sau litologic. Deoarece rocele sunt acelea care determină, în primul rând, aerul de familie al reliefului, ^{și} ~~formă~~ ^{forma} reliefului apare pe planul al doilea. Este bine să punem evoluția reliefului petrografic nu numai prin prisma climatelor actuale, ci și a succesiunii de climate ^{în trecut}, ceea ce ne demonstrează că pe primul plan este roca ce a suportat influența mai multor climate.

Fig. 30. Scrisul olograf al profesorului Martiniuc din cursul său de Geomorfologie (1965)

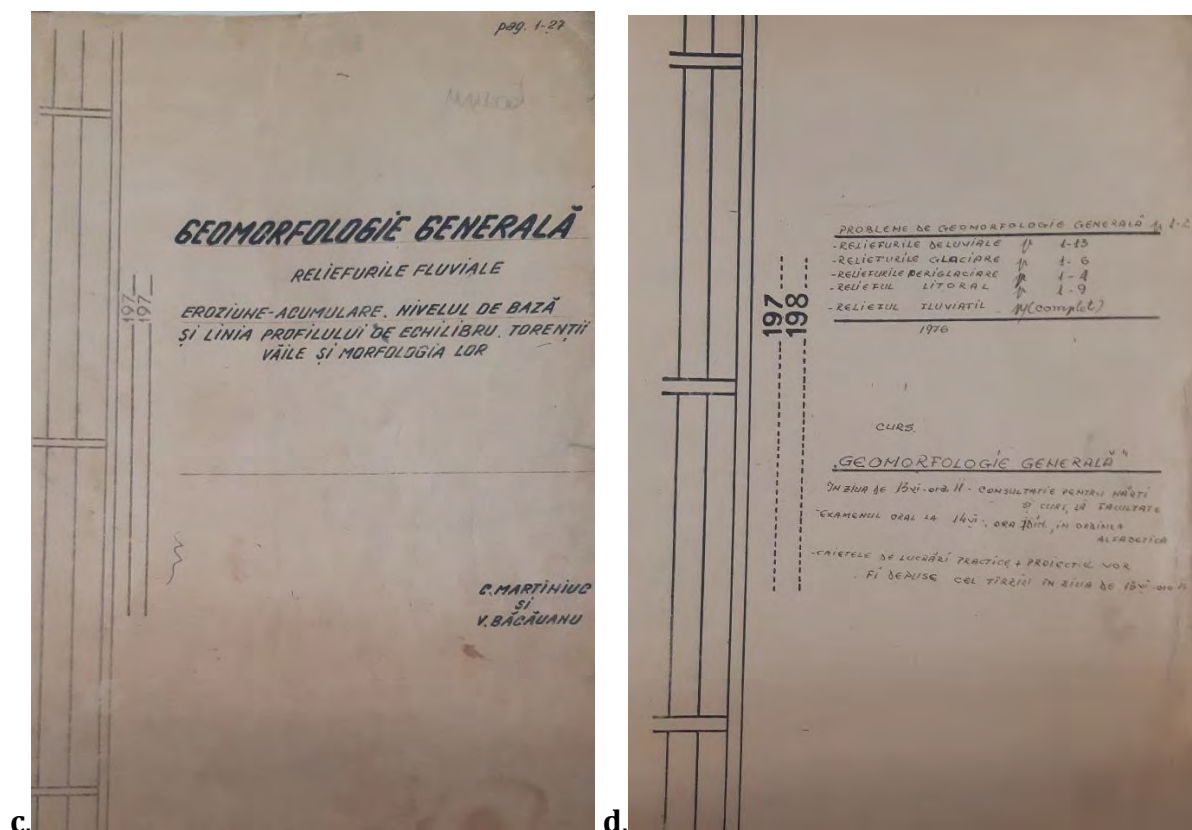

Fig. 31 (a-d). *Cursul de Geomorfologie generală este păstrat original la Biblioteca facultății ieșene. În cele 7 dosare sunt caracterizate toate tipurile genetice de relief. Impresionează pe dosarul d. modul metodic al programării examenului de către profesorul Martiniuc, pe zile și ore, pentru buna informare a studenților. Probabil că marele regret a profesorului, dar și a discipolilor săi, este că acest curs nu a văzut lumina tiparului. Există bănuiala - greu verificabilă, acum- că acest curs care trebuia supervizat de Tiberiu Morariu de la universitatea clujeană a fost mereu amânat de la tipar din motive specifice acelor vremuri...*

1.8 REFERINȚE DESPRE CONSTANTIN MARTINIUC

„Nume de rezonanță al școlii și științelor geografice românești, profesor și cercetător de prestigiu, el a slujit Universitatea “Al. I. Cuza” din Iași timp de peste 40 de ani, la Facultatea de Științe, secția Geografie. Cele peste 150 de lucrări științifice sunt o mărturie a preocupărilor sale, definindu-i calitățile de profesor și om de știință. Ele se înscriu pe linia geomorfologiei regionale, a evidențierii rolului morfogenetic al condițiilor geologice și hidro-climatice, a cercetării și caracterizării proceselor de

versant, ca și a preocupărilor pentru regionarea geomorfologică” în volumul *Personalități ieșene. Aniversări și comemorări, 2020*, Editura Asachiana, 2019, Iași (Biblioteca Județeană „Gh. Asachi”) – ISBN 016:008 (498 - Iași)

„Strălucirea și crepuscul unei Instituții”, Constantin Martiniuc
directorul Stațiunii de cercetare geologică, geografică și biologică de la
Pângărați – Neamț

„România se afla într-un vast program de amenajări hidrotehnice conform căruia numai pe Valea Bistriței urma să apară o întreagă salbă de lacuri de acumulare, cel mai impunător fiind Lacul Izvoru Muntelui – Bicăz. Apariția lacurilor înseamnă mari schimbări nu numai ca peisaj, dar și în intimitatea ecosistemelor, atât terestre, cât mai ales acvatice. Așa s-a născut ideea necesității unei stațiuni de cercetări în zona montană de data aceasta, cu profil mult mai larg, geologic, geografic și biologic, având în același timp și rolul de bază de practică pentru studenții celor trei specializări. Promotorul ideii a fost profesorul academician Petre Jitariu, alături de care au subscris și mai tinerii Ioan Șandru, pe atunci prorector, Ion Gugiuman și Constantin Martiniuc, ultimii fiind strâns legați de destinele acestei instituții căreia i-au sacrificat, ca directori, mai mulți ani din viața lor profesională și de familie. Actul de naștere al acestei Instituții îl constituie Decizia nr. 2271 din 1 noiembrie 1956 a Ministerului Învățământului prin care se înființează stațiunea de cercetări de pe lângă Facultatea de Științe Naturale și Geografie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași, la Pângărați-Neamț. Directorul Constantin Martiniuc, care i-a urmat lui Ion Gugiuman ca director al stațiunii în 1965, s-a dovedit total deschis unei viziuni largi și de viitor, încât, pe timpul său, stațiunea și-a trăit epoca de maximă expansiune când, prin noile direcții de cercetare, s-au acoperit toate verigile necesare unei abordări

multidisciplinare a mediului, fără echivalent în cercetarea românească. Sub diriguirea profesorului Martiniuc, între 1968-1975, s-au făcut aici cele mai mari investiții printre care, construirea unui corp de clădiri cu etaj și introducerea încălzirii centrale, reabilitarea alimentării cu apă și introducerea canalizării, dotarea laboratoarelor cu aparatură modernă, construirea laboratorului submers – LS 1 România – pentru investigații subacvatice, dar și modernizarea căii de acces din drumul național Piatra Neamț – Bicăz. În tot acest timp profesorul Martiniuc a avut drept colaboratori apropiați pe colegii Ion Bojoi, care va pleca ulterior la Universitatea din Suceava, unde va ajunge rector, și pe Dan Munteanu, care va fi ulterior ales membru corespondent al Academiei...” (preluare din volumul *Rememorări tardive* de Constantin Grasu, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2014)

„Profesorul C. Martiniuc a modernizat școala geomorfologică fondată de M. David și a antrenat numeroși tineri în studii geomorfologice, cu un accent deosebit pe procesele geomorfologice. Această direcție a fost ilustrată strălucit de cercetătorii de la Stațiunea „Stejarul” – Pângărați, în frunte cu Ioniță Ichim. ...S-au realizat schimburi de experiență cu Universitatea din Leipzig prin prof. C. Martiniuc și prof. I. Sîrcu” în Ioan Donisă, *Bibliografie geografică ieșeană*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2013

„Numele mari de geografi care au marcat evoluția geomorfologiei în România (T. Morariu, V. Mihăilescu, V. Tufescu, N. Al. Rădulescu, P. Coteț, C. Martiniuc, V. Băcăuanu, N. Popp) sunt și cele care au stat la originea ideii de

formare a unui grup de preocupare comună pentru studiul reliefului încă din 1967 (Vespremeanu, 2006). Trecuse câțiva ani de la publicarea unei lucrări monumentale, *Monografia geografică a R.P.R.* (1960), coordonatori fiind doi geomorfologi (P. Coteț și C. Martiniuc). După 1965 schimburile de idei și informații cu liderii geomorfologilor din Europa au devenit tot mai active, astfel că dorința de concentrare a eforturilor specialiștilor în geomorfologie pentru obiective comune a prins contur din ce în ce mai pronunțat...”.

(Maria Rădoane, mai, 2019 pe:

[https://www.researchgate.net/publication/333079192 Asociatia Geomorfologilor din Romania-evolutia unei idei](https://www.researchgate.net/publication/333079192_Asociatia_Geomorfologilor_din_Romania-evolutia_unei_idei))

„Constantin Martiniuc a fost un geomorfolog de elită, care a ridicat pe o treaptă superioară ceea ce a început Mihai David, creând la Iași o puternică școală de geomorfologie. Pasiunea sa pentru știință era fără margini. În plus, a fost și un mare entuziast, care transmitea pe lângă cunoștințe și mult optimism. Acum când nu mai este printre noi, îl înțelegem mai bine și putem separa efemerul de durabil. Bucovinean de baștină, născut la Ciudei, și-a iubit plaiurile natale foarte mult și nu s-a împăcat cu desprinderea părții de nord a Bucovinei din trupul țării și încorporarea prin forță, la URSS. A avut o solidă pregătire geologică și afirma mereu că fără aceasta nu se poate face geomorfologie adevărată. Pentru elaborarea tezei de doctorat *Cercetări geomorfologice în regiunea Baia-Suceava* (prezentată în 1949 la București) s-a lovit de insuficienta cunoaștere a suportului reliefului, respectiv geologia regiunii și, implicit, a evoluției paleogeografice... Contribuțiile importante la cunoașterea biostratigrafiei Sarmațianului din partea de nord-vest a Platformei Moldovenești, se referă la atestarea subetajului Volhinianului, Basarabianului și Chersonianului, și a limitelor dintre ele. Sunt contribuții

majore care au deschis noi orizonturi în cercetarea geologică și ele vor rămâne și în viitor obiect de studiu. Am sugera publicarea tezei de doctorat a lui C. Martiniuc ca o recompensă pentru activitatea depusă”.

(Liviu Ionesi, „Contribuțiile lui Constantin Martiniuc la cunoașterea Sarmațianului din partea de nord-vest a Platformei Moldovenești”, în *Studii și cercetări*, tom 49-50, Editura Academiei Române, București, 2004-2005)

„Magistrul a făcut parte dintr-o generație de profesori marcanți ai școlii ieșene de geografie, cariera sa științifico-didactică desfășurându-se pe parcursul a 42 de ani... Contribuțiile sale majore s-au materializat în planurile de sistematizare a orașelor din Moldova (Suceava, Iași ș.a.), îmbunătățirilor funciare, protecției mediului, productivității economice a teritoriului. Constantin Martiniuc și-a adus aportul capital la Monografia geografică a R.P.R. (1960) prin includerea regionării geomorfologice a teritoriului României pe baza condițiilor geologice și hidro-climatice, fiind una din abordările moderne la acea oră. Apetența pentru geologie și pregătirea remarcabilă și în acest domeniu l-au propulsat în postura de colaborator al Institutului de Geologie din București pentru mai mulți ani. Aprecierile de care s-a bucurat din partea lumii științifice s-au relevat în numeroase funcții îndeplinite... Constantin Martiniuc rămâne unul din profesorii care au format nucleul de aur al geografiei ieșene de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.” (C. Iașu în revista „Terra”, nr. 1-2, Editura CDPRESS, București, 2015 – pag. 257)

Profesorul univ. dr. docent Constantin Martiniuc a fost un geomorfolog remarcabil pentru 78geografia românească. Mi-a fost referent la ambele mele

titluri științifice de doctor în geografie și doctor docent în științe, ambele teze susținute la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj Napoca. În memoriam!
(Profesor dr. doc. Petre Gâștescu, mesaj pe “Facebook” în grupul „Revista Pe malurile Prutului”, 10 august 2023)

Pro memoria Constantin Martiniuc, în localitatea Valea Adâncă de lângă Iași o stradă poartă numele profesorului.

LINK-URI DESPRE CONSTANTIN MARTINIUC

- 1) <http://150.uaic.ro/personalitati/geografie-si-geologie/constantin-martiniuc/>
- 2) <https://ciudei.wordpress.com/tag/constantin-martiniuc>
- 3) [https://unibuc.ro/wp-content/uploads/2019/05/2017octRelieful Romaniei. Bibliografie v ol. I 1.pdf](https://unibuc.ro/wp-content/uploads/2019/05/2017octRelieful-Romaniei-Bibliografie-vol.1.pdf) - lucrări publicate
- 4) <http://liceulionbarbugiurgiu.ro/images/Reviste/Geograful/Revistageo3.pdf>), articol la pag. 15

1.9 ALBUM FOTO CONSTANTIN MARTINIUC

Fig. 32. Corpul profesoral al Secției de Geografie a Universității „Al. I. Cuza” Iași într-o fotografie din anul 1965. Se evidențiază prof. I. Gugiuman, pe atunci decanul Facultății de Biologie-Geografie (în primul rând cu mâinile pe masă), care-l are în stânga sa pe prof. C. Martiniuc.

Fig. 33. Întâlnirea după 20 de ani a promoției din 1956 a Facultății de Științe Naturale-Geografie (1976) de la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași. În rândul de jos, al treilea din dreapta spre stânga este profesorul Martiniuc.

Fig. 34. *Întâlnirea de 10 ani a promoției din 1967, în iunie 1977. Profesorul Martiniuc este primul din dreapta (foto Viorica și Ovidiu Pricop)*

Fig. 35. *Iunie 1977 la întâlnirea de 10 ani a promoției din 1967. Profesorul Martiniuc este primul din stânga, alături de profesorul Vasile Băcăuanu și Ovidiu Pricop (foto Viorica Pricop)*

Fig. 36. Foto de grup după cursul festiv al promoției 1979, profesorul Martiniuc este pe ultimul rând al doilea din dreapta

Fig. 37. Profesorul Martiniuc alături de asistentul Vasile Băican la o întâlnire cu absolvenții

Fig. 38. *Profesorul Martiniuc în aplicație pe teren cu studenții din promoția 1977 în Munții Apuseni (iunie 1974), la Stâna de Vale (foto R. Bașno)*

Fig. 39. *Prof. Martiniuc în aplicație pe teren cu studenții pe malul Lacului Sărat (Brăila), 1 iulie 1975 (foto P. Urdea)*

Fig. 40. *Excursie de studiu la Vatra Dornei (23 iunie 1975). În dreapta imaginii, lângă profesorul Martiniuc (foto Petru Urdea).*

Fig. 41. *Profesorul Martiniuc în aplicație cu studenții din promoția 1977, în Munții Ciucas (iunie 1976 – foto Rodica Bașno)*

Fig. 42. *Profesorul Martiniuc în aplicație cu studenții din promoția 1977, în Munții Ciucas (iunie 1976- foto Rodica Bașno)*

Fig. 43. *Aplicație cu studenții în Obcina Feredeului (iunie 1977), cu promoția 1978 (foto P. Urdea)*

Fig. 44. *Lucrările Seminarului Geografic „D. Cantemir” de la Iaşi, profesorii C. Martiniuc, N. Barbu şi cercetătorul Sorina Vlad, de la Institutul de Geografie din Bucureşti*

Fig. 45. *Lucrările Seminarului Geografic „D. Cantemir” de la Iaşi, lucrarea prezentată de cercetătorul Gh. Iacob din Institutul de Geografie Bucureşti în secţiunea moderată de profesorul C. Martiniuc*

CAPITOLUL 2

EVOCARA PERSONALITĂȚII PROFESORULUI CONSTANTIN MARTINIUC

2.1. PROF. DR. DOC. CONSTANTIN I. MARTINIUC LA 70 DE ANI²³

Vasile Băcăuanu²⁴

„Profesorul dr. doc. Constantin I. Martiniuc – un nume de rezonanță al școlii și științelor geografice românești – cadru didactic și cercetător de o recunoscută probitate profesională, educator devotat și sfătuitor înțelept al tinerilor din jurul său, care a slujit catedra catedra cu abnegație și dăruire timp de peste 40 de ani își sărbătorește, la 10 iunie 1985, cea de-a 70-a aniversare a zilei de naștere.

După câțiva ani de activitate didactică desfășurată în cadrul Seminarului de *Geografie Fizică a României*, în 1949 devine titularul disciplinelor de *Geomorfologie*, cărora le-a consacrat întreaga putere de muncă. Temporar a mai predate și cursuri de *Hidrologie generală* (1952-1957), *Metodica cercetărilor de teren* ș.a. Dotat cu alese calități morale și pedagogice, om în cel mai deplin înțeles al cuvântului, consecvent principiilor sănătoase de muncă ordonată, cinste, modestie, responsabilitate și echitate, profesorul Constantin I. Martiniuc s-a remarcat ca un dascăl desăvârșit. Prelegerile sale captivau auditoriul prin claritate și argumentarea temeinică a problemelor abordate, prin folosirea permanentă și entuziastă a ultimelor noutăți științifice și, mai ales, prin bogăția exemplificărilor și aplicațiilor referitoare la relieful României. De asemenea, lucrările practice de laborator și de teren, excursiile de studii, mult așteptate

²³ Articol preluat în parte din *Analele științifice ale Universității „Al. I. Cuza” din Iași*, tomul XXXI, seria II.b Geologie-Geografie, 1985, Iași – pag. 97-99 (s-a renunțat la pasajele care repetau activitățile profesionale).

²⁴ Prof. univ. dr. Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, Facultatea de Biologie - Geologie - Geografie, secția de Geografie, discipol și colaborator al profesorului Martiniuc (1926-1990).

de studenți, temeinic organizate și conduse cu înaltă competență, antrenarea și inițierea studenților în munca de cercetare științifică cu finalitate practică, ca și îndrumarea și perfecționarea post-universitară a cadrelor didactice din Moldova au constituit un exemplu pentru cele 40 de serii de absolvenți pe care le-a pregătit, pentru colegii și colaboratorii care îl înconjoară și astăzi cu dragoste și recunoștință.

Pasiunea pentru cercetarea reliefului și pentru investigarea cu precădere a interrelațiilor geologice – geografice, – insuflată de profesorii M. David, I. Atanasiu, M. Savul, M. Filipescu ș.a. pe care i-a însoțit în campaniile de cercetări pe teren –, l-au condus și pe această linie la rezultate apreciate. Încă din primii ani de activitate didactică la catedră, a dat dovadă de un dezvoltat și pătrunzător spirit de observație, de o deosebită capacitate de analiză și sinteză a datelor și faptelor de teren, afirmându-se treptat ca un remarcabil geomorfolog și un adept înflăcărat al progresului științific. Cele peste 150 de lucrări științifice elaborate până în prezent sunt o mărturie a preocupărilor sale de cercetare a reliefului, definindu-l, în mod convingător, calitățile de profesor și om de știință angajat plenar în lărgirea bazelor teoretice și metodologice ale geomorfologiei și în realizarea unor legături puternice între învățământ, cercetare și activitatea economică. Ele se înscriu pe linia geomorfologiei regionale, a evidențierii rolului morfogenetic al condițiilor geologice și hidro-climatice, a cercetării și caracterizării proceselor de versant, ca și a preocupărilor pentru regionarea geomorfologică, pentru studiile geo-hidro-morfologice și cu caracter aplicativ etc.

Cercetări geomorfologice în regiunea Baia-Suceava a constituit primul studiu amplu întocmit în vederea susținerii sale ca teză de doctorat în anul 1949, la Universitatea din București. Pe lângă elucidarea aspectelor proprii acestui teritoriu, autorul a abordat atât sectorul aferent Carpaților și

Subcarpaților, de la vest, cât și restul Podișului Sucevei și Podișului piemontan. De altfel, aceste unități geografice au continuat să fie în atenția sa și în deceniile următoare. Fără să intrăm în analiza contribuțiilor și concluziilor valoroase ale acestui studiu, am menționa doar că lipsa unor cunoștințe geologice satisfăcătoare, în perioada respective, l-au determinat pe profesorul Martiniuc să facă și cercetări din acest domeniu. Ele au fost concretizate în lucrările: *Date noi asupra evoluției paleogeografice a Sarmatianului din partea de vest Podișului Moldovenesc* (1948), *Contributions à la connaissance du Sarmatien entre Sireth et les Carpathes* (1948) ș.a. În paginile acestora s-a semnalat și argumentat, pentru prima dată, prezența aici a unei asociații de mactre mici care arată că sedimentele de la partea superioară de basarabianului marchează trecerea spre chersonian sau chiar partea inferioară a acestuia, prioritate cunoscută și de către geologi. Seriozitatea abordării problemelor geologice i-au atras stima și simpatia unor personalități din cadrul Institutului Geologic din acea perioadă, precum și angajarea sa, în calitate de colaborator extern al acestui institut, în care a lucrat mulți ani la rând. Aceste preocupări, care au întregit pregătirea geologică-geografică asigurată în anii studenției s-au reflectat, de fapt, în întreaga activitate științifică a profesorului C. Martiniuc, care a rămas fidel problemelor de geomorfologie tectono-structurale, evidențiind, cu prioritate, aspectele paleo-geografice și implicațiile geomorfologice ale factorilor geologici din toate regiunile pe care le-a studiat.

Cercetările de la contactul Podișului Moldovenesc cu zona de orogen și necesitatea unor comparații cu regiunile de pe latura vestică a Carpaților Orientali l-au determinat să abordeze și *Problema unei regiuni subcarpatice a unităților geografice învecinate de pe rama de vest a munților Harghita – Perșani* (1947). Deși despre existența unor Subcarpați interni se mai

discutate în literatură, prof. C. Martiniuc este primul cercetător care caracterizează și delimitează clar subunitățile de relief de aici.

Preocupările privind cartarea integrală a reliefului – îndeosebi a proceselor de versant – și întocmirea hărților geomorfologice la scară mare l-au condus la elaborarea și utilizarea unui sistem original de cartografie geomorfologică, adoptat ulterior de numeroși alți specialiști. Acesta a fost expus și aplicat în lucrările: *Pantele deluviale. Contribuții la studiul degradărilor de teren* (1954), *Geomorfologia degradărilor de teren din regiunea orașului Bîrlad și a împrejurimilor sale* (1954), *Cercetări de geomorfologie aplicată în sprijinul sistematizărilor urbane și rurale din Moldova. Metodica cercetărilor* (1963 – în colaborare) ș.a.

Alte contribuții remarcabile ale profesorului C. Martiniuc au fost legate de cercetările întreprinse pentru elaborarea monografiei geografice a româniei din perioada 1956-1960. Sintetizând datele și faptele din literatura de specialitate și pe baza cercetărilor expediționare și staționare proprii a elaborat *Raionarea geomorfologică a R.P.R.* (1960), participând activ la toate dezbaterile privind redactarea capitolelor de geomorfologie și a hărților de specialitate. Regionarea teritoriului țării, înserată în monografia amintită, reprezintă o lucrare de referință în bibliografia geomorfologică. Ea reflectă deosebit de clar concepția autorului privind raporturile tectonice-structurale și morfologice, demonstrează realismul interpretării datelor și perenitatea ideilor științifice, deși de atunci a trecut un sfert de secol. De altfel, aceste probleme îl preocupă încă și astăzi, fiind reluate și analizate în mod critic și exigent în funcție de cele mai noi date din domeniul științelor conexe.

Excelent cunoscător al pământului Moldovei, profesorul C. Martiniuc a căutat permanent să îmbine cercetarea fundamentală cu cea practică – aplicativă. Studiile și lucrările sale au stat la baza elaborării planurilor și

proiectelor de sistematizare a numeroase localități urbane și rurale, au fost valorificate pentru utilizarea judicioasă, organizarea și amenajarea suprafețelor agricole și, îndeosebi, pentru prevenirea și combaterea deplasărilor de teren. Ca o recunoaștere deplină a autorității sale științifice a fost cooptat în numeroase comisii interdisciplinare ori care urmăresc rezolvarea unor probleme economice afectate de ruperea echilibrului componentelor cadrului natural. Între altele, este membru al Comisiei Naționale pentru combaterea degradărilor de teren, activează în Comisia de specialiști pentru proiectarea și executarea lucrărilor de consolidare a versanților cu alunecări din orașul Iași, a făcut parte din Comitetul de redacție al *Atlasului R.S. România*, din Comisia Internațională de Geomorfologie Aplicată (1960-1972) și din Comisia de Studii Carpato-Balcanice (secția Geomorfologie) ș.a.

Rezultatele muncii sale științifice, publicate în revistele din țară și de peste hotare, s-au bucurat de aprecieri elogioase. Pe aceeași linie se înscriu și comunicările prezentate personal la diverse manifestări științifice internaționale (București, 1967; Paris, 1971).

De-a lungul anilor s-a ocupat cu deosebită generozitate și grijă de munca și viața celor din jurul său, coordonând și îndrumând cu înaltă competență și oemnie activitatea multor colective de cercetare, a unui număr mare de doctoranzi și colaboratori. De altfel, o trăsătură importantă a muncii profesorului C. Martiniuc a fost preocuparea sa constantă de a fi folositor societății și colectivelor din care făcea parte de a asigura, fără rezerve, instruirea atentă, pregătirea și promovarea cadrelor tinere.

Pentru calitățile sale profesionale și morale, ca și pentru spiritual organizatoric desăvârșit a fost numit director al Stațiunii de cercetări biologice, geografice și geologice „Stejarul” de la Pângărați – Neamț, care aparținea universității ieșene, contribuind la creșterea prestigiului acestei

instituții și la realizarea unei integrări reale a cercetărilor de aici în viața științifică a Universității (1965-1970). De asemenea, ca șef de catedră (1965-1974), membru al Consiliului profesoral al facultății și Senatului Universității, secretar al Comitetului Sindicatului Universității, președinte al Filialei Iași a Societății de științe geografice (SȘGR), membru al Comitetului Național de Geografie etc., a muncit cu abnegație bucurându-se de stima și prețuirea întregului colectiv.

Deși viața nu a fost totdeauna prea generoasă cu el, cea de-a 70-a aniversare a zilei de naștere îl găsește tot la masa de lucru, preocupat de elucidarea unor probleme nerezolvate sau încă controversate de geomorfologie a României. Omagiindu-l cu ocazia acestui eveniment aniversar, foștii săi studenți, colegii și colaboratorii îi adresează calde felicitări, urări de multă sănătate viața lungă și senină, realizări și satisfacții cât mai mari. La mulți ani!"

2.2. IN MEMORIAM: PROF. DR. DOC. CONSTANTIN I. MARTINIUC (10.VI.1915 – 06.XII. 1990)²⁵

Ion Bojoi²⁶

„În ziua de 6 decembrie 1990 s-a stins din viață unul dintre cei care a fost timp de o jumătate de secol, slujitor și stâlp de nădejde al geografiei universitare din capitala Moldovei, profesorul universitar Constantin I. Martiniuc. Tragicul eveniment este cu atât mai dureros cu cât cu numai două zile înainte fusese condus pe ultimul său drum spre veșnicie, prof. dr. doc. Ion Gugiuman de la aceeași catedră din facultate. Prin aceste dispariții au intrat în neființă două figuri reprezentative de dascăli care și-au imprimat cu pregnanță personalitatea asupra învățământului ieșean și românesc.

Fiu de țăran, Constantin I. Martiniuc, s-a născut la 10 iunie 1915 în comuna Ciudeiu din Bucovina de Nord, pe un străvechi și încărcat de istorie pământ românesc, aflat sub ocupație străină și înainte de 1918 și după 1940. A crescut de copil în ambianța respectului până la religiozitate față de muncă, față de normele morale sănătoase și față de obiceiurile românești străbune. Mândria de român bucovinean a afișat-o constant, dar fără ostentație, întreaga sa viață, ca un omagiu de suflet pentru locurile natale și pentru mediul social de origine. A cunoscut griji și vicisitudini încă de mic copil în urma pierderii tatălui în anii primei conflagrații mondiale. A urmat școala primară în satul natal, iar liceul în orașelul Storojineț de pe valea Siretului superior.

²⁵ Articol preluat din *Analele științifice ale Universității „Al. I. Cuza” din Iași*, seria nouă, secțiunea II – c. Geografie, anul XXXVI, 1990, Iași – pag.105-107.

²⁶ Prof. univ. dr. la Facultatea de Geografie și Geologie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1936-1998).

Pentru studiile superioare nu s-a oprit la Cernăuți, centrul universitar și cultural al Bucovinei de atunci, ci a preferat Universitatea din Iași, din capitala și inima spirituală a întregii Moldove. Aici, sub prestigioasa cupolă a Facultății de Științe, și-a însușit o temeinică pregătire naturalistică, beneficiind de cursurile unor adevărați magiștri, printre care: Ion Atanasiu, Ioan Borcea, Mihai David, Gheorghe Năstase și alții. Ambianța culturală a Iașului din deceniul al patrulea l-a stimulat în mod deosebit, încât fostul elev bucovinean, silitor și cu deprinderea muncii bine organizate devine student pasionat, animat de o neostoită sete de cunoaștere a tainelor geografiei și geologiei. Începând din anul 1939, când a fost încadrat ca asistent la facultatea pe care a absolvit-o, devine un entuziast cercetător și perseverent dascăl. Până în 1980 când s-a pensionat a urcat toate treptele ierarhiei universitare și a contribuit substanțial la formarea a 40 de promoții de absolvenți în geografie. A știut să trimită generațiilor de studenți curiozitatea științifică autentică, interesul pentru geografie în general și pentru geomorfologie în special, prelegerile sale fiind captivante prin veridicitatea și credibilitatea argumentelor, etalate cu har și entuziasm antrenant.

Tot ce a realizat profesorul Constantin I. Martiniuc în prodigioasa sa activitate se circumscrie grijii constante pentru consolidarea rolului și funcțiilor cetății universitare moldave în peisajul științei și culturii românești, chiar și în unele condiții istorice mai puțin prielnice. Numai pe acest temei putem înțelege exigența cu cei din jur și mai ales extraordinara exigență cu sine însuși, respingând nonvaloarea, superficialitatea, fetișul și alte elemente corozive pentru rigoare și erudiție în viața universitară. Înzestrat cu alese calități pedagogice și morale, apropiat și iubit de studenți, consecvent principiilor de muncă cinstită, modestie și responsabilitate, profesorul Constantin I. Martiniuc s-a remarcat ca un profesor desăvârșit.

Aplicațiile de teren pe care le-a organizat și condus cu multă grijă se înscriu ca autentice excursii științifice de care toți discipolii și foștii studenți își amintesc cu plăcere și recunoștință.

Împrejurări obiective au făcut ca afirmarea profesorului Constantin I. Martiniuc să se realizeze plecând de la o solidă pregătire geologică, deoarece maestrul și predecesorul său la catedră a fost profesorul Mihai David, de formație geolog.

În îndelungata sa activitate, profesorul Constantin I. Martiniuc a creat la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași o adevărată școală de geomorfologie aplicată, iar cursul de geomorfologie l-a onorat în mod excepțional din 1949 și până în anul pensionării. Deși exigent până la asprime, a știut să descopere, să ocrotească, să îndrume și să stimuleze talentele autentice. A avut numeroși discipoli pe care i-a condus cu grijă părintească pe calea înțelegerii și aprofundării trăsăturilor calitative și cantitative a reliefului, legate de realitatea materială a substratului geologic lito-structural. Teoriile noi, genetice și evoluționiste, referitoare la relief în general și la morfologia teritoriului României în special, sunt trecute prin filtrul influenței permanente pe care o exercită factorii statici și dinamici de natură geologică. De altfel, înțelegerea din perspectivă geologo-geografică a formării și evoluției reliefului, concepție promovată de profesorul Constantin I. Martiniuc, conferă o tentă distinctă tuturor lucrărilor de geomorfologie regională pe care le-a elaborat. A publicat peste 150 de lucrări științifice, aducând contribuții de substanță în domeniul geomorfologiei regionale, a evidențierii rolului morfogenetic al condițiilor geologice și hidro-climatice, a descifrării cauzelor și mecanismelor proceselor de versant, a problematicei geomorfologiei aplicate ca important domeniu de interferență a preocupărilor naturalistice și ingineresti.

Primul studiu de profunzime, care constituie și teza de doctorat, l-a efectuat în 1949 și se intitulează „Cercetări geomorfologice în regiunea Baia-Suceava”. Profesorul Constantin I. Martiniuc deschide cu prilejul studiului respectiv direcții de cercetare care i-au concentrat atenția și eforturile mai mulți ani după aceea. Aduce unele contribuții geologice și paleogeomorfologice identificând un orizont de tranziție de la basarabian la chersonian, pe bază de faună fosilă. Cercetările de la contactul orogenului carpatic cu Podișul Moldovei i-au stimulat interesul pentru unele comparații cu unitățile de pe latura vestică a Carpaților Orientali. O preocupare constantă a profesorului Constantin I. Martiniuc finalizată în rezultate care iau adus satisfacții și aprecieri deosebite a fost perfecționarea continuă a metodologiei de cercetare a reliefului și de elaborare a hărților geomorfologice generale și speciale. A întocmit numeroase studii însoțite de hărți geomorfologice la scară mare asupra unor teritorii administrative și localități din Moldova: Iași, Fălticeni, Suceava, Vatra Dornei, Cotnari, Dumești ș.a. A adus contribuții de substanță înserate în „Monografia geografică a României” întocmită între 1956-1960. Autoritatea științifică pe care și-a câștigat-o l-a recomandat ca specialist în comitetul de redacție al *Atlasului Geografic Național*, membru în colective de redacție ale unor comisii de specialitate la nivel național și internațional.

Foștii studenți, doctoranzi, colegii de catedră, colaboratorii și toți cei care l-au cunoscut sunt profund afectați și regretă nespus pierderea prof. dr. doc. Constantin I. Martiniuc care a fost un dascăl de elită și un prestigios om de știință”.

2.3. UN DESTIN SUB ZODIE SERAFICĂ²⁷

Constantin Grasu²⁸

„Am îndrăznit nu de puține ori să ne încercăm condeiul, rememorând unele fapte de viață legate de foștii noștri dascăli, colegi, colaboratori sau simpli amici pe care destinul ni i-a adus de-a lungul anilor în cale. Mărturisesc însă că de fiecare data când am făcut-o, am stat, am judecat și ne-am strunit cât se poate de sincer conștiința. Anume, ne-am întrebat în ce măsură judecățile noastre au fost reale, în ce măsură reflecțiile noastre au fost și ale altora, dacă nu cumva ele sunt exclusive subiective, cu aprecieri poate de multe ori hazardate și, de aici, cu posibile repercusiuni morale tardiv regretabile. Dacă o asemenea confesiune are șansa să fie cât de cât credibilă, atunci credem că de data aceasta, evocarea pe care o încercăm nu va fi deloc ușoară, într-un fel poate cea mai dificilă, pentru că privește o personalitate de o factură sufletească cu totul aparte, mai rar întâlnită în lumea elitelor unde, de multe ori, orgoliile macină și uzează. Este vorba de un om în preajma căruia am zăbovit o bună bucată de vreme mai întâi ca student și mai apoi ca cercetător la Stațiunea „Stejarul” de la Pângărați, unde ne-a fost director ani de-a rândul. Ea îl privește pe regretatul profesor Constantin Martiniuc dascăl de excepție și personalitate inconfundabilă a universității ieșene, fiu al Bucovinei care a trăit sub tânguiriile atât de triste ale „Baladei” geniului de la Stupca, cântată de el însuși, cândva, tocmai la Genova, marelui Verdi.

²⁷ Preluare integrală din volumul *Rememorări tardive* de Constantin Grasu, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2014 (paginile 189 - 200).

²⁸ Prof. univ. dr. emeritus al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Geografie și Geologie, Departamentul de Geologie (născut la Tarcău, pe 13 febr. 1937, decedat la Piatra Neamț, pe 9 sept. 2022).

Constantin Martiniuc s-a născut la data de 10 iunie 1915 în comuna Ciudeiu județul Storojineț, astăzi în Ucraina, pe valea Siretului Mic, Plasa Flondoreni, nume ce amintește de patriotul bucovinean Iancu Flondor, implicat în evenimentele urmate de Marea Unire. Provenea dintr-o familie modestă de țărani, unde a deprins respectul pentru muncă și conviețuirea în spiritual morale creștine și a obiceiurilor românești străbune. Primul Război Mondial îl lasă de mic copil fără tată, încât, rămas în grija mamei și a bunicilor va cunoaște din plin greutățile materiale care-l vor îndârji și-i vor fi singurul și adevăratul mentor în viață.

Școala primară o face în satul natal, iar studiile secundare le urmează la Liceul de băieți „Regele Ferdinand I” din orașul Storojineț, aflat la numai 22 km depărtare de Cernăuți. După absolvirea liceului se înscrie la Facultatea de Științe a Universității Mihăilene din Iași, secția Geografie, unde are privilegiul unor dascăli de excepție, printre care Ion Atanasiu, Ioan Borcea, Mihai David, Gheorghe I. Năstase ș.a. Ajuns student, tânărul bucovinean, atins de aripa rigorii, a spiritului german, se mobilizează total spre propria instrucție și, sub îndrumarea lui Ion Atanasiu, insistăm mai mult spre pregătirea geologică, iar sub cea a lui Mihai David, spre geomorfologie. Seriozitatea și rezultatele pregătirii sale profesionale nu puteau să rămână neobservate de către corpul profesoral, astfel încât, în anul absolvirii, i se propune chiar un post de asistent. Era, așadar, în anul 1939. Venise vremea să dea la o parte grijile materiale, dar nu și vicisitudinile pe care avea să le aducă Al Doilea Război Mondial, dar mai ales tăvălugul instalării regimului communist cu ravagiile lui asupra elitei intelectuale românești, inclusive a celei universitare. Fiind la început de carieră, reușește, într-un chip totuși miraculos, să traverseze greutățile și amenințările acelor vremuri, lucrând asiduu, pe lângă obligațiile didactice, și la teza de doctorat, pe care o susține în 1949 la Universitatea „C. I. Parhon” din București,

intitulată „Cercetări geomorfologice în regiunea Baia – Suceava”, care, după unele informații, nu a văzut lumina tiparului, ci a fost cunoscută ca o notă restrânsă apărută în Analele Universității Cuza în perioada postbelică.

Cu titlul de doctor în geografie reușește să parcurgă ulterior toate treptele ierarhiei didactice, de la asistent (1939-1950), la șef de lucrări (1950-1951), conferențiar (1951-1966) și, apoi, profesor (1966-1980), după care este pensionat, rămânând profesor consultant și conducător de doctorate, drept pe care-l căpătase încă din anul 1968.

Debutul cercetărilor sale științifice coincide cu investigațiile de teren necesare elaborării tezei sale de doctorat, dar și cu calitatea de colaborator extern al Institutului Geologic al României. Este momentul să menționăm că profesorul Constantin Martiniuc a fost unul din puținii geografi români care și-a abordat domeniul cu o cunoaștere temeinică a geologiei, așa cum au mai făcut-o Petre Coteț și Victor Tufescu.

În cele cinci decenii dedicate cercetării, profesorul a semnat peste 150 de lucrări, abordând o problemă diversificată, atât cu fond teoretic, cât mai ales practic. A fost inițiatorul, dar și un fervent susținător al cercetărilor de geomorfologie ca suport în domeniul construcțiilor, prin studii elaborate cu profil geo-hidro-morfologic, dar în conexiune cu o cunoaștere a parametrilor geotehnici.

Trebuie știut că geografia și, mai ales, geomorfologia românească, îi datorează profesorului Constantin Martiniuc câteva contribuții de esență, care s-au impus și vor străbate timpul. El este autorul regionării geomorfologice a teritoriului românesc după principii tectono-structurale, regionale care a stat la baza elaborării „Monografiei Geografice a României”, apărută în anii '60 ai secolului trecut. De asemenea, el este primul geograf român care delimitează și caracterizează subunitățile de relief de pe latura

occidentală a Carpaților Orientali, descrise sub numele de Subcarpații interni.

Dar una dintre cele mai interesante idei ale profesorului cu viziune de geolog, valoroasă prin caracterul ei anticipativ este cea cu privire la paleogeografia Sarmatianului din partea de vest a Platformei Moldovenești, idee lansată în 1948, într-o lucrare apărută în revista științifică „V. Adamachi”, aproape data uitării, dar adusă în discuție și valorificată în ultimii ani de către Crina Miclăuș (2001).

Este vorba de cuvetura sarmato-pliocenă nedeformată, dispusă discordant peste Subcarpați și chiar fliș, un adevărat piedmont monoclonal în terminologia autorului, fragmentat ulterior și conservat ca martori de eroziune. În terminologia actuală, martorii de eroziune respectivi aparțin depozitei „wedge top” a sistemelor bazinelor de foreland ale Carpaților Orientali.

Interesant că la începutul de carieră a avut preocupări de geografie umană, domeniu statornicit la Iași de către profesorul Gheorghe Năstase. Și-a propus să descifreze câte ceva din viața huțulilor într-un studiu elaborat prin anul 1939. După cum se știe această populație este specific Maramureșului și zonei nordice a Carpaților Orientali, mai precis localităților: Izvoarele (Șipotele- n.a.) Sucevei, Moldova-Sulița, Breaza, Brodina, Ciumârna, Demăcușa ș.a. Sunt oameni ai muntelui. Cu securea, pușca și baltagul, aproape izolați, huțulii și-au câștigat de mult aura de oameni ai pădurii, sălbatici, mândri și orgolioși din fire, un fel de amerindieni europeni, cum inspirat spunea un ziarist. Ei sunt creatorii unei rase de cai cu calități remarcabile, iuți și adaptați cărărilor agățate printre stânci; ei pot fi văzuți astăzi la cunoscuta herghelie de la Lucina. Lingvistic aparțin grupului rutenilor cu o limbă apropiată de cea ucraineană, dar cu destule elemente proprii. Datele antropologice sugerează că huțulii locuiesc pe aceste

meleaguri de multe milenii, chiar dacă originea lor nu este pe deplin elucidată. Însuși Eminescu considera că huțulii sunt la obârșie daci liberi slavizați, diferiți de ruteni.

Vis-à-vis de opera sa științifică ne îngăduim să observăm că toți cei care l-au cunoscut, i-au fost colaboratori sau i-au stat în preajmă consideră și regretă că profesorul n-a lăsat o sinteză pe măsura prestigiului și a vastei sale experiențe, lucru care i-ar fi stat oricând la îndemână. Toți au convingerea că factorul de reținere a fost, se pare, un soi de onestitate, de neîncredere, dar, mai ales, teama de imperfecțiune.

A fost titularul cursului de Geomorfologie vreme de mai multe decenii. Ca urmare, zeci de generații au trait sub vraja prelegerilor sale susținute cu patos și entuziasm trecut dincolo de pupitru și aproape contagios, ce atingea apogeul mai ales când zăbovea asupra conceptelor fundamentale și a minților care au pus bazele Geomorfologiei. Momente vibrante și de trăire intense se consumau când se opera cu scurte evocări ale vieții și operei ctitorilor științei geomorfologice, printre care Davis, Penck și Wegener, despre care ne vorbea cu un respect aproape religios. Trăia cultul înaintașilor nu numai cu o profundă convingere, dar și cu sentimentul că tratarea fugară și lipsită de suflet și respect a celor care au adus servicii științei, și umanității în general, era un adevărat sacrilegiu. La seria noastră (1955-1959) a predat nu numai Geomorfologia, ci și cursul de Hidrologie generală, în ambele cazuri grija sa ca dascăl fiind de a se face cât mai clar și mai bine înțeles. Obsedat de această preocupare, ne aducem aminte că la Hidrologie de multe ori cobora explicațiile la un nivel destul de jos, încât unii dintre noi, mai „căpoși”, ne simțeam jigniți, considerând fie că eram luați de ignoranți, fie că totul se datora unei oarecare naivități a profesorului. Prima variantă nu are să fi fost exclusă, profesorul luând, probabil, în considerare

faptul că generația noastră a plătit experiențele nefericite ale acelor vremuri, absolvind un liceu cu numai trei clase (VIII-X)²⁹.

La examenul de Geomorfologie, comparativ cu alte discipline, ne prezentam, în general, detașați și fără trac, știind corectitudinea profesorului, faptul că era lipsit de capricii și prejudecăți și nu se lăsa influențat de eventuale clipe de iritare sau de notele luate la alte materii. Ba mai mult, ținea cont de personalitatea fiecărui student în parte, iar în cazul colegelor noastre avea chiar un fel cu totul special de a li se adresa, cu gesturi largi, ceremonios, care, cel puțin unora dintre noi, mai „colțoși”, ni se părea puțin teatral. În particular, profesorul își trăia cu orgoliu sorginta de bucovinean, dar era destul de prudent pentru a nu și-o afișa pentru că, după cum se știe, erau vremuri destul de tulburi și ingrate în care Bucovina și Basarabia se șopteau aproape conspirativ, iar mulți din cei care îndrăzneau să recite „Doina” lui Eminescu sau să fredoneze „Deșteaptă-te române!” se puteau alege cu ani grei de temniță. Era îndrituit și avea un fel ocrotitor de a se purta cu colegii noștri bucovineni. Lăsa să se întrevadă o anumită mândrie care o trăia pentru aceștia, mai virtuoși într-adevăr decât noi, ceilalți, care, îmi amintesc, nu se jenau, ba din contra o făceau cu o anumită demnitate și bucurie, să vină la reuniunile studențești în costum național. În același timp, constatam, nu fără mirare, onestitatea și corectitudinea dascălului nostru în aprecierea egală la examene, fără nicio urmă de discriminare.

După cum se știe, vreme de mai mulți ani, profesorul, în calitate de director, a dirigit destinele Stațiunii „Stejarul”, de la Pângărați. Au fost anii de „boom” ai acesteia când s-a ajuns să se acopere cu cercetători toate verigile impuse de elaborarea unor studii de mediu, interdisciplinare... Ca bază de practică, în aceeași perioadă, Stațiunea a stabilit o serie de colaborări

²⁹ Reforma învățământului statului etatist (comunist) din 1948 și completată ulterior a dus învățământul general (obligatoriu) la 7 clase urmate de 3 clase, la liceu sau școala profesională.

cu universități străine, prin schimb de studenți și cadre. Era epoca în care Stațiunea beneficia de fonduri directe, dirijate prin Ministerul Învățământului, fiind apreciată și vizitată, mai ales în sezonul estival, de foștii miniștri, Ștefan Bălan și Paul Niculescu-Mizil. Avea și valențe de manager, în anii în care a fost director în stațiune realizându-se încălzirea centrală... În aceeași perioadă i-am devenit colaborator. Anume, se contractase cu ICH³⁰-Bistrița un studiu privind gradul de stabilitate a terenurilor din zona lacului de acumulare Izvoru Muntelui – Bicăz, coordonat chiar de către profesor, în cadrul căruia au mai lucrat Ion Bojoi, Virgil Surdeanu, Ioniță Ichim ș.a. În acel timp, hidrotehnicienii europeni erau încă sub impresia catastrofei din 1963 de la Vayont, din Italia, unde un lac de acumulare din spatele celui mai înalt baraj din lume, 275 m., dispăruse în urma unei alunecări de teren. O masă de calcare de 300 milioane metri cubi a alunecat în lac trimițând apa pe versantul opus, apă care a fost apoi deversată pe lângă baraj și a făcut în aval, în orașul Langarone, peste 2000 de victime; curios, barajul a rămas neclintit. După doi ani de investigații de teren, studiul s-a încheiat cu o hartă geomorfologică cu valoare de predicție a gradului de stabilitate a versanților, studiu prezentat, după câte îmi aduc aminte, la ISPH³¹, profesorului Ion Băncilă, șeful laboratorului geotehnic și geologul care din același punct de vedere asistase cândva lucrările de la Bicăz. Comparativ cu situația de la Vayont, în cazul lacului Izvoru Muntelui lucrurile erau cu mult mai optimiste. Aici, avem de-a face cu structuri de tip „fliș” caracterizate de alternanțe petrografice monotone, de tip argile-gresii-marne sau calcare, în strate subțiri, dispuse structural aproape perpendicular în raport de orientarea lacului, ceea ce nu creează condiții pentru desprinderea și alunecarea în lac a unor structuri întregi smulse din substrat. În plus, sunt supuse alunecărilor

³⁰ ICH = Întreprinderea de construcții hidrotehnice de pe valea Bistriței montane și subcarpatice (n.a.).

³¹ ISPH = Întreprinderea de studii și proiectări hidrotehnice.

numai scoarțele de alterare, adică materialul deluvial de pe versanți, cu grosimi de 5 și până la 15-20 m grosime, ceea ce înseamnă volume reduse de material care pot ajunge în lac și în niciun caz pe arii extinse. Ieșirile în teren alături de profesor, cu ocazia acestei colaborări, dar și cu altele făcute cu doctoranzii săi, ne-au dat prilejul să-l cunoaștem mai îndeaproape și în afara cabinetului de lucru și a etichetelor mai mult sau mai puțin formale și cu iz oficial. Avea în primul rând un spirit civic ieșit din comun. Țăranului, gospodarului, omului din drum i se adresa întotdeauna reverențios și respectuos, fără a-l privi de sus. Era de o candoare aproape serafică și mai ales pudic. Nu l-am auzit niciodată aruncând anateme asupra cuiva și nu știu dacă știa vreuna dintre înjurăturile de care orice bărbat se folosește la un necaz. Încerca uneori să ne spună câte un banc, dar când venea vorba de termeni obsceni sau triviali se căznea să le găsească vreun echivalent mai atenuant, încât totul se termină până la urmă cu un fiasco. Nu avea umor și probabil că amatorii acestui gen de deconectare nu se bucurau de vreo prețuire din partea sa. Îmi aduc aminte că odată pleca la Iași de la Pângărați, unde venea săptămânal. Iese din camera oficială ducând în mână valiza sa binecunoscută cu schimburile de rigoare. Îi cer să i-o duc eu, dar el se împotrivește zicând: „Nu, nu! pentru că tu o duci și pe urmă faci bășcălie”. Era sobru și uneori chiar grav, neadmițând gluma când era vorba de lucruri serioase și de fond. Respectuos cu toată lumea și într-un fel specific numai lui, îi era străină ranchiuna și invidia, prețuind solidaritatea umană. Era amabil și i te puteai adresa oricând, fiind dispus să ajute, să dea un sfat. Avea plăcerea să îndrume, să împărtășească din experiența sa de viață sau din domeniul geomorfologiei. Puțini știu că profesorul a investit destul timp din viața lui scriind scrisori doctoranzilor³², cercetătorilor Stațiunii,

³² Drept pentru care am publicat în prezentul volum scrisoarea profesorului către cercetătorul Costică Brânduș (n.a.).

colaboratorilor săi, dar și altora pe care-i prețuia. Printre ei, Ioniță Ichim, Ion Bojoi, Dan Munteanu, Costică Brânduș, Mihai Ciobanu, Ionel Miron, Florin Mihăilescu, Valerian Ciaglic, Giovanni Lupașcu ș.a. Nouă nu ne-a scris nici una, probabil pe motivul că ne știa comportamentul ușor persiflant. De altfel, însuși destinatarii, după câte discutam pe atunci, erau puțin contrariați de această investiție de timp a profesorului.

Anatol France spunea undeva că cel mai mare defect este să nu ai niciunul! Nu știu dacă profesorul avea vreunul. Era sortit muncii și departe de evenimente mondene; fumatul, alcoolul, obsedanta cafea și tot cortegiul de cronofagi îi erau străine. Și totuși, se știe, avea pasiune pentru fotbal, mulți ani fiind nelipsit de la meciurile din prima ligă a echipei ieșene pe care, mi-l aduc aminte, le comenta cu o pasiune aproape adolescentină. A avut o familie fericită, buna dispoziție din casă aducând-o doamna Jana cu realismul și umorul ei de care nici profesorul nu scăpa uneori; invitați mai de multe ori la masă împreună cu colegul Ichim, doamna Jana a avut prilejul de a ni se confesa despre „repetenția” profesorului în ale gastronomiei și stângăciile sale când venea vorba de treburile gospodărești în general.

S-a stins din viață în 1990, la vârsta de 75 de ani, trecerea lui în neființă fiind pe nedrept ușor umbrită de evenimentele tulburi care au urmat revoluției din '89, recul firesc al sentimentelor umane, uneori bizare și contradictorii. Avem certitudinea că a trecut în lumea umbrelor cu conștiința unei vieți închinată muncii oneste și departe de orgoliile deșarte, recunoscute și apreciate de toți cei i-au fost aproape în timpul vieții. Pentru cei care l-au cunoscut și l-au stimat, profesorul Constantin Martiniuc rămâne, după cum ne dăm seama, opțiunea omului de care neamul românesc are neapărată nevoie pentru a-și reveni și a se însănătoși din punct de vedere moral”.

Piatra Neamț, septembrie 2013

2.4. PROF. UNIV. DR. DOC. CONSTANTIN MARTINIUC SAU DESPRE MÂNDRIA DE-A FI BUCOVINEAN³³

Titus Raveica³⁴

Vlăstar al Bucovinei de Nord, prof. univ. dr. doc. Constantin Martiniuc a slujit cu un har neîntrecut disciplina de geomorfologie de la Alma Mater Iassiensis vreme de peste o jumătate de veac, fiind considerat unul dintre cei mai mari specialiști din țară și din Europa în acest domeniu invidiat de activitate universitară. Fiul unor țărani harnici dar strâmtorați din comuna Ciudeiu din Bucovina de Nord, Constantin Martiniuc a văzut lumina zilei la 10 iunie 1915 și de la genitorii și strămoșii lui a învățat să-și iubească, ca pe lumina ochilor, glia natală, oamenii și obiceiurile moștenite de la cei care au trecut spre alte zări, munca și obiceiurile moștenite din străbuni, omenia și cinstea, demnitatea și mândria acestor oameni fiind proverbială, desi s-au aflat sub jug străin și înainte de 1918 și după 1940. Oamenii aceștia -am mai spus-o – născuți și crescuți într-un mediu de o asemenea puritate sufletească și vigoare morală au un adevărat cult pentru muncă, cinste și dreptate, pentru demnitate, neatârnare și justiție socială, fiind săritori și sensibili la păsurile altora, gata oricând să-și dea haina de pe ei când aud că cineva se află la necaz și în suferință. Cât despre demnitatea și mândria lor de oameni, un singur lucru voi aminti. Aflați sub stăpânire austriacă, acești bucovineni dârzi și muncitori își îmbrăcau tot portul lor național, sfădând stăpânirea străină, iar când se săvârșeau din viață erau înmormântați în cimitirele lor - modeste, dar extrem de curate - tot în straietele moștenite de la bunii și

³³ Această evocare este preluată din volumul *Memoria Amfiteatrelor*, volumul II, apărut în 1997, Editura Junimea din Iași (paginile 206-211).

³⁴ Profesor univ. dr. la Facultatea de Filozofie și Științe Politice a Universității „Al. I. Cuza” din Iași.

străbunii lor. În opinia lui Constantin Martiniuc, Bucovina de Nord n-are doar semnificația unui vechi pământ românesc pentru care a luptat Măria-Sa Ștefan și ai lui, ci ea are, înainte de toate o mare încărcătură sufletească, fiind duh din duhul Țării, mormântul sfânt al moșilor și strămoșilor noștri, leagănul doinelor și legendelor noastre, trup sfârtecat samavolnic și răpit tâlhărește din trupul sângerând al Țării. Pământul mănos și sfânt al Bucovinei a fost și va rămâne pământ românesc și suflet românesc (căci la noi pământul are și înțeles de suflet!), iar dacă puternicii lumii ne-au smuls bucăți din trupul Țării, nu vor reuși niciodată să ne smulgă sufletul sau să ne disloce sufletește. Trupul și sufletul românesc nu pot exista decât împreună, întregi și în unire organică, iar la noi, la români, de la Decebal și Traian, între codrii, munții și văile unde ne ducem văleatul și sufletul nostru s-au stabilit legături tainice, legături vii și sfinte, căci Dumnezeu ne-a dat acest pământ odată și împreună cu sufletul, iar voievozii, dregătorii și domnii Țării s-au angajat Celui de Sus că, chiar de-ar fi să piară, nu le vor risipi și nu le vor înstrăina. Trupul Țării, părinții, moșii și strămoșii noștri, tezaurul sufletului românesc - zicea profesorul Martiniuc - nu pot constitui niciodată obiect de negocieri sau târguieli! Și încă ceva: acest mare dascăl a păstrat toată viața lui - ca pe ceva sfânt - amintirea de neșters a locurilor unde s-a născut și s-a mândrit permanent cu educația sănătoasă - morală și cetățenească - primită de la genitorii săi, cultul muncii cinstitute și îndârjite, respectul pentru adevăr și dreptate, frica de Dumnezeu și dragostea pentru aproapele său.

După pierderea părintelui său (Ion Martiniuc), răpus de gloanțele nemțești la Oituz în 1916, întreaga grijă a educației și instrucției copilului a trecut asupra mamei sale, rămasă văduvă și cu mulți prunci în jur.....

Profesorul Martiniuc a slujit cu mare talent și devotament total învățământul academic de geografie din Iași până în ultima clipă a exemplarei sale vieți, urcând strălucit toate treptele ierarhiei didactice și

științifice, contribuind la formarea a 40 de promoții de dascăli și cercetători pregătiți pentru această disciplină. Martiniuc a fost un profesor sever dar extrem de drept și principial, exigent cu sine însăși și cu cei din jur, un dascăl care și-a deprins foștii studenți cu rigoarea și onestitatea științifică, inoculându-le gustul pentru cercetare și stringență autentică. Cât privește severitatea sa, e de datoria memorialistului să facă următoarea precizare: lui Martiniuc îi dis plăceau oamenii superficiali și leneși, indivizii care se prefăceau că lucrează sau cei care practica (și mai practică și astăzi din belșug) mimetismul intelectual, farsa și cacialmaua intelectuală - cum îi plăcea lui să spună - dar cel mai tare îl deranjau cei care foloseau o ortografie aproximativă sau care introduceau lupta de clasă între subiect și predicat! Iată ce scria un coleg al profesorului Martiniuc în această ordine de idei: „tot ce-a realizat profesorul Martiniuc se circumscrie grijii pentru consolidarea rolului și funcțiilor cetății universitare moldave în peisajul științei și culturii românești. Numai pe acest temei putem înțelege exigența cu sine și cu cei din jur, respingând nonvaloarea, superficialitatea și alte elemente corozive pentru rigoarea și ținuta vieții universitare. Înzestrat cu alese calități pedagogice și morale, apropiat și iubit de studenți, consecvent principiilor de muncă cinstită, modestie și responsabilitate s-a remarcat ca un dascăl desăvârșit. Aplicațiile pe teren pe care le-a organizat și condus cu multă grijă se înscriu ca autentice excursii științifice” (prof. univ. dr. Ion Bojoi). Creatorul școlii de geomorfologie aplicată de la Iași, Constantin Martiniuc venea în această specialitate cu o solidă pregătire geologică datorată, în special, aceluia mare dascăl care a fost Mihai David și sub a cărui binefăcătoare influență s-a format ca profesor și cercetător de mare valoare....

După câte am înțeles eu – și, uneori, înțeleg bine – profesorul Martiniuc explica permanent teoriile noi, genetice și evoluționiste privitoare la relief în

general și la teritoriul patriei noastre în special prin prisma influenței permanente pe care o exercită factorii static și dinamici de natură geologică. E de menționat, de asemenea, preocuparea sa constantă de a explica formarea și evoluția reliefului din unghiul de vedere geologo-geografic - preocupare ce poate fi sesizată în majoritatea cărților și studiilor sale. E important de notat, cred, faptul că încă din teza sa de doctorat, el a croit direcții de investigare noi, nebanuite, pe care apoi le-a continuat cu mare perseverență tot restul vieții. Spre exemplificare, voi spune că investigațiile domniei sale de la contactul orogenului carpatic cu Podișul Moldovei au stimulat interesul pentru unele comparații cu unitățile de pe latura vestică a Carpaților Orientali.

De două ori am asistat la cursurile profesorului Constantin Martiniuc, invitat fiind de către regretata mea soție (care i-a fost studentă) și pot spune - cu mâna pe inimă - că rar mi-a fost dat să văd și să audiez un dascăl de un asemenea talent și prestanță științifică, prelegerile sale fiind de o limpezime și claritate desăvârșite, deși se derulau, după cât am putut să-mi dau seama, la o latitudine amețitoare și într-un limbaj nespus de plăcut și convingător; nu cred să greșesc prea mult dacă zic că dascălul Martiniuc îl depășea pe omul de știință Martiniuc! El a fost, vreme de decenii, idolul studențimii de la Geografie. Și nu numai de aici. Între dânsul și amfiteatrul său se stabileau legături ciudate, invizibile, strict sufletești, legături misterioase și tainice – ceva care nu poate fi redat prin cuvinte și care cucerește tineretul universitar, judecătorul nostru cel mai exigent și neînduplecat. Nu vreau să supăr pe nimeni, dar puțini dascăli de la Alma Mater Iassiensis s-au bucurat, ca dânsul, de o simpatie atât de mare și de sinceră nu numai din partea studenților, ci și de dragostea caldă și sinceră a colegilor, colaboratorilor, doctoranzilor, laboranților, precum și de stima și respectul deosebit al tuturor profesorilor de la celelalte facultăți din Iași. Ca o recunoaștere a

meritelor sale deosebite a fost ales membru al Comisiei Naționale pentru Combaterea Eroziunii, al Comitetului de Redactare a Atlasului României, al Comisiei Internaționale de Geomorfologie Aplicată, al Comisiei de Studii Carpato-Balcanice etc. Adăugați la toate astea rogu-vă, activitatea laborioasă pe care domnia sa a depus-o, între 1965-1970, în calitate de director al Stațiunii de Cercetare Științifică „Stejarul” - Pângărați și atunci ne vom forma o idee aproximativ exactă despre munca și râvna acestui excellent truditord sl învățământului nostru academic de geomorfologie și geografie.

Iași, 3 aprilie 1997

2.5. REMEMBER – PROFESORUL CONSTANTIN MARTINIUC

Irina Ungureanu³⁵

A evoca personalități ale oricărui domeniu de cunoaștere/specializare, din toate timpurile, este un prilej de cernere a unei multitudini de amintiri despre cele mai diferite aspecte ale vieții lor active, ale prezenței și rolului pe care l-au avut în comunitățile în care s-au aflat, ale modului în care și-au îndeplinit misiunea asumată, toate acestea fiind temei al dăinuirii lor în memoria celor care le-au fost în preajmă, uneori pentru ani mulți.

Ca dat general uman, subiectiv prin natura individualității noastre și – mai ales – sub imperiul selecției pozitive reflexe, păstrând proporțiile, aproape de regulă amintirile despre cei ce au fost importanți pentru formația noastră de specialitate și viața noastră profesională, sunt plăcute și reconfortante. În același timp, se conturează într-un demers memorialistic și

³⁵ Profesor universitar emerit dr. Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Geografie și Geologie.

îndatorirea morală de a proiecta asupra lor mai multă lumină, necesară, poate, celor ce vor să-i cunoască mai mult și mai bine decât o pot face parcurgând doar bibliografiile oficiale.

Câteva precizări sunt poate utile la începutul acestui demers. Prin datele concrete ale situației mele la absolvire (șef de promoție 1966 – București, Iași, Cluj) aveam dreptul legal să ocup direct unul din cele trei posturi libere de preparator (cu statutul începătorilor în ierarhia universitară de atunci) de la facultatea noastră. Prin dispoziția Serviciului de Cadre al Universității, contrar legii, am avut acces la acest post însă numai printr-un concurs cu trei probe (scris, oral și aplicație practică), susținut în luna noiembrie 1966, apreciat cu notări maxime dar neomologat de Ministerul Învățământului nici în ianuarie 1967, pentru motivul că același Serviciu de notorie amintire . . . nu trimisese încă dosarul concursului. După înregistrarea acestuia la minister și verificarea lui, validarea a fost rapidă, încadrarea oficială făcându-se în februarie 1967. Din atitudinea necăjită, profund frustrată cu care Domnul Profesor Martiniuc, la a cărui catedră urma să fiu încadrată, a tratat toată situația, de-a lungul unei așteptări nedrepte, din strădania de a mă încuraja mereu și, mai ales din dorința sa clară de a mă ajuta să progrez, încă de la începutul pregătirii pentru concurs împrumutându-mi un recent tratat de Geomorfologie generală (Max Derruau), am înțeles că m-a acceptat cu toată seriozitatea și bunăvoința în „echipa” de Geomorfologie, că va fi totdeauna exigent față de mine dar și solidar. Aceste calități le-a probat continuu, de-alungul unor ani de muncă, parcă mereu mai grei, pe parcursul pregătirii mele doctorale, al susținerii tezei de doctorat (pe atunci nu într-un noian de „teze” ; de altfel, peste numai un an de la susținere – 1972, cred, orice înscriere la doctorat nu s-a mai făcut decât cu acordul Comitetului Județean de Partid, acord pe care nu cred că l-aș fi putut obține). Au fost anii grei ai cercetării științifice pe bază de contracte cu termene strânse, când

salarizarea oricărui cadru didactic al Universității trebuia acoperită în proporție de o treime din contracte finanțate, contracte care cu dificultăți mari mai puteau fi găsite, doar de câteva facultăți – Fizica, noi și cele două unități cu profil de cercetare – Institutul de Cercetări Biologice și Centrul de Calcul. Au fost ani în care Geomorfologia s-a susținut cu greu, într-o facultate care, din dispoziții legale, se comprimase de la cinci la patru ani, catedra dispărând și ea, mai întâi prin fuzionare cu cea de Climatologie-Hidrologie și Geografie fizică generală, apoi și cu cea de Geografie economică, apoi cu cele două catedre de Geologie și, în final, către sfârșitul anilor 1980, cu toate catedrele facultății de Biologie, într-un hibrid neuniversitar de Biologie-Geologie-Geografie. Finalul acestor ani a fost cu atât mai tulburător cu cât, pe rând, profesorii noștri, la vârsta pensionării, s-au îmbolnăvit grav și ne-au părăsit. În noiembrie 1989, din cele 13 cadre didactice – geografi – mai eram doar 8 activi, luptându-ne să rezistăm, să menținem Geografia în cea mai veche universitate a țării și în care însăși disciplina ca atare, dăinuise timp de 85 de ani, trecând prin dezastrul celor două războaie mondiale, ca și prin cumplitele înnoiri de după 1948. Aflându-mă profesional mereu în preajma profesorilor noștri în tot acest timp, îmi este destul de greu să comprim, să selectez, să redau cât mai complet această experiență. Am preferat să rămân numai la câteva aspecte care, poate, vor avea sens, nu numai pentru mine.

Pe Domnul Profesor, ca și pe ceilalți dascăli ai noștri, îl știam din anul I. Informațiile pe care, cu bunăvoință și cu acel aer protector față de „bobocii” care eram le primiserăm de la studenții din ani mai mari, ne puseseră în temă, acestea însemnând nu doar numele complet al profesorilor, ci chiar detalii asupra modului de predare, de evaluare la examene, de abordare a terenului la lucrările practice sau în perioadele de practică. Despre Domnul Profesor Martiniuc aflaserăm astfel că era pasionat de Geomorfologie, pe care o predă în anul al II-lea de studii, că este totdeauna foarte serios, foarte

corect și foarte exigent, că apreciază ținuta și conduita academică a tuturor – colegi și studenți – și că nu tolerează atitudini ireverențioase sau cutezanțe nejustificate. Într-un cuvânt, știam că ne vom afla în prezența unui Profesor Universitar, cu majusculile cuvenite respectului pe care ni-l însușiserăm – unii dintre noi încă din liceu - față de profesorii noștri.

La începutul anului al II-lea aveam să constatăm că toate cele aflate până atunci erau reale și că ne vor aștepta două semestre dense de cunoștințe asupra reliefului terestru, asupra evoluției ideilor și teoriilor cu privire la geneza și la dinamica sa, la perspectivele formelor Pământului în contextul coexistenței lor cu alte componente naturale ale planetei, cu fluxul energetic extraplanetar și cu o mereu mai influentă prezență a societății umane. Sprijinit pe o bună și bogată cunoaștere a marilor complexe geomorfologice regionale și pe o foarte convingătoare informație cu privire la relieful României, cursul de Geomorfologie generală era atrăgător, ne interesa și am încercat să-l stăpânim cât mai bine, nu doar în vederea examenului. Emoția acestuia a egalat-o pe cea a primei sesiuni din anul I. Știam că Domnul Profesor percepe prestația slabă la examen aproape ca pe o ofensă adusă muncii universitare și ne temeam cu toții de greșeli pe care le-am fi putut face, de confuzii ș.a.

Jocul memoriei face ca acum să nu-mi mai amintesc care au fost cele trei subiecte de pe biletul meu de examen și nici aplicația pe harta topografică. Știu însă că nu m-a întrerupt niciodată și că întrebările suplimentare din final (multe) n-au avut vreo legătură cu subiectele mele – probabil, ca să verifice dacă stăpâneam la același nivel și alte capitole ale cursului. În momentul în care se pregătea să-mi înscrie nota în carnetul de student, Dl. Asistent I. Hârjoabă, îndrumătorul grupei mele, cu care făcusem lucrările practice și care asistase la examen, mă întreabă abrupt : „Unde ți-ai face casă – într-un hârtop sau pe o treaptă de alunecare? Cu același aer

serios, Domnul Profesor Martiniuc s-a oprit, cu stiloul în aer. Extrem de speriată, am răspuns absolut spontan: „Pe un pod de terasă aluvială” și, încercând să-mi revin, construiam rapid în minte o argumentație, pentru eventualitatea că mi se va cere. Dl. Asistent a râs. Domnul Profesor doar a zâmbit și mi-a spus :„Sănătoasă alegere!”. Am înțeles că am trecut examenul cu bine, am ieșit din sală cu inima galopând și mi-am liniștit colegii, care nu înțelegeau de ce a durat atât de mult examinarea mea.

Un alt moment, greu pentru mine, pe care vreau să-l evoc, a fost la începutul stagiului doctoral (în 1968) când, dintr-o dispoziție „de foarte sus”, considerându-se că sunt prea multe posturi pe statele de funcțiuni ale facultăților, posturile multor începători trebuiau radiate. Fiecare dintre cele trei catedre de Geografie abia reușiseră să-și completeze încadrările (între timp, după un an și jumătate de la absolvire, fuseseră aduși în celelalte două catedre încă doi colegi ai mei de promoție). Dacă cei doi veniți recent aveau șanse să se mențină, eu n-aveam niciuna. S-a întâmplat însă ca, în aceeași perioadă, să apară formula doctoratului cu frecvență (scoatere din „producție”, păstrarea postului pe durata stagiului, salariul sub formă de bursă lunară dar și obligativitatea finalizării și susținerii tezei într-un interval strict de trei ani de zile de la începutul stagiului ; încălcarea acestui contract însemna pierderea postului, a locului la doctorat și plata integrală a bursei pe durata celor trei ani). Dacă pentru doctoratele, doctoranzii și conducătorii de azi, grăbiți cu toții de sistemul contemporan de perfecționare prin studii postuniversitare și cercetare doctorală, intervalul menționat pare ceva nu doar obișnuit ci și ușor de respectat, pe atunci, valoarea și durata cercetării doctorale erau altele, presupuneau un cu totul alt nivel la începutul stagiului și o cu totul altă calitate a efortului și a rezultatului final. Decizia Domnului Profesor Martiniuc a fost să candidez (cu

examen !) pentru o bursă de acest tip, spunând că respectarea obligațiilor contractuale va da „măsura competenței și a capacității Dvs. reale”.

N-a fost o decizie ușoară nici pentru Domnul Profesor – eram din prima D-sale serie de doctoranzi (provenind din facultate, de la Stațiunea de Cercetări Biologice, Geologice și Geografice „Stejarul”, de la Institutele Pedagogice din Bacău și Suceava, de la Institutul de Geografie al Academiei – București ș.a.) și eventualitatea unui eșec al meu nu avea să producă decât prejudicii școlii doctorale pe care o întemeia. Pentru mine însă, dificultatea a fost covârșitoare : a trebuit să parcurg simultan perioada de documentare necesară oricărui începător, cea a asimilării deprinderilor necesare muncii de cercetare, a abordării unui domeniu inedit în cea mai mare parte și aproape lipsit de bibliografie accesibilă la noi, a acoperirii (din inițiativă personală) a unui teren de cercetare și cartografiere la scară mare divers și răspândit în toate ariile morfogenetice din țară și a asumării răspunderii unei structuri a procesului de cartare și cartografiere a reliefului, ca și a formulării unor concluzii care au putut aduce hărțile geomorfologice la nivelul de motivație logică, fiabilitate, accesibilitate și utilitate practică al hărților geologice detaliate. Tuturor acestor dificultăți, în timpul scurt dat, li s-au adăugat intervalele de înlocuire a Domnului Profesor în misiuni didactice, când muncea foarte mult pentru renovarea, dotarea cu echipament modern, completarea resurselor umane pentru cercetare la Stațiunea „Stejarul”, unde era director, și mai ales, confruntarea ideilor mele cu ale D-Sale, în ceea ce privea structura și modalitățile de lucru pentru teza mea.

Mărturisesc că aceste discuții n-au fost totdeauna line. Domnul Profesor avea uneori idei bazate pe alt mod de abordare, exclusiv punctual și analitic, în timp ce eu, obligată de natura subiectului și de titlul ales, la sugestia D-sale și cu completarea mea, țineam (și n-am renunțat) la coerența logic scalară a

întregului studiu, la necesitatea unei baze teoretice solide a întregului proces aplicativ, pentru ca acesta să aibă rezultatele necesare în Geomorfologie și să fie, în același timp, inteligibile și accesibile și în afara Geografiei. Deși în asemenea situații începea prin a se opune, adesea mai multe zile la rând, o argumentație strânsă, prezentarea în oglindă a unor rezultate parțiale, strict analitice și monoscalare și respectiv – a unora cu bază logică și valabilitate multiscalară, sfârșeau prin a-l convinge. Din aproape în aproape și cu validarea adusă de mostrele cartografice ale aplicațiilor permise de minunata morfologie a teritoriului țării a rezultat un studiu – strict încadrat în timpul dat – care a fost apreciat în cuvinte spuse și scrise oficial de geografi de seamă ai țării, pe care Domnul Profesor îi prețuia în mod deosebit. Țin minte cât de impresionat a fost de cele scrise de Acad. Vintilă Mihăilescu, de Prof. Nicu Popp, de aprecierile unor geografi străini (printre care cehul Jaromir Demek, pe atunci președintele Comisiei de Cartografiere Geomorfologică a Uniunii Geografice Internaționale) ș.a. După susținere, după ce toți colegii și oaspeții s-au retras, mi-a spus că aceea a fost una dintre puținele zile cu adevărat fericite din viața sa. Era prima teză de doctorat pe care o condusesese. Am simțit atunci că am răsplătit, într-o oarecare măsură, investiția sa morală și profesional-formativă, că i-am împlinit așteptările față de mine, pe care le formulase explicit încă de la încadrare.

A treia referință pe care vreau să o fac este cu privire la atitudinea și atenția pe care Domnul Profesor le avea în societatea academică, în catedră și facultate printre colegii de diferite vârste, în sala de curs, în trecerea prin sălile de lucrări practice, în pregătirea programului de practică și în desfășurarea practicii propriu-zise, fie în aplicațiile din orizontul local, fie departe în țară, din munți și până în Delta Dunării.

Bucovinean de origine, Domnul Profesor Martiniuc a păstrat totdeauna ținuta și civilitatea universitară specifice vremurilor și locului în care s-a

format : salutul său era impecabil, nu concepea să salute cu capul acoperit, continua să-l privească cu deferență pe cel salutat sau căruia îi răspundea la salut și după ce-l depășise în mers, întindea mâna în chip de salut, cu pălăria în cealaltă mână și se prezenta unei persoane cunoscute atunci privind-o în ochi și spunându-și calm și serios profesia și numele complet. Studenților li se adresa la persoana a doua plural ; până la singular drumul era lung și la capăt nu ajungeau mulți. Frumos era că această politețe era reflexă. Întâlnea și saluta cu plăcere cunoscuți, mai vechi și mai noi, profesori, studenți, personal tehnic și de îngrijire. Cu deosebire era bucuros să revadă, apreciindu-i pentru valoarea lor moral-profesională, pe mulți colegi de generație, bucovineni și basarabeni, profesori la facultăți din Universitatea noastră, la Agronomie sau la Politehnică, cu unii dintre ei colaborând în studiile sale geomorfologice asupra Iașilor. Capacitatea sa de a recunoaște și cita personalități și valori nouă ne era cunoscută încă de când eram studenți, la multe cursuri vorbindu-ne despre modalitatea extrem de clară și de intuitivă în care geomorfologul Mihai David (apreciat rector al Universității, în timpul celui de Al Doilea Război) expunea cunoștințele de bază dar și ideile și teoriile sale asupra genezei reliefului. În același fel, pe aceeași cale, ni l-a prezentat și pe eminentul geograf basarabean Gheorghe Năstase, profesorul care a întemeiat școala de Geografie umană la Iași, membru în Sfatul Țării din Basarabia, delegat la Conferința de Pace de la Paris prin care s-a validat reîntregirea României. Printre colegii din alte centre universitare politețea sa era celebră. Cu deosebire ieșea în evidență atunci când aceștia ne erau oaspeți – în schimb de experiență, în stagii de documentare, participând la sesiunile noastre de comunicări științifice. Ocaziile acestor reuniuni mai ample beneficiau, de asemenea, și de altă calitate a profesorului – capacitatea de a organiza. Îmi amintesc, nu numai eu, cum a fost organizat în anii 1970, sub coordonarea D-sale, un Simpozion Național de Geomorfologie. S-au știut

la vreme ziua și ora sosirii fiecărui participant/delegații, cu toții au fost așteptați la gară, până la ore târzii, toți au avut locuri de cazare adecvate, programul propriu-zis s-a desfășurat fără greș, aplicația de teren, de asemenea. Fiecare membru al catedrei noastre a avut misiuni precise, care s-au terminat doar când ultimilor participanți li s-au asigurat documentele oficiale și mijloacele de întoarcere. Pe atunci, în toată facultatea nu erau mai mult de două-trei automobile personale, avionul nu prea era la îndemâna geografilor, dar autobuzul Universității a fost programat ferm pentru nevoile Simpozionului. Cu experiența de după anii '90 apreciez că organizarea aceea de atunci era comparabilă cu ceea ce înseamnă acum rutină, la noi sau în alte țări, dar care pe vremea aceea se întâmpla rar sau deloc. În aceeași corectitudine profesională se încadra și respectul neabătut al Domnului Profesor față de întregul demers universitar geografic. Dacă cercetarea științifică trebuia să fie una de vârf, care să continue rezultatele de excepție pentru care geografia ieșeană era recunoscută, nu numai în țară, didactica de specialitate trebuia să asigure o bază solidă pentru toți cei care, în calitate de profesori, urmau să susțină învățământul geografic preuniversitar. Toată aplicația geografică era considerată de D-sa o misiune foarte serioasă, care trebuia făcută integral, de la lucrările de laborator, la orientarea pe hărți, cercetarea și cartarea de teren, buna cunoștere a traseelor de practică, mereu altele în fiecare an de studii. În sensul acesta, totul era atent cumpănit, lucrările practice detaliau și fixau cunoștințele de la curs, aplicațiile de teren așezau în memoria studenților repere concrete ale identității morfologice ale Țărilor și împrejurimilor și, de asemenea, ale diferitelor trasee parcurse în cele două stagii de practică anuale. Interesant și util era faptul că, în bună viziune a întregului spațial, în dinamica sa complexă, aplicațiile noastre cuprindeau informație temeinică nu doar asupra reliefului, ci și asupra relațiilor sale cu structurile naturale (minerale, hidrominerale și vii), cu

rețeaua de așezări umane, cu valorificarea sa social-economică. Profesorul asista la verificarea noastră pe teren la încheierea lucrărilor practice, iar colocviile care încheiau stagiile noastre de practică erau veritabile examene. Ar fi interesant, poate, să vedem reproduse în revistele geografice cu profil didactic de azi file din caietele de practică pe care le prezentam și erau atent verificate la colocviu. O întrebare din partea promoțiilor noastre ar fi – se mai dau, oare, colocvii de practică ? Cine crede că erau de prisos se înșeală.

În final, se impune să mai precizez că la fel ca în facultate, dar parcă mai marcat, în practică Domnul Profesor era mai mult decât profesor . Era părinte. Avea o atitudine grijulie și protectoare, încă înaintea plecării : se preocupa să fim îmbrăcați și încălțați potrivit, să avem haine groase, să ne putem apăra de ploaie și zăpadă, să nu fim sau să rămânem flămânzi și avea totdeauna pregătit, din bani personali, un fond din care ajuta la nevoie, adăuga la plata șoferilor de pe autobuze închiriate etc.

Fără îndoială, s-ar putea rememora și scrie mult mai mult despre unul dintre profesorii care au fost stâlpi ai formării unor generații de geografi la Iași. Poate că alți foști studenți sau colaboratori ai D-sale, geografi sau având alte specializări, vor putea adăuga alte informații, vor putea completa, corecta, preciza cele amintite de mine. Eu am făcut-o selectând, desigur din perspectivă personală, cu sinceritate, spre bună aducere aminte.

Câmpulung Moldovenesc,

30 iulie 2023

2.6. PROFESORUL CONSTANTIN MARTINIUC, MENTORUL!³⁶

Costică Brânduș³⁷

„Consider necesar, din motive de ordin sentimental, ca semn al mulțumirilor tardive, să redau, integral, o scrisoare primită (după numirea la Institutul sucevean) de la Profesorul Martiniuc, datată 5 martie 1980, fostul meu conducător de doctorat. Se considera îndreptățit, pe bună dreptate, să-mi monitorizeze, de la distanță, activitatea didactică și științifică. O redau integral și pentru că Profesorul Gh. Lupașcu, prin anii '90..., când preluase conducerea Departamentului de Geografie la Iași, mă rugase să scriu ceva despre Profesorul C. Martiniuc. Avea intenția de a-i scoate un volum omagial, și nu numai lui. După dispariția prematură, total neașteptată, a Profesorului Gh. Lupașcu, respectivul volum a rămas la stadiul de intenție³⁸.

Din scrisoare veți reține, desigur, întreaga complexitate a „Omului” C. Martiniuc. Iat-o:

„Mult stimat Domnule Brânduș,
am primit scrisoarea Dv și m-am bucurat că nu m-ați uitat. E mare lucru în viață să știi să fii un om între oameni oricând. Așa ceva nu este trecut nici într-o etică. Poate când vei veni la Iași, în mod foarte discret să afli de la

³⁶ Textul a fost preluat în integritate din volumul *Geografia universitară suceveană: evocări, opinii, realizări*, autor Costică Brânduș, Editura Heliade, Iași, 2008.

³⁷ Prof. univ. dr. emerit Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava.

³⁸ Notă: până la prezentul volum pe care-l dedicăm și memoriei Prof. Gh. (Giovani) Lupașcu.

Sandu³⁹ sau de la Cazimir⁴⁰ ce probleme de etică s-au ivit la nivelul unor oameni care ocupau funcții mari...

În primul rând vreau să fiu, ca întotdeauna, foarte deschis față de D-ta. Sub raport profesional și îndeosebi teza D-tale de doctorat, m-a satisfăcut și întotdeauna am avut părerea că ești un om de știință serios și cu perspective. Ca om de societate, de colectiv, rămân la părerea mea, să știi că ești un om dificil. E bine când cineva ca mine ți-o spune, doar știi că eu totuși țin la tine și ca dovadă, că atunci când m-a consultat Bojoi, eu n-am avut nici un moment de reținere de a te ajuta dându-mi asentimentul fără nicio rezervă.

Acum, dragă Brânduș, să nu uiți că ai intrat la Suceava, un oraș bucovinean în care există o anumită tradiție și unele mentalități și oameni cu moșteniri ale unei educații, care se deosebesc de cele de la Bacău și Piatra Neamț. Fii foarte atent cum te porți cu oamenii, începând de la personalul de serviciu și studenți până la colegi și cunoștințe. Să fii apropiat de oameni dar atât cât este necesar, să te ferești de orice gest necugetat, mai ales la Suceava unde se împletește educația moldovenească cu cea germană și cu ceea ce se cere astăzi. Să vorbești în societate foarte puțin și calculat căci cei din jurul tău vor fi foarte atenți. Să nu condamni pe nimeni, așteaptă s-o facă alții, să mergi pe linia că oricând un om poate greși, să-i mai acordăm o șansă. Mă refer la cazuri normale și nu la cele care ies din comun. Mare atenție la petreceri și băutori. La Suceava se cam bea. Aș dori să nu aud că ai fost văzut într-o stare nepermisă. Tu ai în față un viitor, dă dovadă că știi să te faci apreciat și respectat de toată lumea. Să umbli foarte corect îmbrăcat și pus la punct. Să fii punctual ca mine. Încearcă să te deosebești de ceilalți colegi fără să spui. Fii un adevărat profesor universitar. Ținuta academică nu se

³⁹ Alexandru Ungureanu, cadru didactic la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași- Facultatea de biologie, geologie, geografie

⁴⁰ Cazimir Swizewski, cadru didactic la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași- Facultatea de biologie, geologie, geografie

prea respectă. La examene să te porți frumos și corect cu studenții și să le iei în considerare activitatea din timpul anului (acuma, de 2 ani există un ordin precis de la Minister ca orice student să intre în examen cu 30-40 și chiar 50% din notă câștigată la lucrări, seminarii, referate, prezența la ore. Deci, la intrarea în examen fiecare student are asigurată o notă precisă care se adună și se împarte cu cea de la oral. Când un cadru didactic vrea s-o facă pe „nebunul” o face, așa cum a făcut la noi... (care din 50 de studenți, 40-42 de studenți cădeau și acum se găsește sub audiența Ministerului, iar examenul a fost clasat. Nici nu te sfătuiesc să fii exagerat de familiar, îndeosebi cu fetele, ca să nu ajungi ca cei anchetați de la noi (Te rog să reții numai pentru D-ta). Atenție la excursii și în orice situație să fii un om cu adevărat al unei etici adevărate. Prelegerile tale să fie clare, bine documentate și atât cât este necesar fără prea multe date de memorie. Noi trebuie să le formăm judecata geografică, corelații, legăturile logice, importanța teoretică și practică. Mereu să te gândești la ce i-ar folosi studentului toate datele pe care i le pui la dispoziție. Să nu predai lecții în stilul unor colegi de la Iași care mereu făceau aluzii veninoase la adresa altora. E mare lucru să recunoști ceea ce e valoros, or de unde ar fi și ceea ce e mai puțin valoros. Pe studenți trebuie să-i formăm ca oameni cu o anumită gândire geografică și mereu să-i stimulăm pentru a încerca și ei să realizeze ceva în viață.

Mare atenție la atitudinea D-tale față de politica statului nostru... S-ar putea să fii încercat, nu cumva să te eschivezi de la a-ți da cu părerea. Am intrat într-o etapă foarte importantă a relațiilor internaționale și nu e bine să te ascunzi după deget. Vei fi văzut foarte ușor de cei care au calitatea să vadă. Tu nu ai voie să faci greșeli, mai ales în Bucovina unde oamenii sunt mai atenți... La Suceava sunt oameni pe o baricadă și alții pe o altă baricadă. Istoria i-a învățat să fie luptători și de aceea să nu cumva să te trezești, fără

să vrei, pe baricada dușmanilor noștri. Stai și observă. Să știi că tu ești foarte vulnerabil din acest punct de vedere și e bine să ți-o spun.

Cât privește perspectiva cercetărilor tale în Subcarpați, ideea nu e rea. În principiu sunt de acord, vom mai discuta. Ar fi bine însă să începi să-ți orientezi cercetările și spre noile direcții ale geografiei mondiale, care sînt importante și pentru țara noastră:

- geografia mediului înconjurător, protecția lui și valorificarea rațională superioară;
- studiul proceselor geomorfologice actuale îmbinate cu cercetări experimentale folosindu-ne de instituții cu dotări materiale corespunzătoare (mă gândesc să colaborezi cu Stațiunea agricolă experimentală de la Suceava). Noi avem un contract de un milion lei cu Stațiunea experimentală agricolă de la Podu Iloaiei. Nu uita că D-ta ești geo-pedolog și nimeni nu te poate contracara în această direcție;
- studiul albiilor râurilor și al șesurilor (geohidropedologie) și valorificarea lor. Măcar o parte a acestor aspecte;
- studiul mineralelor utile din cadrul reliefurilor de acumulare ș.a.

Caută să te orientezi spre ceea ce are nevoie statul nostru. Caută să-l ajuți pe Bojoi la lucrările colective deoarece el și-a pus mare nădejde în tine. Nu uita că el te-a adus la Suceava și n-ai voie să-l dezamăgești. Lucrările de colectiv sînt una și orientarea ta de perspectivă să fie cea pe care ai ales-o, fără să abandonezi complet Subcarpații. Subcarpații sunt o problemă, dar nu chiar pe primul plan, la o analiză serioasă a tematicii științifice.

Să-mi trimiți adresa ta de la Suceava, să-mi scrii ce știi în legătură cu sesiunea științifică din aprilie de care se ocupă Bojoi. El mi-a dat un telefon și mi-a spus că va avea loc și că o să-mi comunice în scris.

Te rog să nu te superi pe mine, mă cunoști și știi că eu sunt un om care spun ce gândesc, mai ales când e vorba de foștii mei „elevi”. Știi că unii fac

haz de felul meu de fi, însă eu așa sînt și nu mă mai pot schimba. Ți-ar plăcea să fiu un om cu două fețe? Îți plac oamenii care joacă teatru? Caută să te afirmi fără să deranjezi pe nimeni și nimic să nu întreprinzi fără asentimentul colegului Bojoi. El a simțit nevoia să te aibă alături de el și tu trebuie să-l ajuți.

În încheiere îți doresc mult succes pe drumul consacrării tale și, dacă, măcar o parte vei ține seama de sfaturile mele vei ajunge un intelectual de nădejde în învățământul nostru superior și în știința românească și de ce nu și mondială. Cu cele mai alese gânduri, Const. Martiniuc. Respectuoase sărutări de mână pentru stimata Doamnă. 5. III. 1980”

„Într-adevăr, se glumea pe seama genului de scrisori cu care-și credita Profesorul Martiniuc doctoranzii, dar nici pe departe acestea nu aveau darul să supere pe cineva. Dimpotrivă, știam că sunt motivate de bunele sale intenții de a lăsa discipoli merituoși. Le luam ca atare fără să însemne că noi, tineri pe atunci, nu gândeam în pas cu vremea noastră. În bună parte, în esență, activitatea mea de după 1980 nu s-a îndepărtat din prea multe puncte de vedere de cele sugerate în scrisoare...”

2.7. PROFESORUL CONSTANTIN MARTINIUC ÎN AMINTIRILE UNOR ELEVI DE DEMULT

Maria și Nicolae Rădoane ⁴¹

Era în toamna anului 1970. Primul semestru al anului II la Facultatea de Geologie-Geografie a Universității „Al. I. Cuza” a început. Așteptam cu toții în sala de curs B658 (astăzi Laboratorul de Geomorfologie, sala C. Martiniuc) să apară Profesorul. Auzisem de la colegii mai mari sau de la asistenți că este unul dintre cei mai venerabili și respectați profesori din facultate și îl așteptam cu emoție și interes crescut. La ora convenită se deschide ușa și pătrunde în sală un bătrânel (!) viori, puțin adus de spate, îmbrăcat impecabil cu un costum la două rânduri. Se îndreaptă spre catedră, în mâna stângă cu câteva file, în timp ce cu dreapta își mângâia fruntea, îndreptând cele câteva fire de păr de pe creștet. Noi am zvâcnit în picioare imediat să-l salutăm, el rapid ne-a temperat să luăm loc și să ne pregătim pentru primul curs introductiv. Nu obișnuia să stea pe scaunul de la catedră, prefera să se plimbe prin fața noastră și să vorbească, căutându-ne privirea.

Primul curs a fost o amplă introducere, atingând nu atât subiectul geomorfologiei, cât chestiuni variate ale vieții de student într-un oraș mare și vechi, capcane de evitat și reguli de urmat. Chiar dacă primisem botezul în anul I, el considera că nu e de ajuns și încă avem nevoie de îndrumare. Încet, încet ne-a adus în domeniul geografiei, fiind curios să audă de pe ce meleaguri am venit la Iași și dacă „orizontul local” al fiecăruia știm cât de cât să-l definim. A fost impresionat că audă că acopeream aproape întreaga arie a României ca sursă de proveniență, de la Sălaj la Craiova, din Dobrogea la Botoșani, din Suceava la Bihor, din Bistrița - Năsăud la Hunedoara, din Alba

⁴¹ Profesori universitari dr. emeriti ai Universității din Suceava.

la Brăila. Acest fapt i-a dat prilej de a se avânta, pasional, în descrieri geografice ample ale reliefului variat al României și să ne pregătească pentru marea aventură a anului – excursia de studii împreună cu domnia sa. Din sala de curs vocile noastre au prins curaj și îl provocam să ne vorbească despre orice alt subiect, mai puțin definiții ale obiectului de studiu, istoric al cercetărilor sau tipologii și clasificări. Dar Profesorul nu se lăsa înșelat de manevrele noastre. Ne muștruluia, patern, cu câte o dojană amuzantă („măi, voi mă atrageți în capcană, dar vouă o să vă fie greu la examen...”) și, cu o mină serioasă, începea să vorbească rar (ca să putem lua notițe).

Prelegerea care ne-a marcat amintirile, fiind proaspătă și acum la jumătate de secol de atunci, a fost despre teoriile ciclice ale evoluției reliefului. Noi, devenind apoi geomorfologi ca arie de preocupare științifică, am fost fascinați de puterea de seducție a acestor teorii prin simplitatea și măreția lor și care au făcut din știința geomorfologiei, pivotul geografiei fizice. Nu o spunem noi, ci De Martonne, personalitate marcantă a geografiei mondiale a timpului său, care a afirmat că: „Studiul reliefului este partea cea mai importantă a geografiei fizice și îl putem considera în același timp ca bază a geografiei fizice” (*Tratat de Geografie fizică*, Paris, 1926, p. 499).

Profesorul ne-a vorbit cu admirație de promotorii acestor teorii, de Davis și Penck, cu deosebire, cum s-au contrat în savante argumentații și subtile diferențe, cum Davis a venit la Universitatea din Berlin să-și susțină sistemul său geomorfologic (unde, pe lângă familia Penck, tatăl și fiul, profesau Wagner, von Richtofen și Ratzel), atât de puternic era nucleul dezbaterilor erudite. Davis a rămas un timp la Berlin (1908-09), susținând cursuri, seminarii și colocvii, organizând excursii de studii, iar între studenți s-a numărat și românul Alexandru Dimitrescu-Aldem (1880-1917). Petre Coteț, prietenul Profesorului, spunea despre Aldem că este „singurul nostru geograf care a lucrat direct cu Davis și asta trebuie să fie o mândrie pentru

știința geografică românească” (P. Coteț, 1945, *Aldem, un geograf uitat...*). În prezentarea teoriei ciclului geografic a lui Davis, Profesorul apela la construcții semantice rizibile, dar atât de plastice pentru niște minți simpliste ca ale noastre, cu acces precar spre gândire abstractă. Ne-a rămas puternic în memorie sintagma de „bivol carpatic”, un animal fantastic a cărei spinare uriașă semnifica Carpații. Acesta se afla, fie în adormire sau repaus un lung timp (semnificând perioada de liniște tectonică, propice modelării externe a reliefului), fie în trezie, când uriașul animal se scutura (semnificând perioadele scurte ale mișcărilor tectonice, de reșezare și revigorare ale încrețiturilor scoarței). Colegul nostru Emilian (cunoscut prin talentul de a găsi cele mai scurte drumuri spre succes) se prezintă în fața profesorului la examenul de an cu subiectul teoria ciclică a evoluției reliefului. După îndelungi ezitări de a schimba biletul, își ia inima în dinți și dorește să răspundă, fie ce-o fi! Vine în fața Profesorului, mutându-și corpul înalt și bine făcut de pe un picior pe altul, și intră direct în subiect cu bivolul carpatic. Bonom, Profesorul îi acceptă metafora, dar avea niște așteptări mai concrete, mai avansate în înțeleșuri. „Bun și ce poți să spui despre aceasta?” îl întreabă Profesorul. Emilian: „...și bivolul s-a scuturat odată și pielea s-a încrețit...” Așteptând continuarea, Profesorul îl încurajează „...Și? mai departe...” Emilian, aflat clar în derută de idei, răspunde: „și s-a mai scuturat o dată...” Pfai! Ce tiradă de reproșuri mi-a auzit urechile, m-am făcut mică în bancă pentru că urmam eu la catalog să răspund. Emilian și-a recunoscut insuficiența, lăudând pe Profesor că așa de puternic a fost marcat de acest bivol carpatic că el nu a mai putut absorbi altceva din cursul de geomorfologie. Îmbunat, Profesorul l-a trecut cu o notă minimă.

Excursia de studiu din Munții Făgăraș (foto nr. 46) și din Munții Măcinului din mai 1970 a reprezentat cea mai bună lecție privind evoluția reliefului și confirmarea pe viu a teoriilor abstracte de ciclicitate tectono-

denudațională din sala de curs. Cu zâmbet luminos pe chip și gata oricând să ofere un sfat înțelept, l-am îndrăgit nespus și păstrăm și astăzi momente memorabile din acea călătorie, atât pentru învățămintele științifice, dar și pentru îndrumările de comportament și de conduită.

Fig. nr. 46. *Excursia de studii în Munții Făgăraș, mai 1970. În centrul imaginii, Profesorul C. Martiniuc, echipat alpin, cu porthart la șold și un baston noduros ce l-a însoțit mereu. Cel mai înalt, Emilian, în dreapta, iar în stânga, cu privirea în pământ, autoarea acestor rânduri (foto N. Rădoane).*

O altă etapă de evoluție profesională a noastră în preajma Profesorului a fost legată de Stațiunea de Cercetare Biologică, Geologică și Geografică „Stejarul” Pângărați unde ne-am început cariera de cercetători științifici în septembrie 1973. Între anii 1968-1975, profesorul C. Martiniuc a fost directorul Stațiunii, perioadă deosebit de fastă în istoria acestei instituții.

Redau un pasaj din memoriile profesorului Constantin Grasu ce descrie astfel directoratul Profesorului:

„Constantin Martiniuc s-a dovedit total deschis unei viziuni largi și de viitor, încât, pe timpul său, Stațiunea și-a trăit epoca de mare expansiune când, prin noile direcții de cercetare, s-au acoperit toate verigile necesare unei abordări multidisciplinare a mediului, fără echivalent în cercetarea românească. Sub diriguirea Profesorului Martiniuc s-au făcut aici cele mai mari investiții printre care construirea unui corp de clădire cu etaj și introducerea încălzirii centrale, reabilitarea alimentării cu apă și introducerea canalizării, dotarea laboratoarelor cu aparatură modernă, construirea laboratorului submers LSI-România pentru investigații subacvatice, dar și modernizarea căii de acces din drumul național Piatra Neamț-Bicaz” (Rememorări tardive, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași, 2014, p.212)

În această atmosferă am poposit patru dintre absolvenții anului 1973, pentru care am primit recomandare din partea profesorului Martiniuc. După botezul nostru în câmpul muncii de cercetare, Profesorul ne-a acceptat pe rând pentru îndrumare în realizarea tezelor de doctorat. În 1968 primise drept de conducere de doctorat în geografia fizică și a reprezentat un adevărat salt în dezvoltarea învățământului superior și a cercetării științifice. Până atunci doar profesorul Tiberiu Morariu de la Universitatea „Babeș-Bolyai” avea drept de conducere de doctorat, obținut în 1953, astfel că supraviețuirea învățământului superior geografic din întreaga Românie depindea de un singur om în acele vremuri în care elita universitară a fost, fie trimisă în închisori, ori la munci silnice, ori epurată, fără drept de a publica. După slăbirea influenței sovietice, eliberarea din închisori și reîncadrarea unei părți din intelectualitatea astfel devastată, geografia ieșeană primește drept de organizare de studii doctorale prin I. Șandru (1963) și C. Martiniuc (1968) (I. Donisă, 2014, *File din istoricul geografiei ieșene*).

Profesorul Martiniuc a fost un lider în epocă al schimbării de paradigmă în cercetarea geomorfologică, orientând temele de cercetare

majoră de la geomorfologia teoretică (axată în principal pe probleme de limite de unități de relief, de tipologii și clasificări și de paleo-evoluții) spre geomorfologia aplicată (adică „*implicarea geomorfologiei pentru utilizarea economică a reliefului în cadrul activității societății*” (C. Martiniuc, 1973). Motivația este pe larg prezentată în capitolul final al volumului emblematic pentru marcarea pragului în evoluția geomorfologiei și geografiei în România, intitulat *Realizări în Geografia României*, Ed. Științifică, 1973). Așa se face că toți elevii lui, cel puțin cei care activam în domeniul cercetării științifice și aveam acces la infrastructură pentru experimente de teren, am fost orientați spre subiecte de geomorfologie aplicată pentru că, spunea el:

„În foarte multe domenii ale științelor aplicate (*geologia inginerască, geotehnică, pedologie, geofizică, hidrologie ș.a.*) sarcinile geomorfologiei sunt preluate și incluse în studiile tehnico-economice de alți specialiști, și aceasta din lipsă de geomorfologi cu pregătire specială, ceea ce ne demonstrează necesitatea dezvoltării geomorfologiei cu caracter aplicat, ingineresc (*geomorfologia inginerască*)” (în *Realizări în Geografia României*, Ed. Științifică, 1973, pag 319)

Mă încearcă și acum un sentiment de profundă admirație pentru ce minte progresistă avea Profesorul și ce spirit deschis la nou și ce șansă de excepție pentru noi, învățăceii săi, să-l avem îndrumător. În cei 6 ani de realizare a tezei de doctorat (pentru N. Rădoane sau V. Surdeanu au fost mai mulți pentru că experimentul în teren era mai dificil) am fost lăsați să gândim liber, dar să dăm rapoarte dese privind stadiul de lucru. Nu existau mijloace de comunicare facile, doar scrisorile sau vizitele la Iași (obligatorii la sesiuni științifice, cu capitole din lucrare) sau vizitele Profesorului la Pângărați (din ce în ce mai rar cu cât vârsta înainta și schimbările politice îl întristau). În schimb, primeam de la el scrisori lungi pe foaie A4, un scris mărunt, dens, în linii oblice, cu adresare protocolară, întotdeauna la persoana a II-a plural. Conținutul lor era aproape exhaustiv cu sfaturi pentru teza de doctorat, de la cum să scriem prefața, cum și cui și în ce ordine să

adresăm mulțumiri, cum să realizăm capitolul de Istoric al cercetărilor în ordine cronologică și fără să omitem pe cineva, oricât de neînsemnat ar fi, cum să cităm în text sursele de informare, cum să realizăm planșele, cum să sortăm concluziile și cum să realizăm bibliografia. Apoi, când se apropia susținerea lucrării, sfaturi și idei privind comisia, protocolul oferit, documentele necesare, discursul de mulțumire etc. Obligatoriu, aștepta răspuns. Ion Ioniță, colegul nostru de la Stațiunea Perieni, ne spunea că atât de lungi și detaliate erau scrisorile de la Profesor că i-ar fi luat de scris o nouă teză de doctorat ca să-i răspundă. De aceea, el prefera să se urce în tren de la Bârlad la Iași și să-l viziteze pe Profesor pentru un răspuns direct.

Unii dintre noi mai bombăneau, nu se simțeau deloc confortabil cu acest stil. Însă sentimentul meu era că el se îngrijea să avem succes, să ne prezentăm onorabil în cele mai mici detalii, ca un părinte care îți spune de nu știi câte ori cum să ții furculița la masă și tu mereu uiți, dar peste ani, îți aduci aminte că sfatul lor ți-a intrat în reflex și cât de bine îți priește acum. Așa mi s-a întâmplat mie când eu însămi am ajuns coordonator de doctorate și am simțit aceeași grijă și responsabilitate ca ale Profesorului. Dar acum eu știam ce am de făcut grație învățăturilor primite.

Profesorul era prezent în grupul nostru, fie semnând articole împreună, fie prin prezența la manifestările științifice organizate la Piatra Neamț. Așa s-a întâmplat în 1986 la primul simpozion *Proveniența și efluența aluviunilor* care a marcat acea punte de legătură atât de mult dorită de Profesor, între cercetarea de geomorfologie aplicată și cercetarea și proiectarea de sorginte inginerescă. Cel care s-a luptat neobosit să pună în practică acest deziderat a fost Ioniță Ichim, figură carismatică, supranumit și „copilul teribil” al Geografiei românești (în foto el se află la stânga profesorului Martiniuc – foto nr. 47).

Fig. nr. 47. Prezența profesorului Constantin Martiniuc (este persoana în costum deschis la culoare în rândul din față) la lucrările Simpozionului Proveniența și efluența aluviunilor, Piatra Neamț, 1986, care a adunat specialiști de frunte din domeniul științelor pământului și științelor de inginerie și proiectare lucrări hidrotehnice (foto N. Rădoane).

Încheiem cu aceste frânturi din amintirile unor elevi oarecare copleșiți de personalitatea Profesorului, dar în preajma căruia aceștia s-au simțit binecuvântați. Nu am insistat pe partea formală a vieții profesionale a profesorului Martiniuc (Wikipedia, dar și colegii din catedră s-au ocupat generos de „cursus honorum” al Profesorului). Noi am dorit să arătăm o parte mică din omul pe care l-am admirat și ne-a trasat calea spre profesia de cercetător științific, apoi profesor la universitate cu puternice deprinderi de respect față de munca cinstită.

Piatra Neamț, iunie 2023

2.8. PROFESORILOR MEI, PERMANENTĂ GRATITUDINE

Petru Urdea⁴²

Când în scurgerea timpului ajungem, fără o anumită programare impusă, să răsfoim amintiri din perioada studenției, este oarecum în firescul lucrurilor să facem o trecere în revistă a acelor momente, fapte, oameni sau întâmplări care au lăsat ceva în sufletul nostru sau și-au pus o anumită amprentă pe devenirea noastră în această lume a iscodirii geografice. Ne simțim cuprinși într-un fel de retrospecție în care figurile umane sunt incluse în niște tablouri vivante care, pentru geografi, se desfășoară pe fundalul unor peisaje pe care, la începuturi, le-am înțeles doar cu ajutorul măștrilor. Avem parte de tresăriri spontane ale memoriei astfel că legăm persoane de locuri, locuri de momente de socializare juvenilă, glume savuroase și voci cu tonalități diferite, și chiar răbufnirii ale naturii. Cum asemenea secvențe de viață au stat ascunse în ghiocul tăcerii, exorcizarea acestei tăceri ne induce fiorul dezvelirii stărilor trăite în tinerețile noastre și..., mai apoi. Suntem de fapt puși să descompunem timpul trecut, să descoperim, cu multă bucurie, că și prin ungherele umbroase ale tinereții noastre – în celebra „epocă de aur” comunistă, plină de lipsuri și privațiuni –, apăreau clipe memorabile de iluminare lăuntrică, legate profund de anumite persoane/personaje. În cazul de față, comemorarea *profesorului universitar doctor docent Constantin Martiniuc* îmi întoarce gândurile cu aproape 5 decenii în urmă, perioadă în care am făcut cunoștință cu Iașul universitar. Și pentru că uneori suntem

⁴² Prof. univ. dr. emeritus în Universitatea de Vest din Timișoara, membru corespondent al Academiei Române.

tentați să credem că întoarcerea în timp devine ceva trăitor doar scriind sau povestind, în cazul de față se zămislește și astfel, fiind un fel de împotrivire față de curgerea nisipului în clepsidră. Ajung astfel ca, încercat în permanență de emoționante trăiri, în mintea mea să se deruleze mici filme colorate și pline de savoarea unor povești ce s-au sedimentat de-a lungul anilor de studenție, urmați, în cazul meu, de anii de doctoratură, uniți prin multe fire văzute și nevăzute.

Modul personal în care simt că trebuie să mă alătur acestui demers onorant pentru lumea geografilor ieșeni este intim legat de atmosfera tonică pe care, de-a lungul anilor, o întâlneam și de care mă lăsam pătruns, acolo, în casa geografiei ieșene. Primul meu contact cu Iașul universitar a stat sub semnul emoțiilor și stresului, specifice unor examene dure de admitere cu trei probe scrise și un examen oral, acesta doar pentru cei care obținuseră minimum 7 la proba scrisă, cu o vară caldă și „seacă” (apa în Complexul studențesc Târgușorul Copou era cu porția), pe acest fond venind bucuria admiterii. Firesc, succesul mi-a mai pus oarecum sufletul la loc, chiar dacă știam că studenția trebuie să mai aștepte, urmând apoi 9 luni ca primi militari cu termen redus înainte de facultate, la UM 01189 din Botoșani.

Toamna anului 1974 a marcat începuturile vieții mele de student, de student căminist ce re trăiam, alături de colegii de an, emoțiile reîntâlnirii cu atmosfera unui oraș studențesc, nu unul oarecare ci Iașul cu ale sale încărcături istorice și culturale. Cunoașterea corpului profesoral a stat conectată ca primă formă, firesc, la specificul curriculei din semestrul I al anului I, însă curiozitatea ne îndemna să întrebăm pe colegii mai mari despre ceilalți profesori. Cum eram atașat de cunoașterea reliefului, m-am interesat cine este profesorul de geomorfologie, disciplină specifică anului II, răspunsul fiind, prof. univ. dr. docent Constantin Martiniuc, „*un bunic blajin*”, eticheta aceasta confirmându-se și în cazul generației mele. Atent la

persoanele care parcurgeau lungul coridor al facultății și apoi „dispăreau” pe tronsonul cabinetelor profesoriale, am identificat ușor „un bunic” corpulent, cu o frunte foarte înaltă și o frizură pe o parte, îmbrăcat într-un costum gri, purtând o servietă de piele, cu două buzunare laterale, bine burdușită.

Ocazia de a-l cunoaște pe profesorul, omul, Constantin Martiniuc a apărut abia în luna iunie a anului 1975, când, pentru excursia de studii ce a durat 10 zile, ca studenți geografi în anul I am fost atașați anului II, practică focalizată pe geomorfologie. Cum era deja o regulă încetățenită, aceasta era condusă de către profesorul Martiniuc, titularul cursului de geomorfologie, avându-l ca partener pe asistentul Vasile Băican, cunoscut de către noi de la lucrările practice la disciplina Cartografie-Topografie. În paranteză fie spus, pe tot parcursul anului I cele mai multe probleme erau legate de disciplina „*Matematici speciale*” – unicat și noi în postură de „cobai” -, și apoi de lucrările practice la Cartografie-Topografie, cu o abordare matematică substanțială impusă de către domnul Băican (unii colegi intrau tremurând la aceste ore). Încă din prima zi de aplicație practică, – Iași – Botoșani – Rădăuți -, am constatat modul extrem de riguros științific și explicit în care ne erau prezentate elementele specifice geografiei zonelor parcurse, cu o focalizare aparte pentru geologie și geomorfologie. Chiar din acele momente, - ne întâlneam cu relieful de cueste din Câmpia Moldovei, cu complexitatea înșeuării de la Bucecea (fig. nr. 48), cu „deltele sarmațiene” de la contactul Platformei Moldovenesti cu Obcina Mare -, dat fiind faptul că avusesem un curs de geologie generală pe tot parcursul anului I, se contura în mintea mea ideea că abordarea pe baze geologice a studierii reliefului este un specific al geografiei ieșene. Cum aveam să constat apoi prin „confruntarea” în decursul celor patru ani de studii cu toate temele ce vizau relieful și apoi pe tot parcursul meu profesional și științific, tocmai această orientare

fundamentală, de substanță și cu relevanță de ordin metodologic a conturat ceea ce se definește a fi școala ieșeană de geomorfologie.

Fig. nr. 48. *Geomorfologie explicativă pe teren în Șaua Bucecea cu profesorul Constantin Martiniuc, în aplicația de studiu (22 iunie 1975 - foto P. Urdea).*

Cu ocazia acelei excursii de studii, pe un traseu incitant din punct de vedere geografic (Iași–Botoșani – Ipotești – Rădăuți - Vatra Dornei – Bistrița – Reghin – Sovata - Harghita Mădăraș – Tușnad - Lacul Sfânta Ana – Brașov – Rucăr - Cheile Dâmbovicioarei -Târgoviște – Muntele Roșu - Munții Ciucaș –Vulcanii Noroioși - Tulcea – Sfântu Gheorghe – Măcin – Brăila - Lacul Sărat - Cascadele Putnei – Focșani – Tecuci – Bârlad - Iași) am avut parte nu doar de adevărate revelații de natură științifică, cu pilduitoare exemple de abordare a traseelor tematice, ci și de modalități concrete de organizare a grupului pe traseele montane cu diferite grade de dificultate. Ni se indicau, ni se repetau mereu elemente eficiente de conduită precum „sistem monom”, „cavalerism” adică alternanța fete-băieți în șirul desfășurat pe potecă, nu vorbă ci controlul respirației, „ritmul cu care pleci să îl ai și la întoarcere”, alegerea pauzelor, „pulsul grupului” etc.

Documentarea de excepție, modul argumentat de explicare a realităților geomorfologice, trimiterile la ideile de bază ale geomorfologiei, exemplificarea adecvată și convingătoare, au fost elementele portofoliului său profesoral, regăsite apoi și la predarea cursului de geomorfologie. Pe lângă forma specifică unui magistru de factură clasică, pentru care desenul la tablă era un exercițiu consacrat, cursurile aveau o savoare aparte dat fiind modul în care intonațiile erau un gen de semnal de avertizare a importanței ideilor expuse și presărarea discursului didactic cu expresii care pentru noi purtau „marca Martiniuc”. Chiar și acum, după scurgerea a peste 40 de ani, la întâlnirile anuale ale grupului absolvenților anului „1978 - Geografie”, rememorăm „*bivolul de granit*”, pentru a sublinia complexitatea genezei catenelor alpine caracterizate prin șariaje și prezența intruziunilor magmatice, „*prundiș mășcat*”, atunci când era vorba de identificarea teraselor fluviale greu descifrate ca morfologie, sau „*hârtoape deluviale*”, în cazul versanților afectați de ample alunecări de teren, „*agestru*” etc.

Profesorul Constantin Martiniuc și-a onorat cu prisosință statutul de universitar, ca om dedicat valorilor academice, cu o apetență molipsitoare pentru cercetare, cu o preferință spre cea cu valențe aplicative, cercetare necesară organizării teritoriului și localităților. Corectitudinea, modestia, disponibilitatea spre dialog, comportamentul elevat și adeseori prea discret, ținuta vestimentară atent îngrijită, sobră când era cazul, sunt elemente ale necesarului tablou. La acest capitol nu pot uita că adeseori, pe un ton glumeț dar bine ținut, făcea unele remarci constructive la adresa ținutei cu care ne prezentam, mai ales că eram în perioada influențelor vestimentației hippie, cu cămăși și cravate foarte colorate, asortate contrastant, pantaloni largi în stil trapez și, bineînțeles, cu plete și chiar barbă.

Profesorul Martiniuc s-a dovedit a fi atașat profund de valorile tradiționale, netrădându-și obârșiile țărănești, bucovinene, de care vorbea

cu tremur în glas, cu o vădită notă nostalgică, valori evidențiate prin cinste, bun simț, corectitudine, punctualitate, amabilitate și multă înțelegere față de situațiile personale problematice ale studenților. Povestioara despre punctualitate are ca reper în memorie faptul că în excursiile de studii, la fiecare stop, nu preciza doar ora exactă la care trebuia să fim prezenți la autocar ci și faptul că cei care întârzie nu vor fi așteptați și că trebuie să știe că „*prima noapte e la Rădăuți*”, spusa aceasta rămânând expresia forță a tuturor opririlor de pe traseul aplicației.

Pentru mine impresia de „*bunic blajin*” s-a conturat chiar din a IV-a zi a excursiei de studii când, seara, după coborârea de pe Vârful Harghita, la cină în stațiunea Harghita-Băi, profesorul m-a invitat la masa dumnealui și pe un ton blând, foarte liniștitor mi-a alungat emoțiile și tremurul din glas, dialogul pe componenta „*luat la descusut*” devenind colocvial, ajutat fiind și de remarcile favorabile ale domnului Băican, care mă cunoștea din timpul semestrelor precedente. Întrebându-mă despre familie a translat și spre propria familie, exprimându-se cu o anumită evlavie la adresa soției, Jana Martiniuc, tot profesoară de geografie și a fiicei sale Lia, o frumusețe de fată cum aveam să constatăm mai apoi. Tot atunci am surprins modul în care știa să aprecieze o mâncare bună – în acele momente bucătăria secuiască -, conversația mergând și spre asocierea mâncării cu un vin potrivit, pledând însă spre cumpătare.

Rămânând la capitolul sentimente familiale trebuie să spun, și o fac cu strângere de inimă că, în timp, am perceput suferința interioară a domnului profesor în situația în care soția domniei sale se lupta cu o boală nemiloasă.

Corectitudinea, rigurozitatea abordării momentului evaluativ și comportamentul etic au fost evidențiate mai ales cu ocazia examenului la disciplina *Geomorfologie*, - „ziua norocoasă” de 13 iunie 1976 - , examen dificil prin vastitatea tematică și densitatea aparatului argumentativ specific

fiecărei teme, cursul și lucrările practice fiind pe durata a două semestre. Examinarea nu se rezuma doar la a prezenta subiectele ce erau pe biletul de examen ci tirul întrebărilor acoperea întreaga materie, domnul profesor fiind foarte exigent la capitolul exemplificărilor emblematice din țara noastră. Nu putem uita că în „rețeta de examen” partea cuvenită segmentului de lucrări practice era un fel de „*între Scila și Caribda*”, doamna profesor Irina Ungureanu, lector doctor pe atunci, fiind cea care, cu rigurozitate și mult zel metodologic ne-a condus spre dobândirea unor abilități specifice unui geomorfolog aplecat spre profesionalism. De fapt, am asistat la structurarea unei complementarități în tot ceea ce am trait în legătură cu disciplina geomorfologie. Pe de o parte maniera și fundamentarea teoretică clasicistă a domnului profesor și, pe partea cealaltă, modernitatea și complexitatea întregului demers specific lucrărilor practice, cu evidențierea importanței însușirii unui vocabular de specialitate actualizat – pentru ca aveam parte adeseori de subtilități rafinate, spusa colegilor „*să aveți dicționare la îndemână*” exprima o necesitate și era de strictă actualitate -, și cu dese evadări în orizontul local apropiat, conduse exemplar de către doamna profesoară Ungureanu.

Chiar dacă în anii următori nu am mai avut cursuri cu domnul profesor, implicarea domniei sale într-un proiect de anvergură ce avea drept țintă cunoașterea și monitorizarea zonelor sensibile la procese geomorfologice și hidrogeologice de pe raza municipiului Iași – proiectul era supravegheat de însuși Ion Iliescu, pe atunci prim-secretar al Comitetului Județean PCR; a fost prezent și la anumite întâlniri de lucru cu noi, pălmașii -, a însemnat și antrenarea unui grup amplu de studenți. Misiunea noastră era aceea de a efectua observații asupra suprafeței ariilor de studiu, inclusiv asupra fisurilor care erau prezente în pereții multor case construite pe deluvii de alunecare – eu aveam ca arie de responsabilitate cartierul Moara

de Vânt unde, adeseori, trebuia să mă lupt cu noroaiele și cu haitele de câini -, și de a efectua măsurători asupra nivelului apelor freatice din multele foraje existente. Aceste măsurători trebuiau a fi efectuate săptămânal și, în cazuri deosebite ca ploi sau topirea bruscă a zăpezii, după fiecare eveniment. Lunar sau bilunar avea loc o întâlnire în care eram obligați să ne prezentăm rapoartele. Acestea cuprindeau rezultatele observațiilor și măsurătorilor, interpretarea acestora în raport cu datele climatice înregistrate la platforma meteorologică din fața facultății. Discuțiile foarte aplicate erau un exemplu de abordare pragmatică a analizei unor fenomene, domnul profesor fiind atent la toate elementele de detaliu ce puteau exprima specificitatea morfodinamicii unei zone. Trebuie să recunosc că toate aceste activități au fost un excelent exercițiu care ne-a condus la însușirea unui mod foarte riguros de elaborare a unui referat științific de geomorfologie aplicată, rigoarea manifestându-se inclusiv asupra calității colilor pe care scriam raportul – *„să nu veniți cu hârtie de împachetat mășline”* -, pe modul de redactare și cel de executare a materialului grafic.

Chiar și după terminarea facultății, prin dese prezențe la facultate legate de pregătirea doctorală, dar mai ales cu ocazia reuniunilor științifice pe care nu doream „să le scap”, nu mi-l pot aminti pe domnul profesor decât în modul de adresare elegant și încurajator, spunând că munca asiduă și dedicată profesiei este esențială pentru frumoase reușite pe plan științific personal. Căldura dialogului răzbătea mai ales cu prilejul unor contacte directe, făcând apel la tenacitatea și seriozitatea muncii unui țăran gospodar, aceasta pentru că originile noastre țărănești ieșeau adeseori la suprafață.

La finalul acestor rânduri, rămânând cuprins în mrejele amintirilor constat că, fiecare amintire, fiecare istorioară conduce spre exteriorizarea unui sentiment, a unei emoții, a unei trăiri ce ne-a marcat și/sau încântat și

care, adeseori, a fost legată de o anumită comunitate, în cazul acesta de comunitatea dragilor geografi ieșeni (fig. nr. 49).

Fig. nr. 49. *Promotia 1978 cu prilejul cursului festiv și a fotografiei de grup în fața corpului B al Universității „Al. I. Cuza” din Iași. În rândul 2, al doilea din dreapta este profesorul Martiniuc (6 aprilie – foto P. Urdea).*

Prin gândurile exprimate mai sus, cu doza cuvenită de respect, îi cinstesc pe cei care au construit într-un mod substanțial și cu elemente de exemplaritate geografia ieșeană, iar profesorul *Constantin Martiniuc* face parte din elita acestui corpus academic care, având ca și crez de viață angajamentul deplin pentru cercetarea geomorfologică, prin ceea ce a știut să transmită zecilor de generații a jalonat magistral acel specific recunoscut de către mulți ca fiind „școala ieșeană de geomorfologie”. De pe această poziție, la final, ca un corolar personal, o spun apăsător, rădăcinile mele de geomorfolog sunt înfipte primar în acest nutritiv substrat academic.

Timișoara, 24. 07. 2023

2.9. CONSTANTIN MARTINIUC – OMUL DEPLIN AL EPOCII SALE, DASCĂL DESĂVÂRȘIT ȘI CERCETĂTOR GEOMORFOLOG AUTENTIC

Constantin Rusu⁴³

Cu siguranță este foarte greu de probat veridicitatea unor fugare gânduri despre un magistru, după exact jumătate de secol de la terminarea facultății. Fără doar și poate, pe durata studenției am beneficiat din plin de primele două calități enumerate mai sus și am intuit și pasiunea cercetătorului care ne-a deschis drumul cunoașterii spre ceea ce adesea spunea ca este „regina” Geografiei, adică Geomorfologia.

Am început prin a spune că a fost omul deplin al epocii sale, în sensul în care a creat aproape întreaga sa operă științifică și carieră universitară într-un regim de tristă amintire, dar fără să facă nici temeneli nici jurăminte de credință, bazându-se doar pe performanță, pe un deplin bun simț și pe o nedisimulată credință în binefacerile domeniului pe care l-a cultivat cu obstinență de-a lungul întregii sale vieți. De la bun început trebuie să punctăm faptul că s-a născut în afara granițelor actuale ale țării, la data de 10 iunie 1915, în localitatea Ciudeiu, județul Storojineț, din Bucovina de Nord (azi în teritoriul Ucrainei) și a părăsit această lume în 6 decembrie 1990, înainte de a ne da cu toții seama dacă momentul decembrie 1989 a fost cu adevărat miraculos sau doar o himeră. De altfel, finalul lunii noiembrie și începutul lunii decembrie 1990 a fost marcat de trei pierderi ireparabile ale unor mari magistri ai școlii ieșene de geografie: Ion Gugiuman, Constantin Martiniuc și Vasile Băcăuanu (în doar zece zile).

⁴³ Prof. univ. dr. emerit Universitatea „Alex. I. Cuza” din Iași, Facultatea de Geografie și Geologie și Filiala Iași a Academiei Române.

Revenind la personalitatea evocată în aceste rânduri, trebuie să recunosc că aceasta s-a clădit în timp, având câteva repere definitorii. Nu trebuie uitat faptul că a văzut lumina zilei într-un ținut profund românesc, care a fost cedat prin dictat defunctei U.R.S.S., dar care și astăzi aparține unui alt stat. Mai mult decât atât își pierde și tatăl în timpul primei conflagrații mondiale, dar moștenește trăsăturile definitorii ale unei familii țărănești modeste, fiind crescut în spiritul unui respect aproape sacru pentru muncă, cât și pentru normele morale extrem de sănătoase și ale obiceiurilor strămoșești.

Un alt pilon important al devenirii profesionale a magistrului Constantin Martiniuc l-a reprezentat școala, toate cele patru cicluri de studii (primar, gimnazial, liceal și universitar) realizându-se în perioada interbelică, integral pe teritoriul României, cu liceul în orașul Storojineț, iar cu facultatea la Universitatea din Iași, unde a absolvit Facultatea de Științe, Secția de Geografie. La Iași a beneficiat de cursurile unor magiștri desăvârșiți precum Ion Atanasiu, Ioan Borcea, Mihai David, Gheorghe Năstase ș.a., fiind iremediabil atras de studiul geologiei și al geografiei, îndeosebi al geografiei fizice și al geomorfologiei. Atmosfera acelor vremuri a fost ulterior transmisă generațiilor următoare de studenți, personal păstrând și astăzi nostalgia vremurilor de mult apuse, în care universitatea reprezenta un reper fundamental, studenția – o virtute, iar absolventul – o garanție pentru viitor, un fel de „stâlp al societății”.

Aminteam în preambul de sintagma „omul deplin al epocii sale” ceea ce denotă un comportament absolut meritoriu în care elementele de sprijin sunt (în opinia mea!) civismul și onestitatea. Și-a construit viața personală bazată pe înțelegere și armonie, fiind căsătorit cu o colegă de breaslă (Jana Martiniuc, născută Martinescu), întreținând un cuplu extrem de echilibrat, crescându-și în armonie unica fiică, dar având sub părinteasca-i oblăduire și

generații succesive de studenți. După dispariția prematură a soției (în anul 1978) lucrurile se complică în viața privată a profesorului, pe lume vine mai târziu și un nepot, dar care aproape paradoxal urmează tot Facultatea de Geografie și Geologie, însă fără a-l mai vedea și absolvent (din păcate!).

Amintirile personale din perioada studenției proprii sunt numeroase, multe cu iz moralizant, povețele profesorului fiind pilduitoare pentru generații întregi de studenți. Sunt de menționat numeroasele aplicații de teren în cadrul orelor de lucrări practice, când însoțiți de profesorul Vasile Băcăuanu și tânăra doamnă Irina-Brândușa Ungureanu „colindam” terenurile mărginașe Iașului, iar în pauza de prânz „degustam” unele din bunătățile din rucsacul pregătit special de doamna Jana. În plus, cam la două săptămâni mergeam (băieții) pe stadionul din Copou, unde duminica la ora 11 (la matineu) juca „Politehnica” Iași în divizia secundă. Așa că în pauza de la ora 11⁴⁵ serveam un mic dejun (+prânz) în tribună, ceea ce ne ținea în formă aproape toată ziua.

Fără a plictisi foarte tare cititorul, mai aduc în atenție încă o întâmplare dintr-o practică cu studenții în Masivul Rarău. Având în vedere teza mea de doctorat din această arie montană am fost cooptat să particip la această activitate, deși figuram cercetător la Stațiunea de la Pângărați-Neamț. Cazarea era asigurată la Hotel „Alpin”, în camere de două locuri și cum colegii profesorului din Iași au stabilit „prioritățile” am fost repartizat în cameră cu domnia sa. Ce a urmat e de poveste! La ora stabilită (zece seara) m-a pus să încui ușa de la intrare și să verific dacă studenții sunt în camere, lucru pe care l-am executat (pe jumătate!). A urmat un *tête à tête* la marginea paturilor, eu într-un tricou și un pantalon scurt, dumnealui în pijama, unde cel puțin două ore m-a povățuit și îndrumat pertinent privind principiile și moralitatea în cercetarea științifică, eu expunându-i anterior diferite opinii privind relieful regiunii.

Da! Pot spune cu tărie că personajul Constantin Martiniuc a fost într-adevăr un „om deplin al epocii sale” și pentru aceasta un simplu cuvânt este suficient: *Respect!*

După absolvirea cursurilor universitare cu rezultate remarcabile și după susținerea examenului de licență (în 1939) este propus și ulterior încadrat ca asistent. În mediul universitar ieșean parcurge cu mici sincope toate treptele ierarhiei: asistent (1939-1950), șef de lucrări (1950-1951), apoi conferențiar (1951-1966) și profesor (1966-1980). După ieșirea la pensie devine profesor consultant, însă „formarea continuă” s-a materializat și prin obținerea doctoratului în 1968 și ulterior a titlului științific de „doctor docent”. Menționez faptul că la acea perioadă (1960-1970), școala geografică ieșeană nu beneficia de conducere de doctorat, majoritatea cadrelor didactice obținând acest titlu științific la Universitatea din București, prin persoana lui Vintilă Mihăilescu (cazul profesorului Constantin Martiniuc) și la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, la magistrul Tiberiu Morariu.

Ca student am avut prilejul de a-l avea ca profesor pe Constantin Martiniuc, titularul disciplinei de Geomorfologie, temporar predând și cursuri de Hidrologie generală și Metodica cercetărilor de teren. Cursul de geomorfologie s-a remarcat prin veridicitate, temeinicia ideilor, ipotezelor și teoriilor, captând atenția generațiilor succesive de studenți, prin claritatea expunerii și har pedagogic. Din această perspectivă, a fost în permanență admirat și a asigurat o emulație în rândul discipolilor pe care i-a creat și îndrumat. Adept al geomorfologiei clasice, a cochetat continuu cu particularitățile geomorfologiei regionale și, prioritar, cu specificul geomorfologiei aplicate, așa cum vom releva în cele ce urmează.

Amintirile acelor vremuri rămân veșnic în memoria foștilor studenți, mulți devenind ulterior geomorfologi de marcă la nivel național, cât și prin

temeinicia pregătirii de amănunt, așa cum a fost cazul componentei de cartare geomorfologică. Generații de-a rândul s-au bucurat (dar au și „suferit”!) în fața celebrelor caiete de teren, concepute mai ales pentru practicile de specialitate, ca în cazul celor de la Stațiunea „Stejarul”, de la Pângărați, Neamț.

Pasiunea pentru geomorfologie a fost inoculată și unor studenți pasionați de acest domeniu, deveniți ulterior geomorfologi de vază la nivel național, memoria selectivă reținând o serie de nume care în bună măsură au fost doctoranzi ai profesorului sau au lucrat în echipele sale de teren, dar care au devenit și cadre didactice universitare la Iași (Irina-Brândușa Ungureanu, Ioniță Ichim, Ion Bojoi, Ion Ioniță, Dumitru Ploscaru), Cluj-Napoca (Virgil Surdeanu) sau Suceava (Costică Brânduş, Maria Rădoane, Nicolae Rădoane), cât și alte personalități ale științelor geonomice din România (Constantin Grigoraș și Gheorghe Lupașcu, geografi pedologi), inclusiv a altor mari specialiști geografi precum Victor Sficlea (cartograf) sau Virgil Apopei de la Stațiunea „Pângărați”.

Calitatea de mentor spiritual se leagă și de comunicarea profesională, în perioada în care actualele mijloace lipseau, motiv pentru care corespondența personală deținea un rol semnificativ. De aceea, exegeții operei și activității lui Constantin Martiniuc vor trebui să adune toate scrisorile adresate colaboratorilor și discipolilor, care constituiau adevărate „îndreptare metodologice” privind „managementul” cercetării științifice în domeniul geografiei.

Din acest punct de vedere, nu pot decât să apreciez la modul obiectiv activitatea profesională, atât cu studenții, cât și la nivelul doctoranzilor, rezultatul fiind unul remarcabil, pentru care singurul calificativ potrivit este: *Respect!*

Activitatea științifică a lui Constantin Martiniuc a fost laborioasă și relativ diversă sub aspect tematic. Exegeții operei sale au inventariat peste 150 de lucrări științifice, evidențiind preocupările sale predilecte pentru studiul reliefului. Pe lângă contribuțiile referitoare la dezvoltarea Geomorfologiei generale, merită a fi amintite lucrările care au ca subiect problematica cartografiei geomorfologice, selectând doar lucrarea *Harta geomorfologică R.P.R., scara 1/500.000*, publicată în lucrarea monumentală „*Monografia geografică a R.P.R.*” (Editura Academiei, București). Extrem de interesante și cu certe elemente de noutate sunt și contribuțiile științifice care vizează studiul teraselor (Miletin, Bahlui, Moldova, Siret etc), al proceselor de versant și degradărilor de teren, plus alte contribuții remarcabile sub aspect geologic, hidrogeologic și hidrologic asupra unor teritorii din partea de est a României. Relevante în aria de cuprindere și ca impact socio-economic sunt și abordările privind observații și studii geomorfologice asupra unor așezări urbane (Bârlad, Huși, Iași, Suceava, Fălticeni, Vatra Dornei ș.a.), ceea ce denotă un anumit răspuns față de comandamentele autorităților vremurilor din acea perioadă.

Studiile de geomorfologie aplicată s-au extins vizibil în timp, vizând aspecte legate de sistematizarea localităților urbane și rurale sau care abordează relația cu „economia națională”, inclusiv în lucrări de anvergură (*Geografia Municipiului Iași*, 1987), ceea ce demonstrează o anumită „raliere” la comandamentele epocii.

Pe lângă studiile de geomorfologie aplicată extrem de interesante și de importanță științifică sunt și contribuțiile aferente geografiei regionale, privind diferite subunități ale țării: Cotnari, Baia-Suceava (teritoriul tezei de doctorat), dar mai ales asupra unor regiuni subcarpatice (Subcarpații Moldovei și cei din partea de est a Depresiunii Colinare a Transilvaniei), chiar și de la nivelul Podișului Moldovei.

Toate acestea denotă paleta foarte largă a preocupărilor științifice, de la aspecte cu vădite conotații geologice, până la varii aspecte fizico-geografice, cu accent nemijlocit pe problematica reliefului, privit sub multiple componente genetico-evolutive sau de interes practico-aplicativ.

La începutul acestei prezentări aminteam faptul că profesorul Constantin Martiniuc a fost catalogat ca „omul deplin al epocii sale”. La această „etichetare” contribuie și faptul că a fost creator de școală geomorfologică la Iași. Fără a intra în alte amănunte nerelevante aș vrea să precizez doar un singur aspect: între 1965 și 1970 a fost și director al Stațiunii de cercetări biologice, geografice și geologice „Stejarul”, de la Pângărați-Neamț, din subordinea Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. În această calitate a militat pentru cristalizarea unui colectiv valoros de geografi, unii deveniți ulterior profesori universitari în țară, precum Ion Florin Mihăilescu (la Universitatea „Ovidius” din Constanța), dar majoritatea fiind foști doctoranzi, care au avut remarcabile cariere universitare la Suceava (Ion Bojoi, Maria Rădoane, Nicolae Rădoane), Cluj-Napoca (Virgil Surdeanu) și Iași (Ion Bojoi, Ioniță Ichim și Gheorghe Lupașcu). În această categorie aș vrea să mă includ și eu, chiar dacă venirea mea la Stațiunea „Stejarul” a survenit ceva mai târziu (în 1973), beneficiind însă de îndrumările transmise colegului Gheorghe (Giovani) Lupașcu prin corespondența de care menționam anterior.

Din aceste simple și succinte motive, în calitate de fost student și (modest) discipol, nu pot decât să închei doar printr-un simplu și iarăși sincer: *Respect!*

Despre viața și creația unui geograf ieșean, care privea Geomorfologia ca pe „Regina Geografiei” sau „Floarea Geografiei” pot fi spuse sau scrise pagini întregi, capitole sau cărți de analiză sau de amintiri. În cele câteva rânduri nu am dorit altceva decât să evoc doar câteva succinte amintiri, într-

un moment când după o jumătate de secol m-am despărțit de viața de student, dar nu m-am depărtat de Geografie nici un moment.

Așadar, printre cei ce merită cu prisosință a fi evocați, profesorul Constantin Martiniuc este în topul preferințelor, pentru edificiul urmărit și realizat, de creator de școală, dar și pentru privilegiul de a-l fi avut magistru.

Iași, 2 iulie 2023

2.10. PROFESORUL CONSTANTIN MARTINIUC - COLEGUL, VECINUL, OMUL

Eugen Gheorghiu⁴⁴

Am avut șansă să mă aflu în apropierea profesorului Constantin Martiniuc o importantă perioadă de timp a carierei mele, ceea ce m-a determinat să aleg și titlul prezentei evocări. Dintre toate amintirile mă voi referi doar la câteva momente din viața noastră, din suita evenimentelor pe care le-am trăit alături de profesor, atât în universitate cât și în afara ei.

Fiind colegi de birou aveam posibilitatea să discut uneori cu profesorul Martiniuc diverse subiecte care-l preocupau. În majoritatea cazurilor, profesorul avea obiceiul să ridice îndeosebi probleme de geohidromorfologie și asta pentru că încerca și alte opinii pentru a-și clarifica ipotezele științifice la care lucra. Din multitudinea experiențelor de teren, cele mai multe transpuse în numeroase comunicări științifice, îmi aduc

⁴⁴ Lector universitar la Facultatea de Geografie și Geologie a Universității "Alexandru Ioan Cuza" din Iași (în perioada 1965-2003).

aminte cu satisfacție despre prima lucrare științifică scrisă de noi în care susțineam prezența periglaciului în comuna Vlădeni, pe valea Jijiei.

Altă dată, fiind pe teren, în zona de contact al orogenului carpatic cu platforma moldovenească, undeva spre granița impusă de U.R.S.S. după 1945, am fost sfătuiți de un coleg din universitate să înnoptăm la o familie de bucovineni din zonă și care erau rude de-ale sale. Am ajuns obosiți la destinație, spre seară, iar gazdele noastre ne-au întrebat cu ce să ne ospăteze, femeia arătându-și disponibilitatea să gătească repede ceva. Ne-am consultat din priviri și, cu o voce slabă și ușor tremurândă, profesorul Martiniuc, a zis: „nu vrem ca să deranjăm, dar dacă se poate eu aș mânca niște tocinei”⁴⁵. Gazda noastră s-a luminat parcă la față pentru că și-a dat seama imediat că e vorba de un bucovinean, iar toată seara s-a desfășurat cu amintiri din copilăria profesorului în satul său situat nu departe de satul în care ne aflam. În dialogul iscat s-au pus întrebări asupra evoluției satelor și s-au depănat numeroase amintiri, chiar dacă acele teritorii au fost cotate de alt imperiu respectiv cel sovietic.

Fiind o fire extrem de meticuloasă și organizată, atât pe teren ca și acasă, Profesorul Martiniuc, avea un program pe care îl respecta cu sfințenie. Pe timpul deplasărilor în teren își nota totul în carnețele. Era foarte ordonat în tot ceea ce făcea, știa foarte bine ce și cum să-și noteze pe baza unui ochi avizat de foarte bun observator. În ziua următoare de teren se trezea la ora 5 dimineața și revedea toate notările zilei anterioare și le trecerea pe curat într-un alt carnet. Își făcea ordine cronologică asupra observărilor de teren a zilei precedente, ca să nu existe interpretări eronate datorate neatenției. În programul său de lucru respecta cu sfințenie condiția biologică și mesele,

⁴⁵ Chiftele din barabule (cartofi în Bucovina – n.a.) decojite și trase pe răzătoare, stoarse și apoi amestecate cu făină de grâu sau secară, ou sau brânză și prăjite în ulei sau untură, după caz.

cea mai importantă era masa de dimineață urmată de un prânz mediu, iar seara, de obicei, nu mânca.

În biroul de la universitate profesorul își păstra printre altele toate carnetele cu însemnările de teren alături de arhiva sa formativă, precum și documentele de secretariat ale numeroaselor contracte de cercetare ș.a. Una din piesele sale prețioase era și carnetul de student în care apărea, semestrial, o parafă universitară însoțită de textul „studentul a achitat integral taxele”. Notele în perioada aceea se treceau în carnetul de student cu două zecimale! Era perioada învățământului superior cu taxă și probabil că mama profesorului făcea mari eforturi financiare pentru a putea achita la timp taxele! Cred că-l păstra cu sfințenie pe acel carnet, tocmai ca o recunoștință a efortului mamei sale la devenirea lui profesională.

Mama sa, Floarea, a locuit împreună cu familia profesorului. S-a ocupat permanent de creșterea și educarea nepoatei, Lia. Pentru noi, vecinii profesorului, era o adevărată plăcere s-o admirăm pe doamna Floarea gătită, în zi de duminică și sărbători importante, în straie populare bucovinene cu fotă, catrință și bundiță cu marginile împodobite cu blăniță de jder sau veveriță, cum ieșea la plimbare sau probabil că mergea la biserică. În ținuta sa impecabilă doamna Floarea mergea dreaptă pe stradă, iar mândria portului său popular parcă transpira din toate mișcările corpului. Credem că prin comportamentul său, mama profesorului, dovedea o îmbinare naturală între educație și tradiție, în fapt aspecte vizibile la toți românii bucovineni, asociate mândriei sale pentru devenirea profesională a unicului său fiu! Profesorul nu avea nicio activitate casnică pentru că acasă mama sa și soția, doamna Jana, se preocupau ca acestuia să nu-i lipsească absolut nimic și să-și urmeze cariera cu dedicație.

Profesorul Martiniuc avea o anumită dârzenie, numai că era una blajină, conformă zicem noi cu ascendentul său nativ bucovinean. Mândria

sa era însă una ponderată, poate chiar ascunsă, ca “o biblie” lăuntrică de cel mai mare preț. Lucru acesta era vizibil și după modul cum îi trata pe studenții bucovineni, fără favoritisme și cu „dojana” constantă a nevoii de valoare și învățare continuă, a studiului profund cu maximă conștiinciozitate profesională și onestitate.

Pe profesor l-au legat câteva prietenii durabile, amintesc aici de profesorul Liviu Ionesi (geolog originar din Frătăuți, deci bucovinean) și de profesorul geograf și pedolog Nicolae Barbu.

Profesorul Martiniuc avea și el plăcerile lui. Era un împătimit suporter al echipei locale de fotbal. Reușise să ne convingă pe câțiva de pe strada noastră și din bloc de acest „microb” și la fiecare meci urcam Copoul în grupul nostru de cca 10-12 suporteri, la care se adăugau inevitabil și studenți geografi veniți benevol sau invitați de profesor.

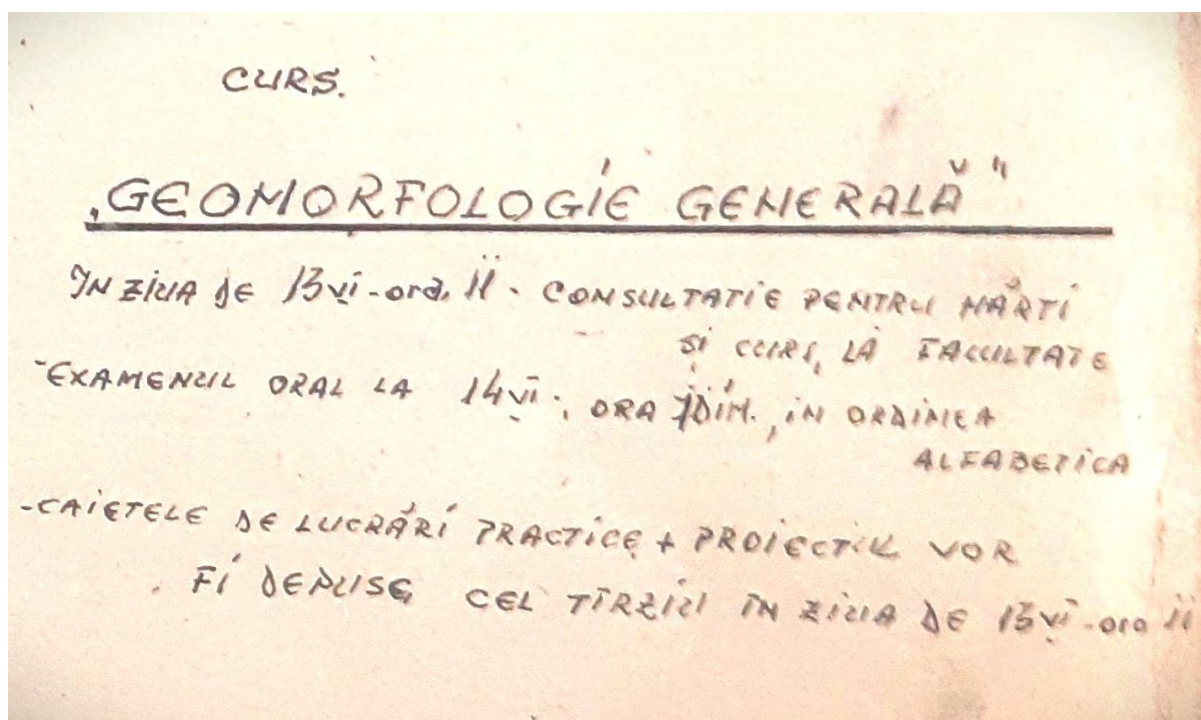

Fig. nr. 50. Modul original de programare a examenelor pentru studenți

La universitate profesorul își stabilise o procedură destul de interesantă pentru evaluarea studenților, foarte precisă și planificată cu

termene clare (figura nr. 50). Înaintea examenelor studenții susțineau un colocviu, în care erau verificate cunoștințele de la seminarii și în baza acestei evaluări pre-examen promovau sau nu! Fiecare student trebuia să prezinte caietul de lucrări practice efectuate și proiectul individual. Profesorul își nota după fiecare oră de seminar răspunsurile date de studenți și evaluările asupra acestora, astfel încât la colocviu el avea o situație foarte clară asupra învățării continue și a nivelului cunoștințelor acumulate de fiecare student în parte. Aceste fișe individuale cu rezultatele studenților îi permiteau profesorului să facă și analize psiho-pedagogice, el având obiceiul să prevadă traiectul profesional viitor al absolvenților săi cu maximă acuratețe.

Ca orice om de valoare academică recunoscută la cel mai înalt nivel profesorul Martiniuc a avut și detractorii săi. Spre sfârșitul carierei universitare a fost treptat marginalizat, unii chiar punându-i la îndoială teza de doctorat susținută la București în 1949 pe motiv că nu și-a publicat-o. Probabil că aceste acuzații să-l fi mâhnit profund și i-au șubrezit și mai mult sănătatea profesorului. Deja el suferise alte șocuri familiale în urma decesului soției și plecarea singurei fiice cu nepotul peste hotare, plecare marcată și de imposibilitatea de a-i vedea din considerentele politice ale vremii. Aceiași detractori ai profesorului Martiniuc luau în bășcălie o lucrare a sa, de prin 1956 (sper că nu greșesc datarea!), scrisă împreună cu Ion Șandru și alți colaboratori, care se referea la posibilitatea regularizării Prutului în urma construirii unui baraj mare în județul Botoșani și amenajării unui port care să deservească lașul amplasamentul acestuia fiind propus în zona confluenței noi Prut-Jijia, de lângă satul Chiperești, în comuna Țuțora. Cu toate aceste interpretări rău intenționate din partea unor colegi barajul s-a construit, Prutul s-a regularizat ca debit, gura de vărsare a Jijiei s-a mutat pe acel nou amplasament proiectat, terenurile agricole au fost scoase

de sub pericolul inundațiilor frecvente, s-au amenajat sisteme de irigații, însă numai amenajarea portului și a flotabilității cursului râului, care este puternic meandrat datorită pantei reduse de scurgere, a rămas un deziderat pe termen lung. Uneori, profesorul, care chiar dacă nu prea avea umor, îi mai șfichiua științific pe unii, afirmând că „clima suferă modificări ciclice și Prutul va redeveni navigabil, așa cum era în perioada medievală când turcii circulau cu vase mici pe râu și amenajaseră hambare militare la Leova și Ungheni...”.

După pensionarea profesorului și retragerea sa treptată din activitatea de profesor consultant, cea mai mare parte a lucrurilor sale personale au fost transferate pentru crearea unui mini-muzeu al facultății, în care să fie adunate materiale personale ale foștilor profesori. Se identificase spațiul liber în una din încăperile decanatului. De acest proiect se ocupa profesorul Gh. Lupașcu, căruia i-am predat inventarul personal al profesorului Martiniuc. Printre altele, îmi amintesc că am donat din biroul profesorului un altimetru „Altimex”, o busolă geologică, colecții de roci și fosile de pe teren, toate caietele și carnetele cu observațiile de teren. Din păcate și biblioteca personală a profesorului Martiniuc de la facultate a fost împrăștiată.

Din „evaluările” mele personale, dar și din părerile altor colegi, considerăm că profesorul Martiniuc ar fi putut avea realizări științifice deosebite și în domeniul geologiei, cunoștințele sale vaste de stratigrafie și geologie generală fiindu-i utile în fundamentarea unor teorii și evoluții geomorfologice. După modul său profesionist de interpretare a reliefului susținem eticheta de creator de școală geomorfologică aplicată care i-a fost atribuită Profesorului dr. doc. Constantin Martiniuc.

Iași, 3 august 2023

2.11. UN PORTRET INTELECTUAL AL PROFESORULUI CONSTANTIN MARTINIUC

Silvia Vieru⁴⁶

Anul universitar 1948 – 1949 a debutat sub auspiciile Reformei Învățământului. Anul I era puțin altfel, mai diferit și variat ca pregătire teoretică a candidaților. S-au înscris măicuțe, studenți de la teologie (mănăstirile și facultățile teologice s-au desființat în acel an), ofițeri delocați și noi ăștia „normali”. Formam două grupe de studenți, care la început priveam studenția cu teama de necunoscut. Acordam toată atenția cu seriozitate și conștiinciozitate orelor de curs. Frecvența și prezența erau obligatorii, cu o evidență strictă, cât și o deosebită grijă pentru examene, locația era amfiteatrul „Grigore Cobălcescu”. Notițele erau scrise cu creionul, pe caiete dictando. Călimara cu cerneală și condeiul cu peniță le foloseam doar la lucrările de control. Nu cunoșteam stiloul sau pixul! În schimb, am avut profesori de excepție: Pierre Jeanrenaud – care era decanul facultății – , Gheorghe I. Năstase, Nicolae Lupu, Ion Sîrcu, Ioan Șandru, Ion Gugiuman și nu, în ultimul rând, Constantin Martiniuc – conferențiar pe atunci la catedra de geomorfologie.

Ni se părea nouă a fi puțin mai deosebit! Trăia într-o cheie sobră a vieții, fiind un profesor echilibrat, moderat, evita excesele, nu-i cerea vieții vreun confort. Empatiza cu studenții. Uneori ne ținea în tensiune. Ne cerea să fim punctuali, ordonați, organizați. Altfel își reformula cerințele și întrebările. Avea un farmec, o calitate de a atrage, o eleganță în expresii,

⁴⁶ Profesoară în Botoșani, absolventă a Universității „Alex. I. Cuza” din Iași promoția 1952.

pedant, foarte meticulos, ba chiar de o minuțiozitate exagerată. Orele sale erau atractive, vocea sa avea un timbru plăcut și deținea un mod articulat de a oferi explicații. Adesea ne vorbea de Emmanuel de Martonne, Simion Mehedinți, Victor Tufescu, Ion Simionescu, Mihai David ș.a., exprimându-și punctele personale de vedere despre cercetările acestora.

Ne anunța lucrările de control. Îmi amintesc că la una din lucrări un subiect era despre „Particularitățile geomorfologice ale Subcarpaților”. Ne sugera și câteva repere de tratare a subiectului: cueste, înșeuări, sinclinale-anticlinale, uluce depresionare, văi largi cu terase, depresiuni de eroziune. Cartea sa de vizită a fost înobilată cu lucrarea „Subcarpații”, care cuprindea rezultatele cercetărilor sale de teren, o carte de căpătâi în opinia noastră atunci la începuturile afirmării școlii geomorfologice ieșene dezvoltată de Constantin Martiniuc. Drumul cărții în acea perioadă era mult diferit și dificil, iar volumul profesorului Martiniuc este probabil mai puțin cunoscut acum! O coincidență fericită a fost la examenul de grad unde examinator era profesorul Martiniuc, când mi-a căzut biletul care avea subiectul „Subcarpații”. A fost încă o dovadă a bunei pregătiri a subiectului, dar și o mare recunoștință pentru profesorul nostru.

Deseori profesorul Martiniuc ne scotea pentru lucrări practice de teren pe cele 7 coline ale orașului, cartări pe la Șorogari sau Repedea ș.a. Făceam excursii în care mereu eram însoțiți „de depresiuni sinclinale dominate de culmile axate pe anticlinale”. Era fascinat de cunoșterea deschisă de teren, care aducea o viziune nouă și originală asupra formațiunilor neogene cutate. În excursii participam studenții din toți anii. Eram săraci! Nu aveam echipamentul adecvat. Îmbrăcămintea și încălțăminta o procuram de pe cartele, cu puncte. Urcam greu pe calcarele cu în crustații de corali din Masivul Rarău. În spate purtam o raniță militară de care atârnam un bidon din aluminiu, pentru apă. Îmi amintesc cum, fiind

pe vârful Ciucaș, neavând apă, umpleam bidonașul cu zăpadă pe care o îndulceam cu marmeladă, iar apoi agitam recipientul până se topea zăpada...! Hrana se compunea dominant din conserve și pâine uscată. „Autocarul” acelor vremuri grele era un camion deschis, fără prelate, cu bănci din lemn. „Camera de hotel” era vreun pod cu fân sau podeaua unei clase de școală. Nu aveam aparate de fotografiat sau ceasuri. Nu erau autostrăzi, ci doar drumuri de țară neasfaltate, un fel de rupturi de falie! Profesorul ne vorbea tot timpul de „modelarea naturală a reliefului”.

Studentii participau la sesiunile de comunicări ca auditoriu. Îmi amintesc că la una din sesiuni a fost dezbătut subiectul „Despre fenomenul de diapirism” al lui Ludovic Mrazec. Erau propuse și alte diverse teme de geomorfologie aplicată, care au fost analizate cu mare acuratețe. Profesorul Martiniuc manifesta o dorință de grabnică îndreptare a problemelor eronate din bibliografia geografică. Considerațiile cu privire la starea geomorfologiei erau departe de a fi optimiste. Era pătruns de ideile științifice reformatoare. Era împotriva interpretărilor deformatoare ale datelor de geografie fizică. Ne spunea că unele informații prezentate ca fiind categorice pot fi trecute în categoria „discutabil”. Nu-i lipsea eleganța în dialogul intelectual, fiind considerat drept unul din cei mai prolifici geomorfologi români. Cu o gândire complexă a încercat să modernizeze geomorfologia. Printre alte lucrări cu care și-a desăvârșit personalitatea științifică demn de amintit este „Dicționarul geomorfologic” o lucrare cu caracter explicativ, o culegere alfabetică de termeni geomorfologici, ce cuprindea cuvinte, în general, puțin cunoscute.

Profesorul Martiniuc respecta studenții, exact ca pe colegii săi. Se adresa cu prenumele de politețe „dumneavoastră”. Avea încredere în valoarea și posibilitățile intelectuale ale studenților. Manifesta un discret gest de inițiere în activitățile de învățare ale acestora. Și-a luat drept

succesor un student eminent, din anul III, devenit ulterior și el profesor, Vasile Băcăuanu, deasemeni cu un caracter de „bonom”.

Biblioteca facultății ne oferea acces la resursele și serviciile necesare învățării, la informarea documentară de bază. Fondul de carte era însă insuficient. Multe tratate erau în limba franceză. Bibliotecară era doamna profesoară Jana Martiniuc (Martinescu, de studentă) soția profesorului Martiniuc, o imagine a frumuseții feminine, amabilă, prietenoasă, ce se remarca prin competență. Nu exista bibliotecă digitală. Nu se editau cursuri litografice, manuale, dicționare, îndrumare, ghiduri etc. care să acopere arealul profilului de specialitate a facultății precum erau unele periodice ce cuprindeau rezultatele cercetărilor științifice ale cadrelor didactice, lucrările simpozioanelor, congreselor, sesiunilor de comunicări. Sala de lucrări (astăzi secția de limbă italiană) nu avea funcționalitățile și dotările necesare, doar un simplu copiator de hărți care se compunea dintr-o lădiță cu capac de sticlă iluminată cu un bec. În acea perioadă Iașul era în refacere după rănila războiului și cu ajutorul studenților. Facultatea noastră era repartizată la refacerea stadionului din Copou. Lucram cu lopeți și roabe. Căram pământul excavat de utilaje. În limbajul nostru spuneam că dăm o anume configurație suprafeței terestre, gropile le consideram „eroziune pe verticală”. Studenții mai glumeți găseau și forme elementare de microrelief. Mergeam la muncă voluntară împreună cu profesorii. Profesorul Constantin Martiniuc era tânăr, puțin peste 30 de ani, cu prestanță. Lucra și el la nivelarea reliefului pe un interfluviu cu terase însoțit de asistentul Vasile Băcăuanu, viitorul geomorfolog.

Noi, studenții, ne-am trezit deodată membri ai UTC - Uniunea Tineretului Comunist. Profesorul Martiniuc era foarte rezervat. Manifesta o atitudine de indiferență politică, fiind un apolitic. Un autentic naționalist-patriot, în sensul real al cuvântului, chiar dacă eram în perioada dicreditării

marilor valori. Era preocupat mai mult de știință și cercetare, așa că ne putem permite schimbarea din „maratonian” în „martinian”, deoarece vocația cercetării științifice a produs în timp o personalitate complexă care poartă un nume de referință în domeniul geomorfologiei. Trebuie integrat la categoria din ce în ce mai rară a modelelor de profesor erudit. Cu o carieră de excepție profesorul Constantin Martiniuc rămâne în memoria științifică a studenților săi.

Aducem un omagiu necondiționat memoriei aceluia în care vedem un mare înaintaș al geomorfologiei, pe care a practicat-o cu vocație și pasiune. Respect și recunoștință.

Botoșani, 10 martie 2023

2.12. RESPECTUOASE ȘI DURABILE AMINTIRI DESPRE PROFESORUL CONSTANTIN MARTINIUC

Vasile Cârcotă⁴⁷

Pe eminentul profesor universitar Constantin Martiniuc, de la Catedra de Geografie a facultății de profil, l-am cunoscut în toamna anului 1952, în calitate de student începător al facultății de Geologie-Geografie. Cursurile în respectivul an universitar au început la data de 1 septembrie. Anul începător era compus din 25 de studenți. Pe la jumătatea lunii, pe când vegetația încă nu arăta semnele toamnei, profesorul ne-a anunțat că vom face o excursie pe itinerariul Iași - Botoșani. Fiind puțini studenți în autobuz, alături de

⁴⁷ Profesor în Bârlad. Absolvent al Facultății de Geologie – Geografie din Iași din promoția 1957.

profesor au fost și alte cadre didactice de la catedră asistenții Vasile Băcăoanu, Maria Schram dar și conferențiarul Ion Șandru. La primul popas, de la ieșirea din localitate, am analizat vizual Coasta Iașiului – unde au fost evocate cercetările lui Mihai David – și Dealul Repedea – cu evocarea contribuției studiilor lui Grigore Cobălcescu – , care a fost primul studiu geologic din teritoriul național. În alcătuirea dealului este o masă calcaroasă formată din bivalve, de vârstă sarmatică. Inițial, Grigore Cobălcescu era profesor de liceu dar a fost luat în colectivul Facultății de Științe (geografie, biologie, fizică, chimie, matematică și medicină) care ulterior s-a divizat în actualele facultăți. Pe itinerariul parcurs s-au analizat procese geomorfologice cu caracter restrictiv pentru viața economică. Aici se includ ogașele, ravenele, torenții, râpele dar și arăturile perpendiculare pe curbele de nivel. Primul popas de ajustare a avut loc într-o zonă adecvată. Astfel ni s-a dovedit că organizatorul excursiei nu-i preocupat numai de informația științifică, ci și de necesitățile fiziologice ale participanților excursioniști.

Ajunși la Botoșani, explicațiile despre urbe (așezare, funcțiile urbane, zonarea și perspectiva evolutivă) le-a realizat prof. Ioan Șandru. Pentru mine a fost prima excursie la care am participat și mi-a devenit un model de organizare și desfășurare a unor viitoare astfel de activități cu mare rol formativ și didactic pentru elevi.

Ca student am făcut parte din cercul de hidrologie, patronat de profesorul C. Martiniuc. M-a apreciat pentru calitatea muncii depuse la acest cerc științific studentesc și-i păstrez o neștearsă prețuire pentru tot ceea ce am reușit pe durata activității noastre!

O altă plăcută și durabilă amintire este din anul 1970. La data de 1 decembrie 1961, s-a constituit la Bârlad, la inițiativa mea, Societatea de Biologie și Geografie, care în anul 1968 se divide în Societatea Științifică de Biologie și Societatea de Științe Geografice. În calitatea mea de președinte,

am apelat la cadrele universitare pentru a marca conținutul și reușita a ceea ce întreprindeau membrii filialei. În luna mai a acelui an, Prof. C. Martiniuc a participat la sesiunea noastră de referate și comunicări științifice cu tema „Studiu unitar geomorfologic al teritoriului național”. De asemenea s-a ieșit în teren făcându-se observații și comentarii asupra văii Bârladului, în care explicațiile de teren s-au îmbinat cu informațiile transmise de profesorul Martiniuc în sala în care ne desfășurasem secțiunea de comunicări în plen.

2.13. CUM L-AM VĂZUT EU PE PROFESORUL CONSTANTIN MARTINIUC

Emil-Dănuț Ipate⁴⁸

Personalitate de referință a geografiei ieșene și românești, devenind prin eforturi demne de apreciat profesor universitar și cercetător de prestigiu, Constantin Martiniuc a activat la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași timp de peste 40 de ani. Laborioasele sale cercetări s-au concretizat în cele peste 150 de lucrări științifice publicate, demonstrându-și cu prisosință înaltul statut academic. În

⁴⁸ Profesor în Liceul Tehnologic „Petru Poni” Iași și lector la Centrul de Excelență în Geografie Iași
Notă: Tabloul profesorului Constantin Martiniuc de Lucia Epuraș de la Filiala Iași a Academiei Române
(Sursa: <https://bib.acadiasi.ro/lucia-epuras/>)

cercetările sale, profesorul Martiniuc a aprofundat geomorfologia regională, a surprins impactul condițiilor geologice și hidro-climatice asupra fenomenelor geomorfologice, a dezvoltat studiul și a caracterizat pe larg procesele de versant, a extins preocupările în domeniul regionării geomorfologice construind și reconstruind teorii fizico-geografice sistemice despre evoluția reliefului.

Pe marele profesor ieșean și modestul om de suflet l-am văzut cu ocazia unor activități organizate de facultate, dar o întâmplare mi l-a relevat în mod deosebit. La un simpozion național, derulat pe tema cercetărilor geografice, realizate de studenți și absolvenți ai facultăților de geografie din țară, în anul școlar 1984-1985 (unde am avut onoarea să fiu invitat și să particip obținând locul I), am avut prilejul să-l cunosc de aproape și să remarc deschiderea profesorului Martiniuc față de tinerii studenți și profesori și chiar să aflu disponibilitatea lui în perspectiva ghidării și a colaborării cu astfel de tineri în încercările lor științifice. În acest sens, am avut o neuitată ocazie să fiu invitat la dânsul acasă, pe strada Nicolae Gane, într-un imobil cu un etaj. Am rămas plăcut impresionat de dialogul firesc, ca de la om la om, de interesul său față de problemele mele de tânăr profesor navetist la țară (eu fiind repartizat la Școala Voinești, județul Iași). Adaug faptul că pe atunci, în primii ani de activitate didactică, pentru toți profesorii (și chiar medicii), orașele mari erau închise și nu exista posibilitatea să obții, încă din primii ani de activitate, un post acolo unde îți aveai domiciliul, chiar dacă media ta de absolvire îți dădea dreptul să ocupi o catedră vacantă într-un oraș mare. Domnul profesor m-a încurajat și mi-a dat câteva sfaturi, mi-a transmis încrederea sa că, prin stăruință în activitate, prin eforturi susținute, destinul deschide porți închise, ceea ce s-a și întâmplat în realitate.

Acum, după zeci de ani de la acel eveniment, cred că profesorul Martiniuc era într-o permanentă căutare. El dorea să le împărtășească

tinereilor și viitorilor săi discipoli toată zestrea științifică pe care el o acumulase, trăind cu speranța într-un viitor nou pentru geomorfologia românească. Considerăm că practic asistam cu toții, pe atunci, la o continuă propagare a ideilor geosistemice pe care profesorul le-a cercetat în amănunțime pe teren și în laborator, care trebuiau perpetuate și modernizate în timp.

Fiind vecini de cartier ne trimiteam felicitări cu ocazia unor sărbători importante din an. De multe ori domnia sa mi-o lua chiar mai înainte, dovedind atenție și mare generozitate în transmiterea mesajelor sale.

Considerăm că nu merită să se aștearnă uitarea atât de repede peste o astfel de personalitate încărcată de noblețe, care face cinste geografiei românești.

2.14. AMINTIRI CU FAMILIA MEA

Elena Martiniuc (Lia)

Tatăl meu avea o rigoare științifică extraordinară și era foarte ordonat și organizat. Se trezea în fiecare zi foarte devreme pentru ca la ora 5 să fie la biroul său. Citea foarte mult, studia fondul topografic aflat la dispoziție, scria, recitea, corecta. Avea programul său zilnic de birou, atât acasă, cât și la facultate. Tata era un om foarte blând, modest și politicos. El emana o distincție care îl făcea remarcat oriunde mergea. Cu un calm desăvârșit și empatic la nivelul superior, tata reușea să convingă aproape întotdeauna auditorul asupra argumentelor sale exprimate. Avea o capacitate deosebită de a asculta, cumpănea informațiile și îi oferea oricui îi solicita un sfat avizat cu variantele optime. Pe holul clădirii unde locuiam era un model

extraordinar pentru toți, de la tanti Lenuța care ne aducea laptele de la țară – de undeva pe lângă Iași – sau doamna care se îngrijea de curățenie, în fața căroră își etala buna creștere și respectul de fiecare dată. Aceeași educație aleasă era dovedită în relațiile sale cu personalul de la universitate și din facultate. Tata era o fire extrem de discretă, îi plăcea să socializeze liniștit acasă sau într-o vizită, dar nu în restaurante. Era însă un pasionat al activităților sportive ieșene, mergea des pe stadion mai ales pentru meciurile de fotbal.

În 1949 părinții mei au avut probleme la universitate imediat după reformele comuniste, mama fiind nevoită să plece de la facultate în învățământul preuniversitar la Liceul „Mihail Sadoveanu” (actualul Colegiu Național), probabil pentru că tatăl ei era proprietar de terenuri, întinse între Parcul Expoziției și vila lui Sadoveanu din Copou, bunicul fiind desigur vecin cu Mihail Sadoveanu. Restaurantul „Casa Vânătorului” din parcul Expoziției poartă numele restaurantului ce a aparținut familiei Martinescu, bunicilor mei după mama. Mama era o profesoară de excepție, mult iubită și respectată, cu înalte valori etice, care avea mare grijă de mine și de tata, generoasă, ajutătoare și care, așa ca și tata, avea un suflet deosebit de bun, o fire blândă, înțelegătoare, modestă și cu o vorbă bună pentru fiecare, era un om minunat. Am fost binecuvântată cu părinți extraordinari, care mi-au dăruit toată afecțiunea, tandrețea, înțelegerea și suportul lor. Părinții mei iubiți m-au încurajat întotdeauna să fiu modestă, corectă și harnică în orice fac, exact așa cum erau ei. M-au lăsat să îmi aleg ce doresc să fac și am ales un drum academic în studii filologice. În timpurile acelea de neuitat, în casa noastră domnea blândețea, iubirea, înțelegerea și armonia. Când mama a plecat dintre noi, eu și tata i-am simțit mereu foarte intens lipsa.

Tata a avut mai multe tentative să ne revedem în străinătate în peregrinările mele la Viena, Stockholm ș.a. Mereu au intervenit însă

probleme legate de starea tatei de sănătate. După refacerea sănătății tatălui în urma accidentului suferit de acesta în anii de după pensionare, în timpul când eram în Iordania, la Aqaba, unde mă aflam pentru un contract de lucru și locuiam cu familia l-am invitat să ne facă o vizită. De această dată a acceptat bucuros și am convenit împreună la un itinerar, în funcție de interesul său științific. Am ales perioada cea mai bună excursiei, în lunile martie-aprilie. Pentru început a dorit să viziteze facultatea de geografie din Amman. De aici ne-am îndreptat spre Ajloun Jerash și am coborât la Marea Moartă. Apoi, pe vechiul drum „al regilor”, am mers în lungul frontierei cu Israelul până la Aqaba. Extrem de încântat de peisajele din jurul Golfului Aqaba tata a vrut să observe și să studieze regiunea montană apropiată, iar din vasele acvariu care făceau curse turistice pe Marea Roșie a urmărit corali și evoluția lor, precum și flora și fauna deosebită. Apoi, a vizitat zona Petra - inclusiv site-ul istoric antic nabateean – și Wadi Rum cu celebra sa „Vale a Lunii”, unde a făcut observații asupra evoluției zonei sub influența climatului din regiune și arătându-și interesul și asupra modificărilor reliefului deșertic din teritoriile beduinilor. Încerca să ne explice despre evoluția reliefului actual de pe vechile platforme și plăci tectonice intermediare, astfel încât să fim mândri că trăiam pe un uscat foarte vechi. Pentru aceste excursii am apelat la serviciile unui ghid autorizat care ne-a garantat securitatea sa pe durata deplasărilor prin aceste zone nesigure, știut fiind că beduinii au propriile lor reguli și nu recunosc jurisdicția internațională.

În ultimii doi ani din viață starea sănătății tatălui meu s-a deteriorat grav. Pe fondul semnalelor tot mai negative asupra stării sale de sănătate, am decis să revin în țară să-l revăd pe tata și țara mea de care îmi era tare dor. Locuiam împreună cu tata și el era tare bucuros să ne aibă aproape și să-și vadă nepotul, fiul meu Nael, pe care îl iubea enorm de mult. Așadar m-

am angajat în învățământ ca profesor de limbi moderne la Liceul „Garabet Ibrăileanu” și hotărâsem să stau lângă tata și pentru totdeauna în țara mea.

Din păcate în ziua de Sf. Nicolae, în decembrie 1990, tatăl meu, profesorul Constantin Martiniuc, ne-a părăsit plecând spre o altă lume, cel mai probabil pentru a o reîntâlni pe soția sa, mama mea și a reforma un cuplu măiastru în dimensiune astrală...! Dumnezeu însă a avut alte planuri cu mine și atunci când o ușă se închide, altă ușă se deschide spre ceva nou și după o vreme de la trecerea în neființă a tatei, am plecat în Aotearoa (în Maori „land of the long white cloud”/New Zealand), unde negreșit tatei i-ar fi plăcut ca să mă viziteze.

Bunica mea de pe tată, Floarea, a fost o femeie aprigă și inteligentă. Pot glumi acum că era tipul de om pentru care nu exista „nu se poate!”. Bunica Floarea l-a crescut singură pe tata, deoarece bunicul a murit în Primul Război Mondial. Poate că viața dură și munca istovitoare din satul bucovinean unde trăia ea să o fi determinat pe bunica Floarea să facă sacrificii mari pentru ca tata să poată studia și să ajungă profesor la universitate. După 1944, odată cu anexarea Bucovinei de nord la U.R.S.S., bunica mea a trecut granița în România sfârtecătă teritorial. Tatăl meu deja era la universitatea din Iași. Am petrecut o parte din copilăria mea sub îndrumările și supravegherea atentă a bunicii Floarea care mă iubea foarte mult. Vacanțele le petreceam împreună cu bunica la Anița, considerată un fel de „soră” a tatei. Anița era o tânără femeie din Ciudei ce a dorit să se mărite în România, cu care bunica trecuse hotarul și de care mai apoi s-a îngrijit întreaga noastră familie. Anița s-a căsătorit la Ciocănești, pe Bistrița Aurie, iar soțul său era un plutaș măiastru pe vremea aceea. Aici, la Ciocănești, bunica mea era în elementul său în satul de vale montană, în natură, aer curat, o viață sănătoasă și cu oameni prietenoși, cu gospodăriile înveselite de casele ornate la exterior cu

motive naționale frumos colorate, un mediu nemaipomenit unde bunicii îi plăcea să socializeze ori de câte ori era posibil. Tatăl meu asculta cu mare grijă de mama sa. Cred că era o comuniune psihologică fluentă între cei doi determinată de nivelul cognitiv al educației primite, tata avea un respect total față de părinții săi. Bunica Floarea s-a prăpădit la Vatra Dornei și este înmormântată în cimitirul german, la Iacobenii...

Auckland, 11 august 2023

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ

- Andronic, M. (red.) , *Huțulii, o minoritate din Bucovina*, Suceava, 1998.
- Băcăuanu, V., „Prof. dr. doc. Constantin I. Martiniuc, la 70 de ani”, în *Analele științifice ale Universității „Al. I. Cuza” din Iași*, tomul XXXI, seria II.b Geologie-Geografie, pag. 97-99, Iași, 1985.
- Beck Erich, „*Bibliographie zur Kultur - und Landeskunde der Bukowina 1991-1995*. Otto Harrassowitz Verlag, 1994.
- Bojoi. I., „In memoriam: Prof. dr. doc. Constantin I. Martiniuc (10.VI.1915 – 06.XII. 1990)”, în *Analele științifice ale Univ. „Al. I. Cuza” din Iași*, seria nouă, secțiunea II – c. Geografie, anul XXXVI, pag.105-107, Iași, 1990.
- Bojoi. I., „Prof. dr. doc. Constantin I. Martiniuc”, în *Studii și Cerc. de Geol-Geofiz-Geogr.*, nr. XXXVIII, București, p. 92–94, 1991.
- Brânduș, C., *Geografia universitară suceveană*. Editura Heliade, Iași, 2008.
- Brânduș, C., *Subcarpații Tazlăului - studiu geomorfologic*. Editura Academiei, București, 1981.
- Cimpoieșu, N., Ungureanu, C., *Geografia județului Storojineț*, Edit. Cartea Moldovei, Iași, 1944.
- Coteț, P., Martiniuc, C., „Geomorfologia”, în *Monografia Geografică a Republicii Populare Române, vol. I (Geografia fizică)*, Edit. Academiei R. P. Române, București, 1960.
- Donisă, I., *File din istoricul geografiei ieșene*, Editura Ștef, Iași, 2014
- Donisă, I., Ungureanu, A., Ungureanu Irina, „Dezvoltarea geografiei la Iași” – la 150 de ani de la înființarea Academiei Române, Iași, 2016, (mss)
- Geacu, S., *Ion Gugiuman (1909-1990). Viața și opera*, Editura Semne, București, 1999.
- Geacu, S., Vlad, Sorina, „Secția regională Iași a Institutului de Cercetări Geografice al României – repere ale activității de început”, în *Revista Geografică*, tom VIII (2001), București, 2002.

Grasu, C., *Rememorări tardive*. Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2014.

Grigorovitza, E., *Dicționarul Geografic al Bucovinei*, Atelierele Grafice Socec, București, 1908.

Grigoroviță, M., *Învățământul în nordul Bucovinei*, Edit. Didactică și Pedagogică, București, 1993.

Ichim I., *Munții Stînișoara. Studiu geomorfologic*. Editura Academiei, București, 1979.

Maftai I., *Personalități ieșene*, VII, Inspectoratul pentru cultură al Județului Iași, p. 179–181, 1997.

Martiniuc, C., „Câteva informații asupra numelui „Huțul”, în *Revista Științifică „Vasile Adamachi”*, nr. 3, Iași, 1939.

Martiniuc, C. (1939), „Câteva aspecte din viața huțulilor (Gospodăria, portul și viața lor)”, în *Lucrările Societății Geografice „Dimitrie Cantemir”*, vol. 2, Institutul de Arte Grafice “Brawo”, Iași.

Martiniuc, C., „Din problemele Bucovinei”, în *Revista Științifică „Vasile Adamachi”*, nr. 1-2, Iași, 1940.

Martiniuc, C., „Bucovina la 1938 și 1940”, în *Revista Științifică „Vasile Adamachi”*, nr. 3, Iași, 1940.

Martiniuc, C., „Bucovina. Cifre și realități”, în *Revista Științifică „Vasile Adamachi”*, nr. 3, Iași, 1940.

Martiniuc, C., „Naționalitățile care compun Uniunea Sovietică”, în *Revista Științifică „Vasile Adamachi”*, nr. 1, Iași, 1941.

Martiniuc, C., „Obiceiuri la nunțile huțule din Munții Bucovinei”, în *Revista Științifică „Vasile Adamachi”*, nr. 2-3, Iași, 1941.

Martiniuc, C., „Ce ne spun documentele despre frontiera de nord a Bucovinei”, în *„Cetatea Moldovei”*, nr. 8, Iași, 1941.

Martiniuc, C., „Câteva date economice asupra localității Seletin (Bucovina)”, în *„Cetatea Moldovei”*, nr. 8, Iași, 1941.

Martiniuc, C., „Bucovina (Moldova de Sus). Între statistică și realitate”, în *„Cetatea Moldovei”*, nr. 10, Iași, 1941.

Martiniuc, C., „Aspecte din umanizarea Carpaților Bucovinei”, în *Lucrările Societății Geografice „Dimitrie Cantemir”*, vol. 3, Institutul Românesc de Arte Grafice „Brawo”, Iași, 1941.

Martiniuc, C., „Falsificarea unor hărți etnografice”, în *Revista Științifică „Vasile Adamachi”*, nr. 4, Alba Iulia, 1944.

Martiniuc, C., „Date noi geomorfologice asupra regiunii Baia - Suceava”, în *Revista Geografică*, an III, fasc. I-III, București, 1946.

Martiniuc, C., „Problema unei regiuni subcarpatice și a unităților geografice învecinate pe rama de vest a Munților Harghita-Perșani (Câteva considerații geomorfologice)”, în *Revista Geografică*, an III, fasc. IV, București, 1946.

Martiniuc, C., „Contributions à la connaissance du Sarmatien entre le Sireth et les Carpathes. Note preliminaire”, în *Annales Scientifiques de l'Université de Iassy*, vol. 31, Iași, 1948.

Martiniuc, C., *Orașul Fălticeni*, București, 1948.

Martiniuc, C., „Date noi asupra evoluției paleogeografice a Sarmațianului din partea de vest a Podișului Moldovenesc”, în *Revista Științifică „Vasile Adamachi”*, nr. 3, Iași, 1948.

Martiniuc, C., „Date geomorfologice în legătură cu Subcarpații Românești, cu referire specială asupra Subcarpaților Moldovei și cei din Transilvania”, în vol. *Din lucrările Institutului de Cercetări Geografice al Republicei Populare Române (1947-1950)*, Tipografia Învățăământului, București, 1950.

Martiniuc, C., „Pantele deluviale. Contribuții la studiul degradărilor de teren”, în *Probleme de Geografie*, vol. I, București, 1954.

Martiniuc, C., „Harta raionării geomorfologice”, în *Monografia Geografică a Republicii Populare Române, vol. I (Geografia fizică)* - Anexe, Edit. Academiei R. P. Române, București, 1960.

Paraschiv, V., *Ion Bojoi (1936-1998). Viața și opera*, Editura Pim, Iași, 2016.

Raveica, T., *Memoria amfiteatrelor. Volumul II*. Editura Junimea, Iași, 1997.

Vlad, Sorina, Geacu, S., Săgeată, R., *Figuri de geografii ieșeni*, Edit. Corson, Iași, 1999.

Vlad, Sorina, Săgeată, R., Geacu, S., *Geografii români*, Edit. Semne, București, 2000.

***, *Anuarul Liceului-internat Regele Ferdinand I din Storojineț-Bucovina pe anii școlari 1925/1926 și 1926/1927*, Institutul de Arte Grafice și Editură “Glasul Bucovinei”, Cernăuți, 1927.

***, *Anuarul Universității Mihăilene din Iași 1930-1935*, Edit. Universității Mihăilene, Iași, 1936.

***, *Universitatea Mihăileană Iași – Anuarul Universității pe anul academic 1935/1936*, Edit. Universității Mihăilene, Iași, 1937.

***, *Harta României – Foaia Sniatyn*, Institutul Geografic Militar, București. 1937.

***, *Universitatea Mihăileană Iași – Anuarul Universității pe anul academic 1936/1937*, Edit. Universității Mihăilene, Iași, 1938.

***, *Universitatea Mihăileană Iași – Anuarul Universității pe anul academic 1938/1939*, Edit. Universității Mihăilene, Iași, 1942.

***, *Revista Geografică*, București, 1944-1946.

***, *Din lucrările Institutului de Cercetări Geografice al Republicii Populare Române (1947-1950)*, Tipografia Învățăământului, București, 1950.

***, *Geografia fizică a R.P.R.*, Ministerul Învățăământului – Institutul de Cercetări Geografice, Litografia Învățăământului, București, 1955.

* * * , 25 de ani de la înființarea Institutului de Geografie din România, București, 1969.

* * * *Arhiva prof. dr. docent Ion Gugiuman, Iași.*

* * * *Arhiva Institutului de Geografie, București.*

* * * *Arhiva prof. dr. emerit Ioan Donisă.*

* * * *Arhiva prof. dr. emerit Liviu Apostol, Iași.*

* * * Geograful — revistă de informare, analiză, cultură și opinie geografică, anul II, nr. 3, iulie-septembrie 2010, secțiunea „Editorial: Școala de geografie umană de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași.

* * * Ghidul Studentului, Facultatea de Geografie și Geologie, Editura Universitatea Alexandru Ioan Cuza, 2009, secțiunea „Săli de curs și lucrări practice: sala B658 – Laboratorul de Geomorfologie (Sala C. Martiniuc)”.

* * * *Studii și articole privind istoria orașului Huși*, vol. I, Editura Sfera, Bârlad, 2005, vol. coordonat de Costin Clit și Mihai Rotariu, este reluat și publicat articolul „Studiul orașului Huși” de C. Martiniuc, redactat în anii ’50.

<http://150.uaic.ro/personalitati/geografie-si-geologie/constantin-martiniuc/>